



**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

Liber Qvartvs Physicorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

fectionis in illa sententia, quæ est satis communis inter aduersarios, contra quos ad hominem valet hæc solutio.

Respondere posset secundo concedendo sequelam; nam si infinitæ species inæqualis perfectionis essent possibiles, non daretur status in perfectione essentiali: si enim homo excederet infinitas species inæqualis perfectionis, esset infinitæ perfectionis, sicut linea excedens infinitas lineas esset infinitæ extensionis. Nec refert quod excessus ille quem haberet homo supra infinitas species non ita fiat ut cuilibet speciei corresponderet in homine particularis gradus, sed ita ut vnico indiuisibili gradu excederet omnes. Hoc inquam non refert, quia si sequeretur infinitas in homine, ex eo quod haberet infinitos gradus perfectionis, multo magis sequeretur infinitas in ipso ex eo, quod includeret vnicam gradum æquivalentem illis infinitis.

Sed contra hanc responsionem facit, quod quemadmodum licet linea finita excedat lineas infinitas syncategorematicas, quas includit; quandoquidem sit infinita syncategorematicæ; inde tamen non sequitur quod sit infinita simpliciter: eodem modo, quamuis homo excederet alias perfectiones syncategorematicas infinitas, non debet esse simpliciter infinitus.

Itaque melius responderetur distinguendo sequelam; infinitas species categorematicæ, concedo sequelam; nec hoc est inconueniens, sed necessarium; quia alias illa creatura esset illimitata ac infinita per perfectionis simpliciter: infinitas species syncategorematicæ, nego sequelam; nec hoc etiam esset inconueniens, quia non sequeretur quod illa species esset illimitata, aut infinita, simpliciter.

34 Obijcies quarto: in numeris potest in infinitum iri, nec vllus assignabilis est finitus numerus, cui non possit addi vnitas, qua redderetur maior, ut docet Aug. 12. ciuit. c. 18. & ex se patet: sed quælibet vnitas variat speciem numeri: ergo non est stabilis status in speciebus numeri, quin alia & alia in infinitum perfectior possit dari.

Confirmatur: quia in actibus reflexis potest dari processus in infinitum, qui tamen actus reflexi sunt distinctæ speciei; ergo non datur status in speciebus.

Confirmatur secundo: quoniam si sequeretur infinita perfectio in aliqua specie ex eo, quod excederet infinitas species inæqualis perfectionis, sequeretur, quod visio beatifica esset infinita perfectionis, quia excederet visionem, qua videretur Angelus, & infinitas visiones reflexas, quæ haberi possent de visione illa Angeli.

Respondeo ad hoc, quod est præcipuum aduersæ sententiæ fundamentum. In omnibus illis speciebus, quarum quælibet ex natura sua intrinseca dicit ordinem ad aliam speciem vltiorem, ita ut repugnet assignari vnâ, supra quâ alia addi non debet necessario, dari processum in infinitum, & infinitatem syncategorematicam tantum. Tales autem sunt species numerorum, & actus reflexi, ac similia quæ proportionem habent cum partibus infinitis syncategorematicæ, quæ includuntur in continuo; & propterea sicut in continuo, licet possit assignari pars includens infinitas partes syncategorematicas, illa tamen pars non est infinita categorematicæ, sed syncategorematicæ, quia non potest assignari vltima pars etiam de potentia absoluta: ita etiam in huiusmodi speciebus multiplicabilibus in infinitum, licet esset assignabilis aliqua, qua excederet infinitas alias, quia tamen illæ non sunt infinitæ, nisi syncategorematicæ ex eo, quod non potest assignari vlla ex illis supra quam alia in infinitum non possint superaddi, non debet dici illa species esse simpliciter infinita; sed secundum quid tantummodo & syncategorematicæ. Vnde in forma distinguo cōsequens obiectionis & confirmationis: non datur status in speciebus illis quæ ex natura sua exigunt vltiores species, concedo consequentiam; quæ non exigunt, nego.

Ad secundam confirmationem respondeo distinguendo sequelam: sequeretur, quod visio beatifica esset infinita perfectionis secundum quid & syncategorematicæ, concedo simpliciter & categorematicæ, nego sequelam.

Fateor tamen sincere, hanc obiectionem reddere mihi oppositam sententiam valde probabilem, & in rebus his concernentibus infinitatem, nullam partem esse, quæ non habeat magnam difficultatem.

Quæres, an sicut potest dari in creaturis aliqua perfectissima, quæ excedi nequeat in perfectione essentiali, ita etiam possit dari aliqua imperfectissima, qua imperfectior dari nequeat.

Respondeo mihi videri quod sic, quod etiam docet Arriaga supra. Fundamentum potissimum est, quod non implicet talis species, & quod quemadmodum dari potest status in perfectione summa, ita etiam possit in minima, à paritate rationis. Sed aduertendum tamen, quod quemadmodum sunt aliquæ species, in quibus potest procedi ad maiorem perfectionem in infinitum, v. g. species numeri; ita etiam esse aliquas species, in quibus possit procedi ad minorem & minorem in infinitum: ut sunt species visionum reflexarum, quarum prima habeat obiectum perfectius seipsa, quia eadem prorsus est ratio.

Possit hic agi de infinitate intentionis, an scilicet possit dari qualitas infinite intensa: sed de ea agemus in libris de generatione & corruptione.

LIBER IV.

PHYSICORVM.

Quandoquidem mobilitas localis, secundum quam moueri possit res à loco in locum, sit vna ex proprietatibus corporis physici, ut melius intelligatur natura talis mobilitatis & motus localis correspondens ipsi, agit hic de Loco Philosophus, & hac occasione agit pariter de Vacuo. Deinde quia omnis motus aut sit in tempore aut in instanti, agit præerea de Tempore.

DISPUTATIO XV.

De Loco.

Non agimus hic de loco, prout capitur metaphorice pro subiecto, in quo inhæret forma, quo sensu materia solet vocari locus formarum, & mens locus specierum intelligibilium; nec etiam de loco artificiali, qualis est vas respectu liquoris in eo repositi, & sedes seu cathedra vocatur locus hominis in ea sedentis: sed de loco proprie dicto, qui necessario requiritur ad motum localem tanquam terminus à quo & ad quem eius, qualem locum dari tanta experientia constat, quanta constat ipsi semper motus.

QVÆSTIO I.

Quid sit Locus?

Prima sententia circa hanc quæstionem est, locum esse spatium imaginarium repletum corpore locato, quod spatium intercedit inter latera corporis continentis, & est tantæ extensionis quantæ est ipsum corpus locatum. Hanc plures ex recentioribus tenent, speciatim Auer- sa q. 27. a. 1. Amicus tract. 20. q. 3. Et si opponatur ipsis Aristoteles, qui antiquos Philosophos hanc sententiam tenentes acriter impugnauit, respondet ipsum non locutum de spatio imaginario hoc, sed de spatio vero & reali iuxta sequentem opinionem.

Secunda sententia est locum esse corpus reale triplex dimensionis, in quo penetratiue recipitur corpus locatum, quod corpus vocatur spatium reale ad distinctionem spatij imaginarij. Hæc pluribus antiquis Philosophis adscribitur, & ita placuit Massio, ut in eam fateatur se iturum, nisi autoritate Philosophi & D. Thomæ moueretur.

Tertia sententia est ipsum vbi esse locum: hanc referunt Complutenses, sed nullum pro ea citant auctorem.

Quarta sententia est, locum esse vltimam superficiem corporis ambientis locatum. Hæc est communior Scotistarum & Thomistarum cum Philosopho hi c.

CON

In aliquibus speciebus dari processum in infinitum.

Potest dari imperfectissima species.

CONCLUSIO I.

*N*ec spatium imaginarium nec spatium reale, nec ubi nec aliquid intrinsecum locato est locus proprie dictus. Hæc est iuxta quartam sententiam contraires primas.

*Probat*ur prima pars: quia spatium imaginarium est quid fictum, nullo modo existens à parte rei, nec potens existere; ergo locus realis & physicus, de quo loquimur, non potest consistere in illo. *Probat*ur antecedens: quia non est substantia aliqua realis, nec accedens, nec negatio aut privatio aliqua realis; alias non esset imaginarium.

Confirmatur: quia si esset substantia aliqua, deberet esse creata à Deo, & sic conveniret hæc sententia cum secundâ: si esset accedens, deberet habere aliquod subiectum, quale nequit assignari: si esset negatio, idem esset rem esse in loco, ac esse in negatione, quod est absurdum. *Deinde*, si spatium imaginarium est negatio, non alia negatio quam corporis: sed illa negatio corporis tollitur posito ipso corpore: ergo quando poneretur res in loco, tolleretur locus, quod est absurdum.

Rursus, si dicatur illud spatium esse capacitatem ad recipienda corpora, quæro quid sit illa capacitas; an positivum quid, an negativum: si positivum, ergo vel substantia, vel accedens reale, quod non asserunt aduersarii: si negativum, ergo ut ante dixi, idem esset corpus esse in loco, ac in negatione, quod videretur absurdum.

*3. Probat*ur secunda pars: quia spatium reale debet esse substantia triplex dimensionis: sed absurdum est dari tale substantiam, in qua penetratiue daretur corpora quæ locantur: ergo non debet asseri quod locus sit tale spatium. *Probat*ur minor: cum quia nullum est iudicium talis substantiæ, ex quo colligeretur dari nihil autem debet dici dari absq; aliquo iudicio, ex quo colligatur dari: tum quia vel esset substantia corporea, vel specialis; non corporea, quia alias duo corpora penetrarent se naturaliter: non spiritualis, quia locus proportionatus corporibus non debet esse spiritualis; tum quia illa ipsa substantia extensa triplex dimensionis deberet esse in loco alio non minus, quam substantia corporea, quæ in loco ponitur; quæro ergo de illo alio loco: an sit alia substantia? si sic, dabitur processus in infinitum: si non, ergo quemadmodum istius substantiæ locus non debet dici alia substantia, quam penetraret, sed aliquid aliud: ita etiam neque substantiarum corporearum locus debet dici alia substantia quam penetrarent: quæ ratio mihi convincit hanc partem conclusionis, sicut & prima ratio.

*Probat*ur tertia pars conclusionis: quia ubi est illud, per quod ponitur res in loco: ergo non est ipsemet locus.

Locus non est ubi nec aliquid intrinsecum.

*Probat*ur quarta pars: quia nihil intrinsecum potest excogitari, quod sit locus, nisi materia vel forma, vel quantitas, vel aliqua qualitas, vel presentia localis, quæ est ipsam ubi intrinsecum: sed neutrum ex his est locus corporis; non presentia aut ubi, ut paulo ante ostensum est, non materia nec forma, aut qualitas aut quantitas, tum quia hæc comitari solent corpus: locus autem deferitur ab ipso, quando movetur; tum quia ipsa materia & forma, & quantitas & qualitas sunt in loco, & de loco in quo sunt, hic æque quæritur de loco ipsius corporis: tum denique, quia nemo dicit corpus esse in sua materia aut quantitate aut qualitate, tanquam in loco.

*5. Obijci*es primo, maius spatium occupatur à corpore magno quam parvo, & à toto mundo quam à parte mundi: ergo datur spatium vel reale vel imaginarium, in quo sit corpus magnum distinctum à spatio, in quo sit corpus parvum, & in quo sit totus mundus secundum se totum: sed illud spatium non est corpus aliquod ambiens, nullum enim est corpus ambiens totum mundum; & quodcumque corpus ambiens aliud corpus posset destrui relicto illo corpore adhuc occupante tantum spatium, quantum ante occupavit: ergo aliquod aliud spatium: sed nullum assignari potest præter spatium, quod asseritur à prima aut secunda sententia, & quod negatur in conclusione: ergo conclusio est falsa.

Respondet nullum spatium occupari ab ullo corpore, nisi superficiem corporis ambientis, quæ si habet partes suas magis distantes quam partes alterius speciei ambientis aliud corpus, dicitur esse minus, quam spatium

occupatum à corpore circumscripto per aliam superficiem, cuius partes minus à se invicem distant. Quod si nulla superficies ambiat corpus, sicut nulla ambiat totum mundum, includendo in mundo caelos omnes, profecto corpus illud non debet dici occupare ullum spatium nec magnum nec parvum; sed solum potest dici, si partes ipsius minus à se invicem distant, quam distant inter se partes alterius corporis, quod possit occupare maius spatium, quam alterum corpus. Vnde in forma.

Respondet distinguendo antecedens: si utrumque occupet spatium sibi proportionatum, concedo; si non occupet, nego antecedens; distinguo consequens similiter pro prima parte, negando vero ipsum pro secunda parte, nempe quod datur spatium maius occupatum à toto mundo quam à parte mundi: & per hoc patet ad reliquam partem.

*6. Obijci*es secundo: omnia impossibilia habent impossibilitatem respectu alicuius tertij duo corpora quanta habent impossibilitatem localem: ergo respectu alicuius tertij: non respectu superficiæ ambientis, quia ea ablata adhuc maneret impossibilitas eorum nec aliud tertium assignari potest præter spatium: ergo spatium illud est locus.

Respondetur negando subsumptum pro prima parte: habent enim impossibilitatem respectu superficiæ sic ut non possint naturaliter sub eadem superficie contineri simul: nec refert ad hoc quod superficies existat aut non existat; sufficit enim, quod due quantitates non possint naturaliter in se invicem sic applicari, ut eadem superficies utrique correspondere possit, si ponerentur sub superficie aliqua.

CONCLUSIO II.

*L*ocus est ultima superficies corporis continentis immobilis. Hæc est iuxta quartam sententiam cum Philosopho hic. *Probat*ur: tum quia nihil aliud potest convenientius assignari, quod locus: tum quia reuera eo ipso, quo aliquod corpus sub tali superficie continetur, dicitur esse in loco, & eo ipso, quo aliquod corpus non habet superficiem talem, sub qua contineatur, quemadmodum de facto non habet ultimum caelum, non dicitur esse in loco proprie loquendo: ergo locus consistit in huiusmodi superficie, loquendo de loco circumscripto corpore, de quo hic agimus.

Confirmatur conclusio declarando singulas descriptionis particulas: Dicitur *ultima superficies*, quia hic loquimur de loco immediato & proximo. Dicitur *corporis*, quia agimus de loco corporeo, in quo corpora actualiter extensa locantur. Vbi tamen aduertendum, non esse loco essentiale quod sit superficies, quæ sit actus alicuius corporis superficies; quia si daretur per potentiam absolute tam aliqua superficies circumscripta aliud corpus absolute ullo corpore, cuius esset superficies, esset tamen locus illius corporis contenti sub illa, ac si esset superficies alterius corporis. Et hinc optime Scotus in 1. d. 2. q. 6. n. 7. negat ultimitatem esse de ratione loci: sicut est continentia. Dicitur *continentis*: id est circumscriptæ seu intra se tenentis illud, quod dicitur esse in loco totali; per quod significatur agi hic de loco totali; unde per hanc particulam etiam excludi potest à ratione loci, cathedra respectu hominis, & ultima superficies eius, quia non circumscribit singulas partes eius, prout debet facere locus totalis. Dicitur *denique immobilis*, quia locus; ut locus, debet esse terminus à quo motus localis; non esset autem talis, si moveretur cum locato. Et hinc optime negat Philosophus, ultimam superficiem dolij, quod simul cum vino moveretur, esse locum vini; quæ tamen superficies si maneret immobilis, & inde moveretur vinum ad alium locum, posset habere rationem loci non minus, quam quæcumque alia superficies.

*8. Obijci*es contra hanc particulam, quæ valde difficilis est, & totam conclusionem. Superficies aeris ambientis turrim est locus eius, & tamen facile movetur huc illuc vel flante vento vel succedente quocumque alio corpore: ergo vel locus non est superficies corporis continentis vel non debet locus esse immobilis.

Complutenſis.

Complutenses, hic ex doctrina D. Thomæ, respondent superficiem materialiter consideratam posse moveri localiter, non vero si consideretur formaliter, ut scilicet dicit talem vel talem distantiam ad partes fixas mundi, v. g. & polos primi mobilis.

Sed contra, quia etiam ut dicit talem distantiam ad illas partes, potest moveri localiter: nā, si Deus moueret totum mundum ac caelos (ut bene posset facere) relictis omnibus partibus in eadem distantia inter se, quam iam habent, superficies continens turrim moueretur localiter simul cum turri etiam ut diceret eandem distantiam ad partes fixas mundi: ergo superficies non solum potest moveri materialiter considerata, sed etiam formaliter.

Propter hoc respondent alij locū dici immobilem nō à respectu ad partes fixas mundi, sed ad partes spatij imaginarij.

9 *Sed contra*: quia spatium imaginarium non est aliquid reale, sed aliquid imaginatum; ergo si superficies habet esse locum formaliter à respectu ad spatium imaginarium non est formaliter loquendo, aliquid reale, sed aliquid imaginarium, quod videtur absurdum.

Confirmatur: quia omnis respectus realis debet habere terminum realem: ergo respectus terminatus ad spatium imaginarium nequit esse realis; quandoquidem nec ipsum spatium sit quid reale.

10 *Respondeo ergo aliter* immobilitatem loci desumi à tali distantia ad terminum ad quem motus localis, quo mouetur corpus à loco ad illum terminum: nam locus ut dicit talem distantiam, nequit moveri etiam de potentia absoluta. Vnde in forma.

Respondeo distinguendo maiorem: secundum se precise, nego maiorem; ut dicit talem distantiam ad terminum ad quem motus localis, concedo maiorem, & similiter distinguo minorem, & nego consequentiam.

Dices: superficies cæli Lunæ potest retinere eandem distantiam ad superficiem convexam terræ, quæ superficies potest esse terminus ad quem motus localis, quo moueretur aliquid graue à superficie illa cæli Lunæ ad superficiem illam connexam terræ; & tamen moveri: nam si moueretur totus mundus simul retineretur eadem distantia inter utramque superficiem, sed tum utraque moueretur, etiam ut habens eandem distantiam: ergo non sufficit nostra responsio magis, quam Complutensium, quæ reiecta est.

Respondeo, immobilitatem loci desumi debere à distantia prædicta, non in hoc sensu, quod locus cum eadem distantia non possit moveri localiter quomodocunque sed quod non possit moveri localiter ad quemodocunque sed quod non possit moveri localiter ad quem, neque recedere ab ipso. Ratio autem quare debet huiusmodi immobilitas considerari in loco, est quia sine ea non possemus scire extensionem motus localis, qui fieret à termino à quo, ad terminum ad quem.

Dices: etiam Complutenses possent hoc modo dicere quod immobilitas loci desumi debeat ad partes fixas mundi in ordine tamen ad motū, qui fieret à superficie à partibus illis distante, ad quemcunque alium locum: nam ut sic est immobilis & seruans eandem distantiam necessario ad terminum ad quem istius motus.

Contra: quia quamuis non darentur ullæ partes fixæ mundi, posset motus talis esse à loco ad locum: si enim solū essent duo corpora distantia, vnum posset moveri localiter ad alterum: ergo ordo ad partes fixas mundi est impertinens ad locum.

Confirmatur: ad hoc ut possit dari motus localis, sufficit dari duas superficies inter se distantes, à quarum vna ad alteram transire possit corpus mobile, & ad hoc ut locus vnus sit immobilis ad alterum locum, sufficit quod ut sic distans non possit ad ipsum moveri.

Deinde, hæc sola necessario requiruntur ad motum localem: ergo impertinenter consideratur aliqua alia distantia loci præter hanc, aut aliqua alia immobilitas per ordinem ad quodcunque aliud.

11 *Obicies secundo*: sequeretur quod corpus immotum localiter posset mutare locum: sed hoc est absurdum: ergo. Probat maiorem: quia turris manens in eodem loco, non retinet semper eandem superficiem continentem, sed nunc habet hanc superficiem nunc illam; ergo si superficies etiam cum ref-

pectu quocunque distantia ad quæcunque sit locus corpus immotum mutat locū & transit ab vno loco in alium locum.

Respondent Complutenses supra distinguendo maiorem mutare locū materialiter, concedunt; formaliter, negant; & similiter distinguunt maiorem probationis. intelligunt autem per locum formaliter, speciem, ut substantiam tali distantia, abstrahendo ab esse numerico talis numero superficie & talis numero distantia, per locum autem materialiter intelligunt hanc numero superficiem, & hanc numero distantiam.

Hæc responsio, quamuis fortassis in re conveniat cū alia communi Scotistarū statim adducenda, non tamen placet quoad modum loquendi: quia licet aliqua duo individua humana conueniant formaliter in ratione specifica hominis, tamē pessime diceretur destructo vno i individuo, v. g. Petro, non destrui hominem formaliter, sed materialiter tantum; ergo licet duæ superficies cum tali respectu distantia conueniant in ratione superficie ut sic, & distantia etiam, male dicitur, destructa vna non destrui superficiem cum distantia formaliter, sed tantum materialiter.

Confirmatur: quotiescunque destruitur individuum, destruitur etiā ratio specifica in illo inclusa formaliter; ergo si destruator hæc superficies cum tali respectu distantia, destruitur ratio superficie ut sic, & ratio distantia in illa inclusa.

Confirmatur secundo, quia quoties locū transit de vno numero loco ac alterū numero locū, videtur debere moveri localiter: sed turris immota secundū aduersarios transit de vno numero loco tam quoad rationem, formalem, quam materiale ad alium numero locum; neque enim eadem numero ratio formalis loci potest reperiri in superficiebus numero distinctis: ergo adhuc manet vis objectionis, non obstante hac responsione.

12 *Respondetur ergo aliter* distinguendo maiorem: posset mutare locum accipiendo alium locum numero distinctū à priori loco, sed æquiualem tamen illi & non distantem localiter ab illo, concedo maiorem: accipiendo aliū locū distantem localiter à priori loco, & propterea non æquiualem illi, nego maiorem, & conformiter ad hoc distinguo minorem, & nego consequentiam.

Itaque ut aliquid moueatur localiter, non sufficit quod acquirat varia loca quomodocunque, sed requiritur quod ab vno loco transeat ad alium locum distantem localiter; vnde quia turris immota, licet transeat ab vno loco ad alium, quando variæ superficies sibi inuicē succedentes eā ambiunt, quia tamē non est distantia localis inter illas superficies, propterea non dicitur moveri localiter, & hinc etiā dicuntur illa plura loca, quæ succedunt circa illam turrim esse æquiualeia sibi inuicē; & quasi vnus locus æquiualem; quia quantum ad motum localem turris perinde est, quod succedant sibi inuicem, aut quod maneant semper vnus tantum locus, nā quemadmodum si maneret semper vnus locus, turris non moueretur localiter, ita etiam nec moueretur localiter, quamuis succedant circa ipsam varia illa loca non distantia à se inuicem localiter.

13 *Obicies tertio*. Quidquid mouetur localiter, acquirit alium & alium locum: sed primum mobile posset moveri localiter, quamuis non daretur aliud cælum, aut corpus supra ipsum, sub cuius superficie conineretur; ergo acquirit alium & alium locum: sed non acquirit superficiem: ergo superficies non est locus.

Respondeo distinguendo maiorem: si sit in loco, dum est in termino à quo, & in termino ad quem, concedo maiorem: si non sit, nego maiorem, & concessa minore nego consequentiam: quia non esset in loco, si non esset aliud corpus supra ipsum, sub cuius superficie conineretur.

Et si quæras quomodo ergo possit moveri localiter quandoquidem motus localis sit motus mobilis à loco in locum.

Respondeo, dici moveri localiter, quia mutat præsentia suam localem ad corpora contenta sub ipsa: & in hoc etiā sensu potest dici esse in loco, quia scilicet dicit talem præsentia ad alia corpora: quod tamen non sufficit ut dicatur esse in loco, prout locus hic definitur, & est aliquid continens aliud seu in quo aliud continetur.

Diuisio

Divisiones Locorum.

15 Pro maiori autem declaratione loci advertenda sunt aliquot loci divisiones.

Quid locus
intra-
tus, & ex-
traneus.

Prima est, qua dividitur in locum extrinsecum & intrinsecum: *intrinsecus* est ipsum ubi, seu id à quo formaliter res habet poni in loco; quod tamen meo iudicio satis improprie locus dicitur, quia ex hac ipsa illius explicatio- ne non tā locus dici debet, quā id quo res collocatur in loco. *Locus intrinsecus* est illa alia res, ad quam aliquid dicitur habere præsentiam, sic enim explicandum sentio locum extrinsecum, ut sic; communem omni loco extrinseco, tam definitivo quam circumscriptivo; quod si velit quis restringere locum extrinsecum ad locum physicum, & proprium, quatenus de eo egit Philosophus, dicat locum extrinsecum esse ultimam superficiem corporis continētis immobilis.

Quid defi-
nitivus &
circumscri-
ptivus.

16 Secunda divisio loci est in circumscriptivum, & definitivum. *Locus circumscriptivus* est, qui continet corpus totaliter ambiendo illud sic, ut vna pars corporis continētis corresponsdeat parti corporis locati, & alia alteri; & hic est locus proprie dictus, de quo hic agitur præcipue; quia est locus competens corporibus naturalibus. Porro adver- tendum quod huiusmodi locus possit considerari vel cum impenetrabilitate, vel cum penetrabilitate: si consideretur cum penetrabilitate, aliqui reducant ipsum ad locum defini- tivum, & competere substantiæ, quamvis non esset af- fecta quantitate, sed haberet tamen partes extra partes: ve- rum quoad etymologiam nominis, penetrabilitas nō im- pedit circumscriptiōem: unde non obstante penetrabili- tate possit superficies esse locus circumscriptivus, sed de hoc non potest esse alia quæstio, quā de nomine.

Locus definitivus est ille, cui alia res est præsens sine commensuratione partis loci ad partes locati, sed sic, ut to- ta res locata sit corresponsdens cuilibet parti loci: sic cor- pus Christi est in Eucharistia, seu in superficie continēte Eucharistiam, & Angelus indivisibilis sic potest esse in lo- co indivisibili, palmari verbi gratia.

Quid co-
mune ac
proprius.

Tertia divisio loci est in communem, & proprium: *communis* est qui continet multa locata: sic aqua dicitur locus piscium, aer autem terra animalium terrestrium; *proprius* est qui vni soli corresponsdet.

Naturalis
volens,
non.

Quarta divisio est in naturalem, violentum & neutrum: *naturalis* est, ad quem res inclinatur, *violentus* à quo ab- horret: *neuter* ad quem res nec inclinatur, nec ab eo ab- horret.

Aliæ divisiones loci in dextrum, sinistrum, sursum, deorsum ante, retro, totalem, partialem patent ex ipsa nomi- nibus.

Dubia circa locum.

17 Quæres primo, an locus possit esse in loco?

An locus
possit esse
in loco.

Respondetur quod sic: certum enim est quod su- perficies aeris, qua continetur terra, sit saltem mediante reliquo aëre, contenta sub superficie concava Cæli Lunæ, aut sphaeræ ignis, si detur talis inter aërem & Cælum Lu- næ; nec denique est aliqua inconuenientia in eo, quod vnus locus sit in alio loco.

Dices: sequeretur processus in infinitum.

Respondetur negando sequelam: quia stabitur in loco vl- timo, qui aliam circa se non habet, qualis est superficies connexa Cæli primi superioris.

Quæres secundo, an locus dicat essentialiter continentiam actualem, an vero solum potentialem aut aptitudinalem.

An locus
dicat ef-
fentialiter
continentiam
actualem.

Respondetur quæstionem esse de nomine, atque adeo vtrumque posse dici, prout explicabitur illa particula defi- nitionis *continentis*: melius tamen est dicere quod dicat so- lum essentialiter continentiam aptitudinalem aut radica- lem, tum quia definitiones communiter, quamvis denunt per verba significativa actum, intelliguntur tamen aptitu- dinaliter: & deinde dicimus communiter vnam rem tende- re in talem locum antequam actu eo perueniat, qui tamen locus eo tempore non continet ipsam actu. Nec oppositum huius traditur à Scoto in 2. d. 2. q. 6. litt. G. aut n. 10. quid- quid dicat *Mastrius*, pro quo.

18 Dices: si potentialis continentia sufficeret, pars de-

beret dici esse in toto, tanquam locatum in loco: sed hoc est contra omnes, ergo.

Respondetur negando sequelam, quia licet vna pars rotius ambiatur à superficie connexa alterius partis, tamen vni- tur physice illi parti ambiēti, ita ut necessario secū deferre debeat alteram partem locatum autē non vnitur sic loco.

Deinde hæc replicat retorqueri potest contra *Mastrium*; quia alia pars actu ambiatur ab altera parte totius: ergo si continentia actualis constituat locum, illa pars erit in lo- co; quod si non obstante quod locus sit superficies actu continens secundum *Mastrium*, illa pars non sit in toto tanquam in loco, quia scilicet aliquid impedit: sic simili- ter quāvis locus esset superficies aptitudine continens, illa pars non esset in toto tanquam in loco, propter idem im- pedimentum, quod tam bene sufficit nobis quā *Mastrius*.

Dices secundo pro eodem: sequeretur quod baculus ex- tractus in aqua, adhuc posset dici esse in aqua tanquam in loco & quod aqua esset locus eius, quia aqua potest eum recipere.

Respondetur negando sequelā pro prima parte: cum enim non hanc aqua vilo modo, quomodo possit esse in illa tā- quam in loco? concedo autem sequelam pro secunda par- te: verum enim est quod aqua sit locus baculi etiam ex- tracti non quidem in quo sit actu, sed in quo possit esse.

19 Quæres tertio: An superficies, quam materialiter importat locus, & continentia ac immobilitas quam dicit formaliter, faciant vnum per se ex genere & differentia, aut potius vnum per accidens ex subiecto & accidente, aut per se ex subiecto & propria passione.

An mate-
rialis & for-
male loci
faciant vn-

Respondetur, si loquamur de continentia actuali, clarum esse quod illa sit accidens superficiei quandoquidem pos- sit ipsi adesse, & abesse, & sic respectus, nec habeat vllam proportionem actus per se respectu superficiei magis quā albedo habeat respectu parietis: & idem dicendum est à paritate rationis de respectu distantia: talis, à quo habet locus esse immobilis. Si vero loquamur de continentia aptitudinali, illa est proprietas superficiei, non secus ac ri- sibilitas est proprietas hominis. Si denique loquamur de continētia radicali, illa conuenit cum vltima differentia superficiei, nec consequenter facit vnum per se cum super- ficie, sicut nec rationalitas cum homine; sed bene facit vnum per se cum genere, in quo conuenit superficies cum aliis rebus, sicut rationalitas facit cum animali: nec hæc res maiori digna est consideratione, aut examine.

QVÆSTIO III.

Verum possit aliqua creatura produci absque vilo loco, aut vocatione.

20 Certum est, siue loquamur de loco extrinseco cir- cumferibente, siue etiam de respectu aut modo, quo habet res aliqua collocari in tali loco, supremum Cælum esse absque vilo loco, aut vocatione: si autem lo- quamur de respectu, aut modo, à quo habet res distare tantum, vel tantum ab alia re, siue esse indistans ab illa; & dicamus rem esse in loco, quæ ab alia re distat, aut indi- stat; non minus est certum, quod de facto nulla res sit, quæ non sit in loco, & quæ non habeat vocationem; vel enim inter quamcumque rem assignabilem, & aliam rem quamcumque potest interponi alia res, vel non potest. Si potest, iam distans: si non potest, iam non distabit: ergo necessario debet omnis res habere vocationem in hoc sensu. Sed si Deus crearet aliquem Angelum solum, nulla alia re simul creata, ille Angelus non esset in loco nec priori nec posteriori modo; nec enim circumferibere- tur, nec esset distans aut indistans ab vlla re magis, quam corpora iam existentia possunt dici esse distantia, aut indi- stantia ab Antichristo nondum existente.

Res potest
poni absq;
distantia
aut indistan-
tia ab alia
re.

22 Dices: esset indistans à Deo Angelus ille: ergo esset in loco posteriori modo.

Respondetur negando consequentiam, quia esse in loco posteriori modo dicit distantiam, vel indistantiam, ab eo à quo possit res localiter discedere, vel accedere magis aut minus, hoc autem non conuenit creaturæ in ordine ad Deum, quia Dens ob immensitatem debet necessario esse indistans ab omni creatura existente, unde creatura nulla potest ab illo recedere, aut ad illum accedere.

Z. z

In

In alio ergo sensu examinari debet praesens quaestio, ut habeat controuersiam; nempe, an res creata quaecumque debeat necessario habere aliquam ubicationem determinatam, à qua dicatur esse hic & non alibi, verbi gratia, in hoc loco reali vel imaginario. *Suarez. 4. de Angelis c. 3.* tenet partem affirmatiuam, quem sequitur *Arriaga* hic affirmans eam esse communem sententiam. *Vasquez, Moncus & alij* tenent negatiuam.

CONCLUSIO.

Potesse res creari à Deo absque vlla praesentia aut ubi. Hæc est conformior Scoti principis dicentis, ubi esse relationem extrinsecam aduenientem, & eam expresse tenet *Vasquez & Moncus.*

*Probat*ur autem: quia si Angelus solus crearetur à Deo, non esset imaginabile, ad quid ipsi deferuieret aliquod ubi aut praesentiam; nec posset explicari effectus formalis, quem tribueret Angelo; nec posset etiam assignari vlla ratio, ob quam Angelus deberet vllum ubi habere.

Dices Angelum habere necessario esse suum in aliqua parte spatij imaginarij.

Contra, quia spatium imaginarium non est aliquid reale, sed quid fictum, ut etiam aduersarij fatentur, praesertim *Arriaga*; sed omnino absurdum est, quod aliquid debeat habere necessario praesentiam realem ad aliquid fictum.

Dices Deus ipse coexistit spatiis imaginariis, & quidem necessario, ergo creatura potest illis coexistere.

Respondet negando antecedens, quamuis enim Deus sit immensus & sic se habeat, ut nihil possit produci, cui non sit intime praesens; tamen non propterea censendus est coexistere spatiis imaginariis extra mundum positis, quia talia spatia eo ipso, quo solum sunt imaginaria, nequeunt habere Deum sibi realiter coexistentem.

Confirmatur: quia vel ubi quodcumque debet esse quid absolutum, vel respectuum; si absolutum: ergo debet habere aliquem effectum absolutum: sed talis non potest assignari, qui necessario sit coniunctus cum Angelo, qui solus esset productus. Si respectuum, ergo debet necessario habere aliquem terminum realem: sed nullus esset terminus relationis, quam diceret Angelus; ergo non solum non haberet ubi, sed nec posset habere.

*Probat*ur secundo, quia ubi quodcumque, siue sit absolutum, siue respectuum, est quid posterius re ubicata, & producibile per actionem realiter distinctam ab actione, per quam producitur res, quæ ubicatur: ergo potest res ubicata produci absque vlllo ubi. Antecedens conceditur communiter: probatur consequentia axiomate celebri Scoti, quod omne prius realiter distinctum à posteriori & producibile per actionem distinctam ab actione qua producitur posterius, possit conseruari, ac produci absque posteriori, & ratio est primo, quia aliàs non esset prius, quia dependeret in suo esse reali à posteriori, quandoquidem non posset habere suum esse absque posteriori: secundo, quia non potest assignari cur prius tale haberet tam necessariam connexionem cum posteriori tali, ut non posset esse absque illo posteriori: quod maxime locum habet, quando prius est quid absolutum, & non est actualis relatio habens posterius pro termino.

Dices contra hanc rationem primo: partes unitæ sunt priores toto composito, & tamen nequeunt esse absque illo: ergo falsum est prædictum axioma.

Respondet negando sequelam, tum quia partes unitæ, ut unitæ, non sunt priores prioritate in quo, quam totum, sed prioritate à quo, quia ut suo loco diximus, ipsamet vnio est causalitas, qua producunt totum: causalitas autem non est prior prioritate in quo, sed à quo, respectu termini, qui causatur ea mediante; tum etiam quia in partibus unitis reperitur relatio vnionis, quæ, cum etiam sit causalitas, qua causant totum, ex natura sua intrinseca exigit totum, quemadmodum omnis relatio exigit suum terminum. Quod si etiam non esset causalitas, ut alij plures tenent ex Scotistis, tamē esset talis natura, ut ea supposita, emanaret necessario causalitas partium circa totum sine vlla actione causa efficiētis præter actionem productiuam

vnionis & partium vnitarum: unde non est idē de partibus unitis, ac toto, & de cōseruatione prioris absque posteriori, quando vtrumque est producibile per actionem propriam ad se immediate terminatam. Ex quo patet retorqueri posse hoc argumentum: si totum esset producibile per actionem ad se immediate terminatam distinctā ab actione, qua producitur vnio partium, posset vnio partium esse producta absque eo quod produceretur totum: ergo similiter dicendum in proposito.

25 Dices secundo, duo alba sunt priora similitudine, & tamen nequeunt produci absque similitudine: ergo falsum est axioma.

Respondet, admittendo similitudinem distinctam, negando consequentiam, quia similitudo sequitur per emanationem, & non producitur per actionem vllam physicam ad se immediate terminatam: axioma verò loquitur de posteriori producibili per actionem ad se immediate terminatā. Quod si similitudo produceretur per actionē ad se immediate terminatam, falsum esset antecedens, & ex falsitate eius confirmari posset axioma nostrum.

Dices tercio, linea est prius quam circuitas aut rectitudo, & corpus quam figura vlla: sed tamen nec linea potest esse absque circuitate, aut rectitudine, nec corpus absque aliqua figura: ergo falsum axioma.

Respondet negando minorem, quia tam linea, quam corpus possunt reduci ad punctum indiuisibile, & tum non haberent, nec circuitatem, nec rectitudinem, nec figuram vllam.

26 Dices: saltem linea extensa & corpus extensum sunt priora circuitate & rectitudine ac figura quacumque: sed tamen nequeunt esse absque aliqua ex illis: ergo adhuc axioma est falsum.

Respondet distinguendo maiorem: sunt priora eo modo, quo gradus superior est prior gradu inferiori, concedo maiorem: sunt priora eo modo quo aliquid singulare realiter distinctum ab alio singulari est prius illo, nego maiorem, & concessa minori, nego consequentiam.

Quod ut intelligatur, aduerte lineam curuam & rectam continere vniuocē in ratione lineæ extensæ ut sic, sicut homo & brutum in ratione animalis, & similiter corpus extensum figuratū hac figura & illa figura, verbi gratia orbiculari, & quadrangulā, conueniunt in ratione corporis, extensi, ut sic, eodem modo: unde quemadmodum non est idem realiter animal quod contrahitur ad hominē & brutum, licet sit idem formaliter, aut similitudinarie; ita etiam non est idem realiter corpus extensum ut extensum, quod contrahitur ad corpus extensum quadrangulare & orbiculare; nec eadem realiter linea extensa, quæ contrahitur ad lineam extensam rectam, & lineam extensam curuam. Axioma autem loquitur de aliquo priori, quod nō est gradus superior ad posterius, sed quid determinatum singulare. Unde hæc replica nō facit ad propositum: nec credo vllam posse haberi, quæ infringat prædictum axioma.

27 Obijciat primo: Angelus ille solus, qui esset productus à Deo, necessario deberet habere distantiam à Mundo, qui postea produceretur, aut indistantiam: ergo necessario deberet habere aliquod ubi, quia distantia ac indistantia concomitantur necessario ubi.

Respondet primo, distinguendo consequens: quando produceretur Mundus aut alia creatura, transiret; antea, nego consequentiam.

Respondet secundo, & melius distinguendo antecedens: deberet habere distantiam aut indistantiam, capiēdo indistantiā pro negatione distantie, concedo antecedens: capiēdo ipsam pro proximitate aut contiguitate, aut pro eo, à quo res habet non esse procul, nego antecedens & consequentiam. Itaque existimo quod de facto non obstante creatione mundi Deus posset producere hominem absque eo quod esset in mundo, aut distans aut indistans à mundo, capiēdo indistantiam secundo modo iam explicato.

Et si quæras ubi esset. *Respondet*, nullibi, sicut responderem de Deo antequam vllam rem creauit.

Dices: ille homo deberet esse extra hunc mundum, & consequenter

Deus non
coexistit
spatiis ima-
ginariis.

Prius po-
test conser-
uari absque
posteriori.

Aliquid pos-
set produci
nec intra nec
extra transun-
dum positi-
ue.

consequenter in spatiis imaginariis, ac in aliqua parte determinata illorum spatorum.

Respondeo distinguendo antecedens: extra, id est non intra mundum concedo; extra, id est in aliquo alio loco, qui non esset in mudo, nego antecedens & consequentiam, quia spatia imaginaria sunt vere nihil, & absurdum est quod res realiter producta sit in nihilo, & quod nihil habeat partes determinatas.

28 *Obiicies secundo*: Posset Deus mouere realiter totum mundum a loco, in quo iam est, ad ulteriorem locum versus occidentem aut orientem: ergo iam habet ubi aliquod determinatum, quod non haberet tum, quando sic moueretur: sed si totus modus iam habet aliquod ubi determinatum, etiam Angelus haberet tale ubi, etiam si solus crearetur. Probatur antecedens: quia posset Deus creare alium mundum extra hunc mundum ad Orientem, & posset hunc mundum loco illius mundi ponere, vel ponere ipsum magis aut minus vicinum illi: ergo potest de facto absque creatione alterius mundi illum a loco, in quo iam est, mouere ad orientem vel occidentem.

Respondeo negando antecedens & suppositum: neque enim mundus totus secundum se totum est in aliquo loco iam; neque potest moueri ad alium locum de facto, nisi creetur de nouo alius locus, quia non datur alius locus ad quem posset moueri. Ad probationem antecedentis concedo antecedens, & nego consequentiam, quia creato alio mundo, & hic mundus haberet locum, quia haberet talem distantiam ad alterum illum mundum, & alius etiam ille mundus haberet similiter locum, unde posset ad se inuicem moueri localiter & vnus loco alterius poni.

29 *Obiicies tertio*: Non potest aliqua res produci, quin habeat aliquam durationem, ergo nec potest res produci quin habeat aliquod ubi. Consequentiam putat eundem *Arriaga*, quia sicut se habet duratio ad diuersa tempora, siue vera, siue imaginaria; ita ubi se habet ad diuersa loca, siue vera, siue imaginaria: & sicut res potest durare, & non in hoc, sed alio tempore, ita res potest ubicari, & non in hoc, sed in alio loco.

Respondeo primo, ex suppositione antecedentis, negando consequentiam: & disparitas desumi debet ex ipsismet principiis, ex quibus colligitur necessaria connexio rei existentis cum aliqua duratione, talia enim principia non habentur ad probandam necessariam connexionem rei existentis cum aliquo loco.

Respondeo secundo distinguendo antecedens: si loquamur de duratione, a qua habet res existere tanto, vel tanto tempore, seu taliter, ut si existeret tempus, illa res haberet coexistere necessario vel instanti eius, vel tantæ aut tantæ parti eius, concedo antecedens: & sic etiam transeat, quod corpus non possit produci, quin habeat se taliter, ut si existeret aliud corpus, cui commensuraretur, & relinqueretur illo modo, quo producitur, deberet commensurari tantæ parti alterius illius corporis; nec posset etiam Angelus produci, quin si relinqueretur eodem modo, quo producitur, & daretur alia creatura simul producta, deberet habere talem vel talē proportionem cum illa alia creatura, quantum ad commensurationem; sed hoc non est habere ubi.

30 *Respondeo tertio*: si loquamur de duratione, a qua habet res existere tali vel tali tempore, nego antecedens: Angelus enim solus productus à Deo non esset productus in illo tempore proprie loquendo, nisi in hoc sensu, quod non esset productus ab æterno, aut sic quin alia creatura posset antecedenter produci, & alia postea, & alia simul: & in hoc ipso sensu intelligendus est mundus ipse esse productus in tempore. In quo etiam eodem sensu potest dici, quod quicquid producitur, ita producat, ut possit aliquid aliud produci in tanta, vel tanta distantia ad illud, quod non est contra nos.

Si vero loquamur de duratione, a qua habet res durare tanto, vel tanto tempore, hoc est taliter, ut si existeret tempus reale, quando producebatur, deberet coexistere aut instanti eius, aut tantæ vel tantæ parti eius, concedo antecedens, & nego consequentiam. Disparitas autem est,

quod duratio rei non distinguatur à re & actione, per quam producitur: unde res durans non est prior quoad existentiam realem quam duratio, ut manifestum est, res autem, quæ ubicatur, prior est, ut supponitur, quam ubicatio: quare non est eadem ratio de illis quantum ad hoc.

31 *Quæres*, An præsentia localis sit res an modus. Hoc dubium proponitur, particulariter ab *Arriaga hic num.* 49, qui absolute asserit eam esse rem, & non modum, contra communem sententiam.

Ut solvatur autem hæc difficultas, ac vitetur quæstio de nomine, aduertendum rem posse capi multipliciter. *Primo* prout opponitur enti rationis, & sic certum est, quod ubicatio seu præsentia realis sit res. *Secundo* pro eo quod est quid absolutum, & sic, si præsentia sit relatio, ut tenent Scotistæ, non erit res, sed modus. *Tertio* pro eo quod potest existere sine alia re, cum tamen alia res non possit existere sine illa: & in hoc sensu materia prima comparata ad formam est res, quia potest existere sine vlla forma, præsertim in nostra sententia: & idem est de forma substantiali respectu materiæ primæ: in hoc verò sensu videtur *Arriaga* dicere quod præsentia sit res, quia potest existere sine re præsentē. Modus autem, prout opponitur rei in hoc sensu, est illud quod non potest existere sine re, respectu cuius dicitur modus; & sic cognitiones ceterique actus vitales essent modi in sententia Thomistarum negantium eos posse de potentia absoluta conferuari absque subiectis; in Scotistarum vero sententia tenentium oppositum essent res. Hoc supposito.

Respondeo absolute contra *Arriagam*, præsentiam localem esse modum in secundo & tertio sensu: quia est quid pure respectuum & consequenter impotens existere de potentia absoluta absque subiecto, hoc est, re locata, & non potens: vnde ipsi per unionem distinctam: ergo est modus & non res in secundo & tertio sensu.

Probatur antecedens quoad primam partem: quia est determinatio actualis rei locatæ ad locum, ergo est respectus non minus quam similitudo est respectus purus.

Confirmatur per omnia illa, quibus probauimus sex vltima prædicamenta esse respectus extrinsecus aduenientes.

32 *Dices*: cognitio est determinatio actualis intellectus ad obiectum, & tamen est qualitas absoluta: ergo non obstante quod præsentia localis sit determinatio actualis rei ad locum, poterit esse quid absolutum.

Respondeo primo, si non sit aliqua ratio particularis, ob quam dicatur cognitionem esse quid absolutum magis, quam præsentiam, utramque debere dici quid respectuum; si autem sit ratio aliqua particularis, quamuis propter eam debeat dici, quod cognitio sit quid absolutum, non debet idem dici de præsentia: quæ solutio est mihi realissima respectu huius difficultatis, & satis sufficiens.

Respondeo secundo distinguendo antecedens: est determinatio actualis, quæ sit per formationem similitudinis expressæ obiecti in intellectu, qualis similitudo nequit esse absque qualitate absoluta, concedo antecedens; est determinatio actualis, quæ non exigit productionem vllius qualitatis, nego antecedens, & consequentiam, quia determinatio, quæ sit per præsentiam, non exigit productionem vllius absoluti.

Probatur antecedens quoad secundam partem: quia nullus respectus petit vniri per unionem à se distinctam, nec potest existere absque subiecto.

33 Quod si etiam præsentia esset quid absolutum adhuc potius deberet dici seipsa vniri subiecto absque unionē distincta, quam, per unionem distinctam (præsertim si aliquid absolutum possit seipso vniri, ut tenent recentiores de actione & unionē) & consequenter, si id censendum est modus, quod vnitur subiecto seipso, & nequit existere absque subiecto, quamuis sit quid absolutum, potius præsentia dicendus est modus, etiam tenendo quod sit quid absolutum, quam res: quod est directe contra *Arriagam*, qui, nescio cur, tam sollicitè contra communem sententiam contendit præsentiam esse rem & non modum. Probatur hoc, quia licet sit absolutum, tamen adhuc est determinatio actualis sui subiecti

ad locum non minus quam vno aut actio: ergo quemadmodum hæc vniuntur seipsis: ita & præsentia seipsa vni-ri debet.

Confirmatur: quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate: sed non est necessitas dicendi quod præsentia debeat vni-ri per aliam vni-ri-ōem: ergo non debet asseri alia vno, per quam vniatur, sed debet potius dici quod vniatur seipsa.

34 *Dices*, non esse necessitatem multiplicandi vni-ōes, per quas alia accidentia, verbi gratia albedo & nigredo vniuntur: & tamen vniuntur per alias vni-ōes: ergo argumentum hoc à multiplicatione entium sine necessitate non vrget.

Respondeo negando antecedens, quod si verum esset, profecto non deberent multiplicari illæ vni-ōes; sed deberent dici illa accidentia seipsis vni-ri. Ratio autem cur vni-ri debeant aliis vni-ōibus est, quod cum sint absolutæ entitates, & non determinationes actuales subiecti ad aliud, non possit assignari ratio, cur de potentia absoluta saltem non possint conseruari absque subiecto: ex suppositione autem, quod possint sic conseruari, sequitur manifeste, quod debeant vni-ri per alias vni-ōes, & non seipsis; quia quæ seipsis vniuntur non possunt simul existere, quin vniantur.

QVÆSTIO III.

An unica præsentia sufficiat substantia corporea, suisque partibus ac accidentibus.

35 *Q*uamuis certum sit quod non solum substantia corporea, verbi gratia equus, sed etiam, materia prima, forma, substantialis, quantitas, qualitates omnes in ipsa subiectata, sint in loco; dubitari tamen posset, an quodlibet ex his debeat habere præsentiam particularem distinctam, an vero sufficiat vt vnum ex ipsis habeat præsentiam, & cætera omnia solum sint in toto per acciden-tes, ratione coniunctionis cum illo alio. Non est ergo hic cō- trouerfia, an vnica indiuisibilis vno sufficiat pro substantia corporea distincta, quia sine dubio non sufficit, debet enim præsentia substantiæ corporeæ esse entitatiue diui- sibilis sicut ipsamet substantia; neque enim præsentia manus est præsentia pedis, sed quælibet pars integralis habet propriam præsentiam. Sed vt dixi quæstio est, an quælibet pars essentialis, & quodlibet acciden-tes, præsertim ab- solutum, debeat habere suum proprium vbi, aut præsen- tiam localem ad illum locum, in quo ponitur.

CONCLUSIO.

36 *Q*uælibet pars essentialis substantiæ corporeæ, & quodlibet acciden-tes absolutum ita separabile ab aliis acciden- tibus & partibus illis essentialibus, vt posset esse in loco absque illis habet propriam præsentiam in loco. Hæc est communior sententia cum Suarez disp. 5. 1. met. sec. 5. Hur- rado disp. 1. 4. sect. 4. Auerſa qu. 28. contra Vasquez, Ruminum & Complutenses hic qu. 6.

Probat ab Amico: quia si aliquid vnum vbi suffice- ret, maxime vbi quantitatis: sed illud vbi non potest mo- dificare aliquid nisi ipsam quantitatem: ergo non potest reddere alias formas vbicatas aut præsentis: modificatio enim exercetur in genere causæ formalis, forma vero non communicat effectum formalem nisi subiecto.

Contra: quia esse præsens hic non magis est effectus for- malis præsentia, quam esse quantum quantitatis: sed quantitas non solum potest tribuere hunc effectum suo subiecto, verbi gratia substantiæ, sed formis etiam subie- ctatis in seipsa, aut in suo subiecto, vt qualitatibus; ergo Vbi posset dare suum effectum præsentia non solum suo ubiecto, sed illis etiam quæ coniungerentur illi. Itaque quamuis forma non posset communicare suum effectum directè nisi subiecto (quod tamen ipsum non est verum vniuersaliter) tamen posset sine dubio indirectè & quasi secundario; & aduersarij non volunt aliud, quam quod vnum vbi sufficiat ad reddendum aliquid vnum per se directè præsens & cætera indirectè, quæ coniunguntur cum illo vno.

37 *Probat Auerſa*: quia si quantitas aut substantia po-

sita hic cum suis qualitatibus poneretur in alio loco absque illis qualitatibus, & postea poneretur illæ qua- litates in illo alio loco, non essent in loco illo per præsentiam substantiæ, sed per præsentiam distinctam: ergo in quocumque loco habent præsentiam distinctam.

Impugnatur Mastrinus hanc rationem, quia falsum in ea supponitur, nempe quod possit poni substantia in illo loco, vbi non debeant poni omnes qualitates absolutæ suæ. Verum quia hæc etiam impugnatio dependet ab illa cō- trouerfia, melius impugnatur negando antecedens, quia essent illæ qualitates in alio loco quantum ad hanc proba- tionem per præsentiam ipsiusmet substantiæ existentis in alio loco, supposita tamen vni-ōe inhæſionis, aut infor- mationis illarum cum illa substantia, vt existente in alio loco.

38 *Probat Mastrinus*: quia si destrueretur quantitas absque substantia, non ideo deberet substantia perdere locum, in quo fuit ante; & si substantia destrueretur reli- cta quantitate, quantitas non deberet mutare suum lo- cum: ergo neutra est in loco per alterius præsentiam, sed quælibet per suam: & hæc ratio æque militat pro omni- bus à se inuicem mutuo separabilibus, vt patet.

Sed contra resp. potest: quod si destrueretur illa vnates, in qua vnum vbi illud, quo omnia coniuncta cum illa re, sunt præsentia loco, reliqua quidem possent manere in eodem loco, quo ante, sed non per illud ipsum vbi quo ante erant in illo loco; sed per aliud de nouo à Deo pro- ducendum. Nec maius inconueniens videtur, quod Deus de nouo producere debeat nouum, si velit ea manere in eodem loco quo ante, quam quod ab initio producat duo vbi aut plura, cum vnum solum sufficeret: quod si vnum non sufficiat, alia ratio præter hanc assignanda est.

39 *Probat* ergo melius primo: quia non est potior ratio, cur ex pluribus rebus absolutis, quæ reperiuntur in substantia corporea, præsentia vna subiectetur in vna, quā in cæteris; nam quemadmodum si poneretur vna præsen- tia in substantia, & cætera absque præsentia coniungeretur cum illa substantia, deberent cætera necessario esse in quocumque loco, in quo esset illa substantia; ita etiam si vna præsentia poneretur in quantitate, & coniungeretur substantia cum illa quantitate, deberet poni in quocum- que loco poneretur quantitas, saltem naturaliter: ergo si- militer, si poneretur vna præsentia in albedine, & hæc in- hareret quantitati, & quantitas substantiæ, vbicumque esset albedo naturaliter, ibidem deberet esse substantia, & quantitas: ergo non est maior ratio ponendi præsen- tiam in vna ex rebus, quam in reliquis: sed quotiescum- que forma aliqua potest poni in pluribus, & non est ma- ior ratio cur ponatur in vno quam in reliquis, debet poni in omnibus: ergo tot debent poni præsentia, quot sunt res in substantia à se inuicem mutuo separabiles.

40 *Confirmatur*: quia non habet acciden-tes aliquod subiectatum in substantia aut quantitate esse in loco sub- stantiæ aut quantitatis per hoc præcisè, quod inhæret aut coniungatur cum illa substantia aut quantitate: ergo ab aliquo alio: sed nihil aliud potest assignari nisi præsentia particularis: ergo talis admittenda est.

Probat antecedens: quia secundum Scotistas formæ dependentes à loco non ponuntur in alio loco, quo repli- catur substantia, quamuis coniungerentur cum illa sub- stantia intime; & secundum plures recentiores idem sequi- tur de formis absolutis quantum ad hoc, quod non neces- sario quæ sunt in vno loco, sint in alio loco, in quo simul esset subiectum earum: ergo ex coniunctione formæ ali- cuius cum quantitate aut substantia, non habet quod sit in loco, in quo est quantitas, & substantia: & fortassis Auerſa in sua probatione nihil aliud intendit quam hoc.

Aduertendum autem hic, quod data opera limitauerim conclusionem ad formas à se inuicem realiter & mutuo separabiles, quia si essent aliquæ necessario connexæ, vnum vbi sufficeret ipsis, & sic vnum vbi sufficit toti & partibus vnitis, tam in sententia Thomistarum quam no- stra: Thomistarum quidem, quia non distinguunt totum à partibus vnitis, nostra vero quia quauis distinguamus totum à partibus, tamen non sunt mutuo separabilia, & consequenter

Quælibet pars essen- tialis & quodlibet acciden-tes absolutum substantiæ habet pro- priam præsentiam.

CONCLUSIO I.

consequenter eo ipso quo partes vnitæ ponuntur in loco, necessariò sequitur totum esse in loco, & è contra.
Si autem queratur, in quo debeat poni ipsum vbi.
Respondetur, quod potius in partibus: tum quia priores sunt toto, tum quia possunt manere in eodem loco in quo est totum, absque eo quod totum sit in illo loco, scilicet vnione; totum autem nequit esse in loco, quin illæ sint in loco ipsius.

In quo sub-
 iectur vbi
 quo totum
 ponitur in
 loco.

41 *Obiicies*. Superfluit omnis alia præsentia præter præsentiam quantitatis aut substantiæ, quæ est subiectum quantitatis: nam eo ipso, quo poneretur illa sola præsentia, & cætera coniungerentur cum quæritate aut illa substantia, ponerentur in loco; & eo ipso quo quantitas aut illa substantia moueretur ab hac præsentia ad aliam, cætera illa mouerentur similiter; ergo sufficit vna præsentia.

Respondetur negando antecedens, nam alia præsentia requiruntur vel ex hoc ipso capite, quod non sit maior ratio ponendi præsentiam in vno quam in reliquis, & quod possit poni in omnibus. Ad probationem antecedentis dico primo, eam posse negari iuxta principia posita in nostra confirmatione: dico secundo, quamuis concederetur, tamen non inde sequi sufficientiam vnius præsentia sic, quin alia debeat poni propter rationem iam dictam: quod totum confirmari potest per ea quæ diximus de duplici vnione lib. 1.

42 *Obiicies secundo*. In illo solo debet poni præsentia, quod per se moueri potest motu locali: sed quantitas aut substantia affecta quantitate est quæ sola per se moueri potest localiter: ergo in illa sola debet poni præsentia.

Respondetur negando maiorem, debet enim poni in omni illo, quod mouetur, quomodocumque moueatur, si possit habere præsentiam absque quod illud aliud, quod per se moueri dicitur, habeat præsentiam in eodem loco. Deinde quando dicitur quod sola quantitas aut substantia affecta quantitate per se moueatur; si intelligatur per hoc, quod illæ solæ moueantur, aut illæ solæ habeant præsentiam, falsum est: si intelligatur quod motus illorum solum intendatur à mouente, etiam falsum est: nam sæpe mouens per se solum intèdit motum qualitatis alicuius, vt caloris, verbi gratia; si vero intelligatur quod per se moueatur illa substantia, quantum ad hoc quod denominationes effectuum potius simpliciter debeant dici de toto, quam de partibus aut accidentibus, quando etiam illæ denominationes competunt toti, concedi potest minor, & negari, vt dixi, debet maior.

43 *Obiicies tertio*: omnia, quæ sunt in toto quanto, sunt quanta eadem quantitate: ergo omnia quæ sunt in toto præsentia localiter sunt præsentia eadem præsentia.

Respondetur negando consequentiam, quia plures quantitates sunt impassibiles, non vero plures præsentia.

Dices: quantitas est fundamentum seu ratio fundandi præsentiam, ergo si quantitas sit vna, præsentia debet esse.

Respondetur, distinguendo antecedens: præsentiam circumscriptiuam impenetrabilem, concedo antecedens; præsentiam definitiuam & penetrabilem nego antecedens, & similiter distinguo consequens: præsentia circumscriptiuæ & ex se impenetrabilis, transeat præsentia definitiuæ & ex se penetrabilis, nego consequentiam.

QVÆSTIO IV.

Vtrum duo corpora possint esse simul in eodem loco.

44 **C**ertum est plures res & substantias etiam materiales esse de facto naturaliter in eodem loco, vt patet de materia prima, forma substantiali, quantitate & accidentibus omnibus competentibus composito ex materia prima & forma illa; & hinc sequitur, quod ex pluralitate rerum ac distinctione non sequatur, quin possint omnes esse in eodem loco naturaliter; & consequenter, quandoquidem nulla alia ratio sit, ob quam Angeli plures non possint naturaliter esse in eodem loco, dicendum esse potius quod possint. Difficultas ergo est de substantiis aut rebus affectis diuersa quæritate seu de substantiis aut rebus, quæ non vniuntur inter se mediâ informatione aut inhesionem.

Plures substantia, quæ naturaliter expellunt se ab eodem loco, atque adeo naturaliter nequeunt esse in eodem loco, possunt diuinitus seu supernaturaliter esse in eodem loco. Hæc est communissima cum D. 4. d. 49. quæst. 16. & D. Thom. ad 44. quæst. 2. art. 2. contra Durandum ibidem.

Plura cor-
 pora pos-
 sunt esse in
 eodem.

Probatum autem primo, quia nulla est in hoc repugnantia, vt patebit ex solutione obiectionum.

45 *Confirmatur primo*: quia difficilius captum est, quod vnum corpus possit simul & semel esse in duobus locis, quam quod duo corpora possint esse in eodem loco: illud potest fieri, vt dicemus quæstione sequenti: ergo & hoc. Maior patebit comparando obiectiones huius conclusionis ad obiectiones, quæ proponuntur contra replicationem corporis vnius in diuersis locis.

Confirmatur secundo, quia non magis repugnat duo huiusmodi corpora poni in vno loco, quam duo contraria in summo in eodem subiecto: sed hoc potest fieri supernaturaliter: ergo & illud.

Probatum secundo, quia de facto corpus Christi dum exiuit ex vtero Virginis, & ingressus est ad suos Discipulos ianuis clausis, necessario fuit pro aliquo tempore vel instanti simul cum vtero Virginis, & parte illa domus, per quam intrauit. Præterea quando in Ascensione sua penetravit Cælos, vt ait Paulus ad Hebræos quarto, necessario fuit simul cum Cælis, neque aliter intelligi potest, quomodo penetraret Cælos: ergo possunt duo esse naturaliter in eodem loco.

Confirmatur: quia Patres exponunt modum, quo Christus fecit hæc omnia sic, vt velint ipsum penetrasse illa corpora, per quæ transiuit, absque apertione eorum: ergo ita sentiendum est potius quam tenendum cum Durando oppositum, qui frustra & gratis confugit ad aliam explanationem, dicendo Christum exiisse è claustro Virginis, intrasse ad Discipulos, & penetrasse Cælos, transiendo de extremo in extremum non transito medio; nam hic modus operandi est aut difficilior, aut æquè difficilis, ac modus ille penetrandi corpora, quem communis sententia, & Patres amplectuntur.

46 *Obiicies*. Expulsio alterius quantitatis est effectus formalis quantitatis: ergo quando quantitas ponitur in loco, debet necessario expellere aliam quantitatem; effectus enim formalis non potest impediri, quando applicatur sufficienter ipsamet forma.

Confirmatur: impenetrabilitas, quæ est passio quantitatis, non distinguitur realiter ab ipsa: ergo necessario semper debet esse impenetrabilis, & consequenter nequit admittere simul aliam quantitatem.

Respondetur distinguendo antecedens: est effectus formalis primarius, & inseparabilis ab illa, nego antecedens est effectus formalis & separabilis, concedo antecedens, & nego consequentiam.

Ad confirmationem respondeo distinguendo primam consequentiam: debet esse impenetrabilis illa impenetrabilitate, quæ est proprietas ipsius, concedo consequentiam: alia impenetrabilitate, nego consequentiam primam, & secundam etiam. Itaque, vt dixi in prædicamento Quantitatis, solum impenetrabilitas naturalis, seu in ordine ad potentiam naturalem, est proprietas quantitatis, non verò impenetrabilitas in ordine ad potentiam supernaturalem.

Obiicies secundo: Duæ partes eiusdem quantitatis nequeunt penetrari vlla ratione: ergo nec vna quantitas cum alia quantitate. Probatum consequentia: quia est eadem ratio de penetrabilitate duarum partium eiusdem quantitatis, ac de penetrabilitate duarum quantitatum distinctarum. Probatum antecedens: quia de essentia quantitatis est habere suas partes extra se inuicem: ergo nequeunt partes ipsius esse simul.

Confirmatur: quia duæ partes motus aut durationis, nequeunt coexistere vni durationi: ergo nec duæ partes quantitatis possunt coexistere eidem loco.

Respondetur negando antecedens cum sua probatione. cuius ratio patet ex dictis in disputatione de Quantitate.

Z z 3 Ad

Ad confirmationem nego consequentiam, & disparitas est: quod partes motus dicunt successionem essentialiter, qualem non possent dicere, si essent simul: duæ vero partes quantitatis nihil essentialiter dicunt, propter quod repugnaret eas esse simul. Imo ipsi aduersariis concedenda est disparitas inter partes motus, & quantitatis, quia alias, quemadmodum duæ partes motus nec simul nec successiue possunt coexistere eidem durationi: ita nec duæ partes quantitatis possent coexistere eidem loco, quod est absurdum, ac contra experientiam.

48 *Obiicies tertio*: sequeretur eundem locum bis reple-ri, & latera eius à duobus causis totalibus extendi, & red-di à se inuicem distantia; & præterea eundem locum, in quo esset vnū corpus, repleti & esse vacuum: repleti qui-dem, quia contineret vnū illud corpus; esse vero va-cuum, quia non haberet corpus aliud, cuius esset capax.

Respondetur, si per bis repleti intelligatur repleti à duobus, quorum quodlibet sufficienter repleret, quamuis alterum non adesset, concedendo illam partem se-quela; si aliud intelligatur, quod sit inconueniens, nego illam.

Ad illud de distantia laterum *respondeo*: si illa duo cor-pora penetrata moueretur simul à se ipsis ad locum, quod effectiue efficerent vt latera loci, quem occuparent, dista-rent à se inuicem, non tamen ita, vt quodlibet, esset causa totalis, sed vt partialis tantum. Si vero illa extensio late-rum nō fiat ab ipsis effectiue, sed ab alia causa; minus vir-get difficultas, vt patet. Quod si de extēsiōe formali lo-quamur, quæ scilicet sit per hoc, quod illa corpora im-pediant, quo minus latera loci possint cōuenire inter se, sicut facerent si non essent illa corpora inter illa: Dico illam formalem extensionem & impedimentum illud prouenire à duobus illis corporibus, tanquam à pluri-bus causis partialibus totalis extensionis & impedimen-ti; quamuis enim quodlibet ex ipsis esset sufficiens im-pedimentum, & actu totaliter impediret, si alterum non fuisset; tamen quando alterum est, neutrum est totale impedimentum.

Ad tertiam partem sequela *respondeo* eam negando, quia nō ab eo dicitur locus vacuum, quod careat corpore quod posset habere, sed ex eo quod nullum contineat corpus, & quod posset tamen continere; unde locus con-tinens vnū corpus sibi commensuratum, non est va-cuum, quamuis careat alio corpore, quod simul cum prio-ri corpore posset habere.

CONCLUSIO II.

49 *Substantie illa corporea, quæ naturaliter expellere so-lent se inuicem à loco, non possunt naturaliter esse in eodem loco; & huiusmodi substantia sunt omnes sublunares ad minus. Hæc est omnium quantum ad primam partem, & communissima quoad secundam contra Fernelium, Petrum, Ioannem, & Argentinam.*

Probatur prima pars: ideo illæ substantiæ expellunt se inuicem naturaliter, quia habent virtutem naturalem expellendi se inuicem, quando debite applicantur: sed non potest naturaliter ab illis tolli illa virtus: ergo nō potest fieri quin naturaliter expellant se inuicem, & consequen-ter nequeunt naturaliter esse simul in eodem loco.

Probatur minor: quia principium naturale expellēdi se inuicem à loco est quantitas: sed non possunt priuari natu-raliter quantitate: ergo nequeunt priuari virtute natu-rali expulsiua.

Confirmatur: quia nulla potest experientia aut ratione ostendi, quæ suadeatur contrarium; sed omnis experientia fauet nostræ conclusioni: ergo tenenda est potius quam opposita.

Probatur secunda pars conclusionis: quia omnes sub-stantiæ sublunares habent quantitatem: ergo omnes expellunt se inuicem à loco, & nequeunt esse in eodem loco.

Confirmatur experientia, quæ de qualibet substantia sublunari corporea haberi potest.

50 *Dixi autem in conclusionibus: substantia corporea*

sublunares ad minus; quia non est adeo certum quod Cæ-li sint impenetrabiles, neque enim adest sufficiens prin-cipium colligendi cum certitudine, quod astra errantia nō moueantur per Cælum penetrando ipsum, vt etiam non est certum quod afficiantur quantitate, quæ est principii impenetrabilitatis cum enim hæc vocetur proprietas materiæ, & non sit certum, quod Cæli constent materia, non erit etiam certum quod habeant quantitatem: & li-cet etiam haberent quantitatem, posset adhuc dubitari, an quantitas in Cælis petat connaturaliter expulsionem astrorum errantium ab eodem loco: licet enim esset eius-dem rationis cum quantitate sublunari, adhuc tamen posset in Cælis non exigere expulsionem aliorum corpo-rum omnium ab eodem loco, quamuis illam exigeret in sublunariis. Sed de hoc in libris de Cælo.

51 *Obiicies*. In condensatione plures partes quantitati-ue reducuntur ad eundem locum, & consequenter pene-trant se.

Confirmatur: quia scyphus plenus aqua admittit vlte-rius aliquos nummos, si dimittantur in ipsum, & absque effusione aquæ: & panis recens vino immersus imbibit vinum ita, vt vtrumque retineat eundem locum: ergo natu-raliter fit penetratio corporum sublunarium quantita-tiarum.

Respondeo, abstrahendo iam à modo, quo fit conden-satio, negando consequentiam in hoc sensu huius conclu-sionis, quia hæc conclusio vult quod non possint res quā-titatiue penetrare se inuicem sic, vt manente re vna in eodem situ, quo ante, alia res possit occupare eundem lo-cum, quidquid sit an possit occupare eundem, mutato si-tu prioris corporis per qualitates aut agentia condensan-tia. Sed de hoc melius, quando agemus de generatione & corruptione.

Ad confirmationem respondeo negando consequentiam: quia dum iniiciuntur nummi in scyphum, aqua intume-scit, & crescit in cumulum in medio scyphi, accipiendo tantum loci ex parte aeris, quantum reliquit nummis, & ideo potius crescit sic in cumulum: quàm superfluit, quia siccitas labiorum scyphi impedit superfluentiam, cuius signum est, quod humectatis labiis statim incipiat de-fluere. Ad illud de pane dico, manifeste apparere quod intumeat, & acquirat plus loci quam ante: & deinde quamuis non acquireret, non sequeretur consequentia, quia vinum recipitur in poris panis, expulso aëre, aut aliis substantiis tenuibus.

QUESTIO V.

An idem corpus possit esse simul in duobus locis.

52 *C*ertum est experientia & communi consensu, vnū corpus non posse naturaliter esse in pluribus locis simul, nec circumscriptiue, nec definitiue. Certum est etiam vnū corpus posse esse in pluribus locis, ita, vt in vno sit circumscriptiue, & in alio definitiue aut sacramentaliter, acita etiam, vt in pluribus locis sit definitiue, vt patet in mysterio Eucharistiæ: nam corpus Christi est sacramentaliter in pluribus locis, & circumscriptiue in cæ-lo. Itaque difficultas huius quæstionis est, an idem corpus possit esse supernaturaliter in pluribus locis circumscri-ptiue, hoc est cum correspondentia partium sui ad par-tes cuiuslibet ex illis locis; quæ tamen difficultas, ex sup-positione quod corpus posset vlla ratione esse simul in pluribus locis, meo iudicio non deberet moueri in du-bium, quia prorsus est eadem ratio de existentia corpo-ris in duobus locis circumscriptiue, ac definitiue, seu sa-cramentaliter, vt ex dicendis apparebit.

CONCLUSIO.

53 *I*dem corpus potest esse in pluribus locis simul circum-scriptiue. Hæc est *Scoti* in quarto distinct. 10, quæst. 1. art. 2. cum suis & recentioribus fere omnibus, quos citat & sequitur *Suar. tom. 3. in 3. par. disput. 8. sect. 4. Arriaga hic sect. 8. contra D. Thomam 4. distinct. 10. qu. 2. & alios The- mistas*, quos citant, & sequuntur *Vasquez. tom. 3. in 3. par- tem disput. 189. & Complutenses hic.*

Probatur

Substantiæ
sublunares
nequeunt
naturaliter
esse in co-
dem loco.

Idem cor-
pus potest
esse in plu-
ribus locis
circumscri-
ptiue.

Probatum primo, quia de facto id contingit: ergo potest fieri. Probatum antecedens: quia multi authores dignissime referunt, sæpe Christum Dominum apparuisse extenso modo in teritis: sed non est dicendum, quod non fuerit in cælis etiam tunc extenso modo, quia id esset contra illud A. 4. *Quem oportet calum suscipere usque ad tempus resurrectionis hominum*, & contra sanctum Augustinum relatum distinct. 2. cap. prima hæresis. *Donec finiatur sæculum, suum est Dominus*, & denique contra ipsum S. Thomam 3. par. quæst. 76. ergo fuit in cælo, & terra simul extenso modo. Bellarminus refert prædictas historias ad longum lib. 3. de Eucharistia, cap. 3. & 4.

Confirmatur, quia in Breuiario Romano legitur de sancto Ambrosio, quod simul fuerit Mediolani, & adfuerit sancti Sancti Martini in ciuitate Turonensi: cui simile quid etiam refertur de Sancto Antonio nostro de Padua, ac aliis Sanctis. Nec sane ex hypothese quod non possit manifesta implicantia ostendi in simultanea existentia corporis in duobus locis, debent hæc historias aliter quam sonant explicari, aut negari.

54 *Probatum secundo*, quia de facto corpus Christi ponitur extensum, & circumscriptiue in cælo, ac simul intensum, & definitiue in Altari sub speciebus panis: ergo potest poni extensum simul in cælo & alio loco. Probatum consequentia primo, quia omnes ferè implicantie, quas adducunt Aduersarij contra extensam existentiam corporis in duobus locis, militent contra existentiam extensam in vno loco & inextensam simul in altero: ergo si iis non obstantibus potest poni corpus extensum in vno loco, & inextensum in altero; poterit etiam iis non obstantibus poni extensum in pluribus locis. Probatum eadem consequentia secundo, quia difficilius est ponere corpus Christi inextensum in Altari, quam intensum: ergo si non obstante existentia extensa, quam habet in cælo, potest adhuc poni inextense in Altari, poterit etiam poni, ea non obstante, extense in Altari. Probatum antecedens: nam ut ponatur inextense in altari debent fieri duo miracula, vnum quo ponatur in pluribus & alterum quo poneretur absque modo suo connaturali, hoc est extensione. Ut autem ponatur in altari modo extenso, non esset necesse ut fieret aliud quam vnum miraculum, quod scilicet poneretur in pluribus locis.

Confirmatur: quia facilius est ponere in materia simul duas formas, quorum vtramque potest successiue recipere naturaliter, quam quarum vnam nec successiue quidem potest recipere naturaliter: ergo facilius est ponere in corpore simul duas vibrationes extensas, quarum quamlibet potest naturaliter recipere successiue; seu seorsim sumptam, quam duas vibrationes, quarum vnam nempe intensam, nequit recipere naturaliter successiue, aut seorsim sumptam.

Confirmatur secundo. Vnus locus potest circumscribere simul supernaturaliter duo corpora, quæ nequit naturaliter circumscribere: ergo vnum corpus potest circumscribi à duobus locis supernaturaliter, licet ab illis naturaliter circumscribi non possit. Probatum consequentia, quia vnum non est magis difficile quam alterum, ergo si vnum fieri potest, potest & alterum.

55 *Probatum tertio*, & quidem principalissime conclusio, solvendo implicantias, quæ contra conclusionem proponi solent, tam à Thomistis, quam ab hæreticis, quorum hæc impugnanda veritatem Catholicæ fidei de existentia reali corporis Christi sub diuersis hostiis eadem ipsa arma sumunt, quibus illi vtuntur aduersus nostram conclusionem.

Obijciens primo: idem nequit esse simul in pluribus temporibus, ergo nec in pluribus locis.

Respondeo negando consequentiam, quia ipsa tempora plura nequeunt esse simul, vt possit idem simul coexistere ipsis, loca vero possunt simul coexistere, & propterea poterit corpus, quantum ad hoc, ipsis simul esse præsens: quod si diuersa tempora possent esse simul, corpus posset coexistere illis simul, imo necessario coexistere, si coexistere vni. Adde contra Thomistas, si velint vt hoc argumento, idem posse vtgeri contra præsentiam sacramenta-

lem in pluribus locis: si enim ex eo quod corpus idem nequit esse simul in pluribus temporibus, sequitur, quod nequeat esse in pluribus locis circumscriptiue, sequitur etiam æque bene, quod nequeat esse in pluribus locis sacramentaliter: quod si ipsi negent hanc consequentiam, nos æque bene primam negare possumus: nec ipsi dabunt vnquam disparitatem sufficientem.

56 *Obijciens secundo*: sequeretur quod corpus existens, Romæ naturaliter, coexistere corpori existenti Corcagiæ; quia si Deus poneret vnum corpus Romæ & Corcagiæ, illa loca, in quibus esset, deberent necessario esse simul: quæ enim sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se.

Respondeo primo, hoc argumentum probare æque, quod vnum corpus nequeat esse definitiue in diuersis locis, & quod eadem indiuisibilis anima non possit esse vnita simul capiti & pedi, quin caput & pes sint simul loco: sed hæc non probat: ergo nec illud.

Respondeo secundo negando consequentiam: ad cuius probationem dico, si intelligatur axioma, vt debet in hoc proposito intelligi, quod ea quæ sunt eadem loco cum vno tertio, debeant esse eadem loco inter se, axioma esse verum: sed non facit ad propositum, quia illa duo loca, in quibus existeret idem corpus, non essent eadem loco cum illo, quia non essent in eodem vno loco, in quo ipsum esset, sed vnum esset in vno loco cum illo, & alterum in altero. Si vero intelligatur sic, quod illa, quæ coniunguntur, aut sunt præsentia vni alicui intime & indistanter, debeant intime & indistanter esse præsentia inter se, falsum est, vt patet in capite & pede præsentibus eidem animæ rationali, & tamen non præsentibus intime inter se, sed à se inuicem distantibus.

57 *Obijciens tertio*: sequeretur idem esse æquale maiori & minori loco, quod manifeste implicat, quia alias maior non esset maior, nec minor esset minor. Probatum sequela: corpus possum in duobus locis esse æquale cuiuslibet ex illis, & etiam vtriusque simul: sed vterque simul est maior, quam cuiuslibet seorsim sumptus: ergo esset æquale maiori & minori.

Respondeo primo, simile argumentum posse formari contra aduersarios: sicut enim sequitur, quod corpus possum in diuersis locis esse æquale illis simul & seorsim sumptis, atque adeo æquale maiori & minori: ita etiam sequitur, quod locus circumscribens duo corpora posita in eo supernaturaliter, esset æqualis vtrique simul & seorsim sumpto: ergo non possent duo corpora poni in ipso, quod est contra aduersarios, & communem Catholicorum sententiam probatam questione præcedenti. Quod si aduersarij aut negauerint secuturum quod ille locus esset æqualis maiori & minori, aut affirmauerint id non esse inconueniens, permittant nobis idem dicere in nostro casu: & quæcumque alia responsio sufficiat ipsis, eadem nobis æque bene sufficiet.

Respondeo secundo directe, distinguendo sequelam: id est habere tot partes, quot locus maior, & tot solum partes quot minor habet, nego sequelam; neque enim corpus possum in duobus locis habere tot partes, quot vterque locus simul sumptus habet, sed tot solum, quot locus vnus ex ipsis, quem occuparet connaturaliter: esset æquale maiori & minori loco, id est repletet totaliter maiorem & minorem locum secundum easdem partes replicatas, concedo sequelam, nec id est inconueniens, nec sequitur inde quod locus maior non esset maior; quamuis enim repletur eodem ipso corpore, quo repletur minor, replicato tamen, semper esset maior minori loco, qui plures partes includeret, quam minor.

Confirmatur hoc: quia anima de facto est æqualis capiti in quantum ad hoc, quod informat ipsum totaliter, & est etiam æqualis toti corpori, quod est maius capite, quia informat ipsum totum: ergo similiter non est inconueniens quod vnum corpus secundum se totum possum in pluribus locis sit æquale vtrique, & cuiuslibet ex illis, quantum ad hoc, quod occupet totaliter vtrumque, & quamlibet ex illis.

Rursus, de facto corpus Christi habet æqualem præsentiam sacramentaliter vni loco & pluribus locis: ergo

posset habere æqualem præsentiam circumscriptiuam vni loco & pluribus locis.

8 *Obiicies ex D. Thoma & Complutensibus*: De ratione loci circumscriptiuæ est, quod vndeque circumscribat & comprehendit locatum, & quod sit adæquatus ipsi: ergo implicat quod corpus ab eo circumscriptum ac comprehensum, sit extra illum locum; quia alias locus ille esset & non esset adæquatus.

Confirmatur: Implicat locatum contineri ac adæquari ab aliquo loco, & partem ipsius esse extra illum locum: ergo multo magis repugnat quod totum sit extra illum locum.

Confirmatur secundo, quia non vtrumque continet locus locatum, sed tanquam terminus: sed id quod continetur in alio tanquam in termino, nequit esse extra illud: ergo. Maior pater ex definitione loci tradita à Philosopho, quod sit terminus seu extremitas corporis continetis: probatur minor: tum quia extremum seu terminus definitur à Philosopho esse id, extra quod nihil rei possumus vltimè præteritum quia terminus vltimus motus est id, extra, vel vltra quod nihil datur motus.

Confirmatur tertio: quia sicut de ratione infiniti est, quod non possit perueniri ad terminum eius: ita de ratione finiti est, quod non possit perueniri ad amplius esse eius: sed de ratione locati circumscriptiuæ est quod terminetur & finiatur ab hac mensura loci: ergo non est peruenire ad amplius esse in loco circumscriptiuo.

Confirmatur quarto, quia quantitas ratione suæ essentia est prima ac principalis ratio, per quam corpus redditur formaliter aptum ad extensionem & præsentiam localem: ergo si non potest naturaliter reddere substantiam idoneam ad duplicem extensionem, nec id poterit facere per ordinem ad Diuinam omnipotentiam, & consequenter nequit corpus poni circumscriptiuæ in pluribus locis. Probatur consequentia: quia effectus proueniens ab aliqua forma, vt à causa formali principali, causatur ab illa, ratione suæ naturæ virtutis, vnde non potest causari ab ipsa naturaliter. Hoc est primum fundamentum D. Thomæ secundum Complutenses.

9 *Respondetur* distinguendo antecedens: quod circumscribat, & comprehendat, & sit adæquatus in quantum ad hoc, quod totum locatum quoad omnes suas partes intra se contineat, & quod superficies extrema locati habeat proportionem cum superficie concava corporis locantis, concedo antecedens: in quantum ad hoc, quod nihil locati, aut totum locatum sit etiam extra illum locum, manendo tamen intra illum, nego antecedens, & consequentiam; & distingo probationem consequentia: esset adæquatus, & inadæquatus, capiendū inadæquationem vniformiter & vniuocè, nego: æquiuocè, seu difformiter, transeat. Itaque locus circumscriptiuus potest dici esse adæquatus dupliciter.

Primo in hoc sensu tantum, vt sufficiat ad continendum totum locatum, nec possit aliquid vltius continere absque penetratione: & in hoc sensu esset adæquatus corpori, quamuis corpus esset in alio loco; sed in eodem sensu non esset inadæquatus.

Secundo potest dici adæquatus, id est, quod sit talis, vt in eo solo possit poni corpus, cui dicitur adæquatus; & in hoc sensu non esset adæquatus, si corpus posset poni in alio loco. At falsum est locū circumscriptiuum debere esse adæquatum locato in hoc sensu: nisi quis velit facere questionem de nomine, intelligendo per locū circumscriptiuum illum, extra quem res locata non est; quod si quis hoc intelligat per locum circumscriptiuum, verum est quod non possit poni corpus in duobus locis circumscriptiuæ, imo nec in vno circumscriptiuæ, & in alio definitiuæ; & sic Christus de facto non esset circumscriptiuæ in cælo, contra omnes. Quod si etiam vellet quis intelligere per locum circumscriptiuum, illum in quo esset res, ita vt non esset alibi circumscriptiuæ, Christus quidem posset esse circumscriptiuæ in cælo, non obstante quod alibi esset definitiuæ, sed vñ corpus nequireret esse etiam supernaturaliter in duobus locis circumscriptiuæ, quia sequeretur quod quilibet ex locis esset & non esset circumscriptiuus;

esset quidem, vt supponitur; non esset autem, quia corpus esset extra illum circumscriptiuæ. At hæc acceptio loci circumscriptiuæ non facit ad propositum, vbi agitur de questione vere reali, & queritur an corpus, quod est extensum impenetrabiliter in vno loco vbi correspondente secundum proportionem partis ad partem, posset esse in alio loco cum simili extensione, & proportionem partis ad partem, siue vocetur ille locus circumscriptiuus, siue non vocetur, nos autem contendimus quod sic; & contrarium non suadet hoc argumentum, cum vlla probabilitate.

60 *Ad primam confirmationem respondeo*, distinguendo antecedens: contineri & adæquari ab aliquo loco ita, vt totum locatum sit in illo loco & nihil amplius, nego antecedens: ita vt non sit extra illud, concedo antecedens, & similiter distingo consequens.

Confirmatur hoc: quia corpus Christi continetur intra locum, in quo sunt species ita, vt sit totaliter intra illum, & non sit extra illum locum in partibus vicinioribus, aut vllis omnino sublunariis, casu, quo vna tantum hostia esset consecrata: & tamen hoc non obstat potest poni extra illum locum; ergo quod corpus contineatur circumscriptiuæ ab hoc loco sic, quod totum intra illum ponatur cum proportionem partis ad partem, non impedit quo minus ponatur in alio loco. Simile exemplum potest etiam proponi de anima, quæ circumscribitur à capite quantum ad hoc, quod tota reperiatur in capite, quamuis etiam reperiatur extra caput in pede.

61 *Ad secundam confirmationem respondeo* distinguendo maiorem: tanquam à termino sic, quod nulla pars ipsius sit extra illum vlla ratione: ita quod hoc esset de ratione formali loci: quæ contineret locatum cum proportionem partis ad partem, nego maiorem: sic quod nulla pars locati sit, quæ non sit intra illum, nec etiam extra illum absque replicatione, concedo maiorem, & similiter nego minorem, & nego consequentiam.

Ad probationem maioris, dico definitionem loci à Philosopho traditam intelligi debere de termino, id est includente locatum totaliter ita, vt nihil ipsius sit extra, quod non sit intra. Ad probationem etiam minoris respondeo extremum dici esse id, vltra quod nihil est, quod non sit intra. Ad alteram probationem minoris eiusdem, dico non esse eandem rationem de termino motus, ac de termino locati: quia motus, cum sit successiuus, nequit existere post terminum suum, vnde nec extra, seu post terminum eius aliquid ipsius potest existere: res autem locata existit sic, vt possit poni in alio loco extra locum primum; quod si motus posset existere post terminum suum, aliquid ipsius posset reperiri post terminum, nec destrueretur per hoc ratio termini, quia sufficeret ad hoc, quod totum motum clauderet, quamuis rursus idem motus inciperet de nouo, & clauderetur alio termino.

92 *Confirmatur responsio*: quia corpus Christi continetur in loco suo in cælo, tanquam à termino & extremo circumscribente, & tamen reperitur in alio loco, nimirum in hostia: ergo falsum est, quod locus circumscriptiuus contineat tanquam terminus, extra quem non sit res locata.

Dices, locum circumscriptiuum non continere tanquam terminum, vltra vel extra quem res non sit vlllo modo, sed extra quem non sit circumscriptiuæ, seu cum proportionem partis ad partem.

Contra: quia si ex eo quod sit totaliter in loco circumscriptiuæ, hoc est cum proportionem partis ad partem, non sequitur quin possit esse in alio loco definitiuæ, seu sine tali proportionem, profecto non sequitur quod non possit esse extra illum locum in alio cum tali proportionem; imo, vt in tali in secunda probatione, facilius esset ponere ipsum extra cum tali proportionem.

64 *Ad tertiam confirmationem respondeo* distinguendo minorem: quod ita finiatur, vt nihil ipsius sit, quod non sit in illo loco, concedo; vt nihil ipsius sit extra illum locum, nego minorem & consequentiam.

Ad quartam confirmationem respondeo, quidquid sit de maiori, distinguendo consequens: si non potest naturaliter, seu ex natura sua reddere substantiam aptam, seu potentem,

potentem, vt possit supernaturaliter poni in duplici loco, neque supernaturaliter poterit, concedo consequentiam: si non potest ex natura sua, seu naturaliter reddere ipsam aptam, vt possit naturaliter poni in duplici loco, neque poterit reddere ipsam aptam, vt supernaturaliter ponatur in duplici loco, nego consequentiam.

64 *Confirmatur hæc responsio*: quia non magis quantitas in natura sua est ratio formalis, quare possit substantia habere extensionem in loco, quam ipsa esset substantia est ratio formalis, cur possit ipsa habere vbi definitiuum in loco secundum aduersarios; sed quamuis hoc competat substantiæ ex se, potest tamen supernaturaliter poni in diuersis locis, in quibus naturaliter nequit poni: ergo quamuis id competeret quantitati, poterit tamē poni supernaturaliter in pluribus locis, in quibus non potest naturaliter poni: & ratio vtriusque est, quia licet substantia & quantitas, habeant ex ratione sua formali esse fundamentum vbi extensiuū, aut intensiuū, tamen illa vbi possunt causari à causis extrinsecis effectiuis, quæ causæ, si nō possint naturaliter causare duo vbi, non poterit substantia nec quantitas esse naturaliter in pluribus locis; si vero aliqua causa possit supernaturaliter duo vbi ponere in illis, poterit esse supernaturaliter in illis, vt manifestum est.

Confirmatur secundo, quia quantitas ex natura sua non petit esse in loco vno circumscriptiuē, licet nō possit poni naturaliter in alio definitiuē, licet nō possit poni in alio loco naturaliter, vt patet in corpore Christi existēte in Cælo circumscriptiuē, & in Eucharistia sacramentaliter: ergo similiter posset poni supernaturaliter in alio loco circumscriptiuē, licet naturaliter poni nequeat in alio loco.

65 *Obiicit quinto*, sequeretur idem corpus posse poni in infinitis, si possent dari infinita loca: sed hoc est absurdū, quia inde sequeretur quod esset immensum sicut Deus.

Respondeo primo, quod secundum aduersarios posset poni corpus idem definitiuē in pluribus locis, atque adeo in infinitis, & tamen hoc non obstante non esset immensum sicut Deus; aut esse sic immensum non repugnat creaturæ: ergo similiter quamuis corpus posset esse circumscriptiuē in pluribus, & consequenter in infinitis, non sequeretur, quod esset immensum, sicut Deus, aut si id sequatur, non est inconueniens.

Confirmatur: quia si corpus esset definitiuē in infinitis locis potius esset immensum, sicut Deus, quam si esset circumscriptiuē in infinitis, quia si esset definitiuē in infinitis locis, magis accederet ad modum quo Deus est, aut esse potest in infinitis locis, quam si esset circumscriptiuē in illis, cum Deus ipse sit definitiuē in loco, & non circumscriptiuē.

Respondeo secundo, negando minorem cum sua probatione: & ratio quare non esset immensum, sicut Deus, est, quia nō habet necessario esse in infinitis illis locis, si darentur, sicut Deus debet esse: immensitas enim quæ est perfectio propria Deo & incommunicabilis creaturæ, est illa perfectio, ratione cuius competit ipsi necessario existere in omni loco existentis; sed corpus, quod poni posset in omnibus locis, non haberet necessario existere in illis, & consequenter non esset immensum immensitate, quæ est proprietas Dei. Quod si esset inconueniens admittere quod corpus posset poni in infinitis locis, si darentur, tum

Responderi posset tertio, negando maiorem: quamuis enim posset poni in pluribus locis simul, non tamen necessario inde sequeretur quod posset poni in infinitis, quia restringi posset ad aliquē determinatum numerum locorum, propter limitationem, & finitatem suam: sicut quamuis intellectus posset plura simul intelligere, non tamen infinita propter suam limitationem.

66 *Obiicit sexto*: sequeretur idem corpus esse diuifum à seipso & indiuisum; indiuisum quidem quia esset vnum corpus, diuifum vero, quia esset distans à seipso.

Respondeo primo, nō magis sequi, quod corpus existens in pluribus locis circumscriptiuē, esset diuifum, ac indiuisum à seipso, quam si existeret in pluribus locis definitiuē & sacramentaliter: ergo cum admittant aduersarij, hoc non obstante, quod possit esse in pluribus locis sacra-

mentaliter, debent etiam admittere, quod possit esse in pluribus locis circumscriptiuē, quantum ad hanc rationem; quod mihi videtur euidentissimum. Et mirum est, Complutenses non proposuisse solutionem hanc obuiā & communem, vt eam impugnarent; nisi data opera id fecerint, quia non poterant sufficienter ei satisfacere: quā etiam ob causam omisisse credo proponere sibi primam responsionem ad obiectionem præcedentem, quæ etiam est communis & obuiā.

Responderetur secundo, distinguendo sequelam maioris: diuifum substantia liter, aut entitatie, ac indiuisum, nego; diuifum localiter ac indiuisum localiter, nego etiam maiorem: diuifum localiter ac indiuisum substantia liter, ac entitatie, concedo maiore. Itaque non sequeretur aliud, quam quod vnum indiuisum corpus esset à se ipso, vt in vno loco, distans ac seiunctum, seu diuifum localiter, vt existens in alio loco: sicut corpus Christi, vt existens sacramentaliter Romæ est seiunctum, ac diuifum localiter se ipso, vt existens circumscriptiuē in Cælo, & vt existens sacramentaliter Coraciæ; & sicut anima, vt existens in capite, est diuifà à se ipsa vt existit in pede, non quidem entitatie, sed localiter.

67 *Dices cum Complutensibus*, non posse corpus diuidi à se ipso localiter, quin diuidatur entitatie, quia nō potest diuidi localiter, quin habeat plures extensiones locales: sed nequit habere plures extensiones locales, quin habeat plures quantitates, nec possunt plures quantitates esse simul absque pluribus corporibus.

Confirmatur: quia nequit multiplicari effectus formalis, etiam secundarius, quin multiplicetur forma; at extensio, & præsentia quantitatiua est effectus formalis secundarius quantitatis; ergo nequit multiplicari, non multiplicata quantitate.

Probatur maior: tum quia posterius dependet à priori; ergo effectus, qui est posterior causa, nequit multiplicari immultiplicata causa: tum quia effectus formalis affert formam vt communicatam subiecto: ergo multiplicatio effectus affert multiplicationem formæ.

Confirmatur secundo, quia sicut se habent principia essentialia ad constitutionem rei specificam: ita quantitas se habet ad constituendam rem aptam, vt sit in loco circumscriptiuē: sed implicat quod sine multiplicatione principiorum essentialium res constituentur in multiplici specie, ergo sine multiplicatione quantitatis nequit corpus collocari in multis locis.

68 *Respondeo* negando sequelam cum minori probatione: quemadmodum enim eadem anima ponitur in diuersis locis naturaliter, nimirum in loco capitis & pedis, & idem Angelus potest poni naturaliter in diuersis partibus eiusdem loci totalis, & potest poni supernaturaliter in diuersis locis discretis: ita etiam eadem quantitas potest poni in diuersis locis per diuersas extensiones, hoc est per diuersas vocationes extensas, & mihi mirum est id verti in dubium.

Ad primam confirmationem respondeo primo, negando minorem, nam ab eadem numero anima rationali de facto naturaliter constituitur caput animarum formaliter, & pes animatus, & reliquæ partes viuentes; nec est idem effectus formalis, quem tribuit capiti & pedi, supposito quod effectus formalis distinguatur à forma, nec enim idem est formaliter: caput est animatum, & pes est animatus; sed sunt distincti effectus formales euiā realiter, cum bene possit stare quod caput sit animatum, & pes non sit animatus: ergo distincti effectus formales possunt provenire ab eadem forma indiuisibili. Itaque vniuersaliter loquendo, quando eadem causa formalis potest communicari diuersis subiectis, potest tribuere ipsis diuersos effectus formales absque multiplicatione sui: & sane in sententia aduersariorum eadem quantitas facit materiam, & formam substantialem quantam in genere causæ formalis, nec est idem realiter effectus, quem tribuit materiæ & formæ, sicut nec materia & forma sunt idem realiter.

96 *Ad probationem autem primam maioris*, nego consequentiam; & instantiæ infinite sunt in effectibus variis, qui dependent ab eadem causa efficiente, vt mirum

fit

fit quod aduersarij inferant ex multiplicatione posterioris multiplicationem prioris, à quo dependent. Quod si loquantur non de quocumque posteriori, sed de posteriori in genere effectus formalis, probant idem per idem, & instari potest non solum exemplo effectuum causæ efficientis, sed exemplis præmissis de animatione capitis & pedis, extensione quantitativa materiæ & formæ, albedinis, & dulcedinis.

Ad secundam probationem eiusdem maioris, *Respondeo* etiam negando consequentiam, propter eandem instantias, & quia quamuis effectus formalis affert formam communicatam, tamen quando eadem forma potest communicari pluribus, non est necesse quod multiplicato effectui, multiplicetur forma.

70 *Respondeo secundo* ad eandem confirmationem distinguendo minorem: extensio & præsentia quantitatiua, id est, præsentia illa extensa, quam habet quantitas, est effectus formalis ipsius, nego: est enim forma adueniens ipsi per actionem causæ effectiue: extensio illa seu præsentia, ut est quantitatiua, & habet à quantitate, quæ est subiectum ipsius, esse impenetrabilis, est effectus formalis ipsius, concedo minorem: nam sicut albedo ut impenetrabilis potest dici effectus formalis quantitatis, non obstante quod sit secundum se forma quantitatis, non effectus eius, ita similiter potest discursi de præsentia quantitatiua. Distinguo etiam conformiter ad hoc consequens; ergo nequit multiplicari extensio, quæ est in quantitate, nego consequentiam: ergo nequit multiplicari ut est impenetrabilis à quantitate, non multiplicata quantitate, si nequeat effectus formalis multiplicari non multiplicata forma, à qua prouenit, concedo consequentiam. Sed quamuis corpus poneretur extense in duobus locis per diuersas præsentias, quarum quælibet esset quantitas, non tamen sequeretur, quod illæ diuersæ præsentia essent, ut quantæ, distinctæ, aut multiplicatæ: quia ut quantæ, dicerent eandem numero quantitatem: & sicut non est inconueniens, quod albedo, & dulcedo sint quantæ eadem quantitate, ita non est inconueniens quod duæ extensiones in loco, seu duæ præsentia sint quantæ eadem quantitate.

71 *Ad secundam confirmationem respondeo* negando consequentiam: sed solum sequeretur, quod sicut sine multiplicatione principiorum essentialium non possint multiplicari species; ita sine multiplicatione quantitatis nequeant multiplicari aptitudines ad essendum in loco, loquendo de aptitudinibus identificatis ipsi quantitati.

Confirmatur hæc responsio: quia non magis quantitas est principium constituendi rem aptam, ut sit in loco circumscriptiue, quam ipsa natura substantiæ, aut qualitatis, aut Angeli, aut animæ separatæ, est principium constituendi rem aptam, ut sit in loco definitiue: sed hoc non obstante substantia potest poni in diuersis locis sine multiplicatione sui: ergo & quantitas similiter.

Confirmatur secundo: non obstante quod quantitas sit principium constituendi rem aptam, ut sit in loco circumscriptiue, potest poni supernaturaliter in alio loco definitiue absque multiplicatione sui: ergo & circumscriptiue, quia ex hac ratione æque repugnat utrumque.

Confirmatur tertio: ideo principia essentialia nequeunt absque multiplicatione facere diuersas species, quia sunt determinatæ essentialiter ad unam speciem; & quia nequit intelligi quomodo facerent eadem principia diuersas species, imo id aperte repugnat, tum quia essent & non essent distinctæ realiter & specie inter se: sed quantitas, licet sit principium constituendi rem aptam ut sit in loco; non tamen determinatur ad unum locum, ita, ut non possit poni in alio: nec est repugnantia in hoc, quod sic constitutur, aut maior difficultas in modo intelligendi quomodo constitueretur in diuersis locis circumscriptiue quam definitiue: per quod totaliter ruit prædicta confirmatio.

62 *Obijcies septimo ex Ioanne à S. Thoma* principalem implicentiam, ad quam ceteræ reducuntur, & quæ in se forte coincidunt cum præcedentibus, & soluitur sufficienter ex dictis, quoniam non abs re erit eam particularius

proponere & soluere, ut clarius veritas conclusionis nostræ appareat: Sequeretur diuisio quantitatis & consequenter corporis, & sic tam quantitas, quam corpus esset & non esset diuisa à seipsa, quod implicat. Probatur sequela: quia illud corpus haberet duplicem superficiem terminantem: ita ut si simul accederent, aut si poneretur corpus in duobus locis immediate coniunctis, tangerent se inuicem non secus ac tangunt diuersa loca, in quibus poneretur illud corpus: sed illa dicuntur tangere se, quorum extrema sunt simul; ergo deberet habere duplicem superficiem, qua se inuicem tangerent, & consequenter diuideretur eius quantitas.

Confirmatur: quia inter quantitatem corporis existentis Romæ, & quantitatem corporis existentis Corcagæ, intercedunt aliæ quantitates non continuatæ: ergo diuideretur, quia tum quantitas diuiditur, quando inter hanc & hanc quantitatem interponitur alia quantitas, aut aliud corpus intermedium, quod non continuatur cum illa quantitate.

73 *Respondetur* negando sequelam cum sua probatione: sicut enim esset idem corpus in diuersis locis, ita etiam & eadem quantitas, & consequenter eadem, & non duplex superficies terminans: nec etiam illæ duæ superficies aut tangerent se, aut tangerent duo loca, in quibus poneretur, quia omnino non sunt duæ, sed una quæ tangeret illa duo loca; & illa una quantitas, si replicaretur in loco proximo, non tangeret seipsam, quia tactus est inter realiter distincta; sed apparet tamen sensui, quod essent duæ superficies tangentes se; quia quantum ad sensum, eodem modo se haberet illud corpus replicatum in illis duobus locis, ac si essent duæ quantitates in illis. Quod si nihil aliud velit hic author per tactum quantitatis, quam quod quantitas existens in uno loco sit etiam in alio loco contiguo, concedo, quantitatem existentem in duobus locis contiguis ut est in uno loco ex illis, tangere seipsam, ut est in alio loco.

Ad confirmationem respondeo negando consequentiam, & distinguendo eius probationem: quando inter hanc & hanc, id est aliam distinctam, interponitur alia quantitas, aut corpus ab utraque distinctum, concedo: sed id non accidit in casu nostro: quando inter hanc & hanc, quæ non est alia, sed eadem replicata, interponitur alia quantitas distincta & discontinua, nego: ita accidit in casu nostro.

74 *Confirmatur utraque hæc responsio*: de facto inter quantitatem corporis Christi existentis in hoc altari, & eandem quantitatem existentem in alio altari interponitur alia quantitas discontinua ab illis, & tamen nequit dici discontinuari, aut diuidi propterea: ergo nec ex eo, quod poneretur quantitas eadem circumscriptiue in diuersis, & interponeretur alia quantitas inter ipsam ut existentem in uno loco, ac seipsam ut existentem in alio loco, sequitur quod debeat diuidi entitatiue; licet possit dici quantum ad hoc, quod occuper loca inter se diuisa. Rursus corpus Christi, ut existens sub una hostia, potest esse in loco contiguo, quatenus existit in alia hostia, & tamen nequit dici tangere seipsam: & idem est de Angelo existente in loco bipalmari, nam ut coexistit & commensuratur secundo palmo istius loci, non potest dici tangere se ut commensuratur primo palmo: ergo quamuis eadem quantitas esset circumscriptiue in diuersis locis contiguis, non debet dici quod tangat se. Nec refert, quod corpus existat modo indiuisibili in hostia, atque adeo quod non possit discontinuari aut tangi, vel tangere: nam si nihil aliud requiratur ad tactum, quam quod ponatur in locis contiguis, omnino sequitur quod tangat se; aut si aliud requiritur ad tactum, ergo eadem quantitas circumscriptiue posita in locis contiguis, ex hoc præcise non debet dici tangere se.

Rursus, si nihil aliud requiritur ad diuisionem quantitatis, quam quod ponatur in locis separatis, & alia quantitas ponatur in locis intermediis, est euidentius, quod quantitas Christi diuidatur; quod si aliud requiratur ad diuisionem, ergo ex hoc præcise, quod quantitas circumscriptiue ponatur in diuersis locis separatis, & quod alia quantitas ponatur,

ponatur in locis intermediis, non sequitur quod diuidatur, differentia enim illa existendi modo diuisibili, & modo indiuisibili omnino nihil facit ad rem; neque poterit vnquam assignari ratio, cur debeat dici diuidi quantitas diuisibiliter posita in diuersis locis separatis, posita alia quantitate in locis intermediis, & non debeat dici diuidi quantitas similiter posita indiuisibiliter: nec poterit similiter dari ratio cur quantitas diuisibiliter posita in duobus locis contiguis tangat se (loquor de tactu physico, qualem possunt habere duo lapides; non de sensibili aut inrethronali, qui fit per potentiam vitalem tactuam, & conuenit solis animalibus, nec facit ad propositum) & non tangeret se, si poneretur in locis contiguis indiuisibiliter.

Ex hæcenus dictis patet, præcipuas difficultates, quæ proponuntur ab aduersariis contra existentiam corporis in duobus locis circumscriptiue, militare contra existentiam corporis sacramentaliter in duobus locis, Vnde si quis admitteret ob illas difficultates implicare vnum, non posset defendere alterum, quo sane fateor meum intellectum conuinci.

71 *Obiicies octauo*: sequeretur quod idem posset ponere se naturaliter in pluribus locis discontinuis, sed hoc est absurdum.

Probat sequela: quia homo exiens Romæ posset se ibi localiter mouere & naturaliter quidem; & idem si replicaretur Corcagiæ, posset similiter se mouere: ergo ponere se naturaliter in illis duobus locis.

Respondeo distinguendo sequelam: absolute, & simpliciter, nego: ex suppositione miraculi replicationis, concedo. Sicut enim non est inconueniens quod Angelus Romæ exiens intelligeret naturaliter res existentes in Indiis, ex suppositione quod replicaretur in illis; ita etiam non est inconueniens quod corpus idem posset in diuersis locis miraculose, posset se deinceps ponere in diuersis locis simul. Quod si id etiam esset absurdum, tum negari deberet sequela maioris cum sua probatione: neque enim posset mouere se ab illo loco, in quo replicaretur miraculose.

Confirmatur, quia non magis difficile est ponere naturaliter corpus circumscriptiue in duobus locis discontinuis, quam diffinitiue, sed secundum Aduersarios potest quis naturaliter ex suppositione miraculose transubstantiationis in diuersis hostiis ponere corpus Christi in diuersis locis definitiue: ergo ex suppositione miraculose replicationis in loco circumscriptiue, non est inconueniens, quod naturaliter posset ponere in duobus locis circumscriptiue.

Obiicies nono: sequeretur quod idem corpus caleficeret, & frigeretur; moueretur & quiesceret, esset viuum & mortuum loqueretur & taceret; amaret & odio haberet idem obiectum; esset plenus cibo ac consequenter satur, sine villo cibo ac consequenter famelicus; duceret choreas; construeret integrum exercitum, & huiusmodi alia, quæ videntur absurda.

Respondetur primo, has etiam difficultates procedere contra positionem corporis circumscriptiue in vno loco, & sacramentaliter in pluribus, nam vt in vno loco, moueretur, & loqueretur, & posset amare, & esset plenus cibo, & vt in alio loco, nihil ex his ipsi competere; aut si competere, non esset absurdum, quod hæc competere eidem subiecto, replicato tamen in diuersis locis, & sic minor argumenti esset neganda.

Respondeo secundo directe, distinguendo sequelam: si affectiones aut formæ contrariæ possint competere eidem subiecto, vt tenent plurimi, & speciatim *Auersa*, concedo sequelam & nego minorem: si non possint, vt tenent plures alij, & speciatim *Arriaga* cum Scotistis, nego sequelam. An autem formæ contrariæ possint competere eidem subiecto replicato, nec ne, questione sequenti examinabitur: & quia cõmuniter tenetur quod non à Scotistis, pro distinctiori solutione huius obiectionis iuxta principia eorundem Scotistarum, negandum est, corpus replicatum habere maiorem virtutem actiuam ad aliquid faciendum, quam si non esset replicatum; nec etiam maiorem virtutem receptiuam vllarum formarum absolutarum. Vnde si existens in vno loco, non posset tollere plus ponderis, quam centum libras; nec replicatum poterit tollere cen-

tum libras in vno loco, & alias centum in alio imo si tollat centum in vno loco, non poterit tollere vnam libram in alio loco: Similiter si duo agentia, verbi gratia frige factiuum & calefactiuum non possent producere in ipso frigus & calorem, quando applicarentur in diuersis. Sed eodẽ modo discuti debet de actione eorum agentium, quando applicarentur corpori in diuersis locis posito, quo si applicarentur ipsi in eodem loco. Hoc supposito.

77 *Respondetur in particulari*, quod non sit absurdum quod corpus moueatur in vno loco & quiescat in altero, loquendo de motu locali, quia hoc non est aliud quam quod ab vno ex duobus locis, in quibus esset, recederet, non recedendo ab altero loco: & idem est de loquendo & tacendo. Quantum autem ad frige factiorem & calefactiorem, negandum est quod posset frigeri & calefieri in diuersis locis, nisi posset in vno: & idem est de amore & odio eiusdem obiecti, & de fame & saturitate, quatenus fames includit sensationem illam, qua sensibiliter molestamur, dum famem patimur. Quantum autem ad hoc, quod corpus esset plenum cibo in vno loco, & sine cibo in altero, hoc non esset inconueniens, quia nihil aliud sequeretur, quam corpus applicari alteri corpori in vno loco: cui non esset applicatum in altero; quod necessario contingit quando corpus ponitur in duobus locis. De vita & morte iuxta hæc principia neganda est sequela, quia si corpus afficiatur anima, aut vlla forma absoluta in vno loco, debet necessario affici eadem forma in alio loco, & sic non poterit in vno loco esse viuum, id est coniunctum cum anima, & in alio loco mortuum, id est priuatum anima; vnde si occideretur quis in vno loco, desineret anima esse in eius corpore in omnibus aliis locis, atque adeo nulli bi esset viuum. Illud de exercitu & choreis concedendum est, nec habet difficultatem.

78 *Quæres*, per quam actionem poneretur corpus in duobus locis; an per adductionem, hoc est per actionem, qua produceretur solummodo nouum bi in ipso; an vero per actionem substantialem, per quam reproduceretur ipsamet substantia ante producta.

Respondeo quod connaturaliter deberet produci per adductionem solam, quia illa sola sufficeret & debet adesse, & altera omnino esset superflua, imo verisimilius esset impossibilis, quia ex suppositione, quod res sit semel producta: non potest nisi destrui iterum reproduci: sicut nec pro eodem instanti bis reproduci, propter principia illa, ex quibus sequitur quod non potest idem effectus dependere à pluribus causis totalibus.

Dices, tale corpus transit de non esse in hoc loco, secundo verbi gratia in quo replicaretur, ad esse in hoc loco: ergo per productionem nouam ponitur in illo loco.

Respondeo distinguendo consequentiam: per productionem nouam terminatam ad vbi, à quo formaliter habet corpus esse in secundo loco, concedo consequentiam: per productionem nouam, quæ terminaretur ad ipsum corpus, nego consequentiam.

Confirmatur: quia licet corpus habeat esse de nouo album, cum ante non esset album, aut habeat de nouo poni sub albedine; tamen hoc non habet per actionem aliam, nisi per illam, quæ terminatur ad albedinem eductam ex ipsius potentia: ergo similiter quando corpus de nouo ponitur in hoc loco, id fit per actionem solam illam, per quam produciatur vbi intrinsecum in ipso eductum ex eius potentia.

79 *Dices secundo cum Coninga de Sacramentis, qu. 76. art. 4. dub. 3.* Si Deus Ioannem Romæ existentem vellet in instanti ponere Dublinij, hoc non posset facere per adductionem, seu per reproductionem: ergo quotiescumque replicatur res, debet replicari per reproductionem. Patet consequentia à paritate rationis: probatur antecedens: quia si fieret per adductionem, vel produceret illud vbi in Ioanne Romæ existente, vel existente Dublinij: non primum, quia alias vbi Dubliniense esset Romæ, quod est absurdum: non secundum, quia sic deberet Ioannes Dublinij prius existere, quam haberet vbi Dubliniense, & sic frustra poneretur tale vbi, & præterea non

Per quam actionem poneretur corpus in duobus locis.

non posset esse prius ibi, nisi per actionem reproductivam.

Confirmatur: quia illa duo ubi habent se, sicut calor, & frigus respectu sui subiecti: ergo ubi Dublinense deberet recipi in Ioanne habente ubi Romanum, & sic illud ubi Dublinense deberet esse Romæ.

Respondet Mastrus: quod illud ubi Dublinense produceretur in Ioanne, non Romæ, sed Dublinij existente, pro aliquo priori naturæ fundamentaliter.

Sed contra: quia quæro à quo habet Ioannes formaliter pro illo priori naturæ esse Dublinij fundamentaliter? non à seipso, quia Ioannes ex se est differens ut sit fundamentaliter in quocumque loco, in quo potest esse formaliter: non ab aliqua alia forma distincta, quia nulla potest assignari, & si assignaretur, frustra poneretur ubi sequens; nec esset ratio cur ab illa forma non esset formaliter Dublinij, & non tantum fundamentaliter: non etiam ab actione quia nullam admittit *Mastrus*, nisi adductivam, quæ non versatur circa Ioannem, nisi quatenus dat ipsi, ubi, & consequenter non versatur circa ipsum pro vilo priori instanti naturæ in quo antecedit ubi.

So. *Melius Respondetur* negando antecedens cum minori probationis pro secunda parte, & probatione eiusdem partis: nam cum ab ipso ubi habeat Ioannes formaliter esse Dublinij, non debet prius vlla ratio ne esse Dublinij quam habeat ipsum ubi.

Quæ responsio confirmatur, & simul impugnat doctrinam *Coninchij*: quando homo movet seipsum ab vno loco ad alium locum, non habet actionem substantialem, per quam producat suam substantiam, ut est evidens, sed tantum actionem adductivam, per quam producit ubi: Sed posset probari quod haberet actionem substantialem, & quod non sufficeret adductiva, si valeret obiecto *Coninchij*, aut si non sufficeret nostra responsio: ergo illa non valet, & hæc sufficit: probatur minor proponendo eandem obiectionem contra actionem, quæ Petrus ponit se naturaliter in alio loco: Vel per illam actionem producit ubi in seipso existente in loco priori, vel existente in loco nouo: non in loco priori, quia implicat ubi, quod ponitur in secundo loco, esse in primo loco, tam benequam implicat ubi Dublinense esse Romæ: non in seipso existente in secundo loco, quia sic prius esset in secundo loco, quam produceretur in ipso secundum ubi, quod æque absurdum est, ac quod prius existeret Dublinij quam haberet ubi Dublinense. Ecce argumentum *Coninchij* directe æque probare quod homo mouens se ab vno loco ad alium, moueat se per reproductivam, ac quod homo motus à Deo ab vno loco in alium per talem moueatur. Itaque quemadmodum potest quis se ab vno loco ad alium mouere per actionem adductivam seu productivam noui ubi solummodo: ita etiam potest Deus per talem actionem ponere illum in alio loco, relinquendo ipsum in priori.

Et Ad confirmationem respondeo negando consequentiam: imo si ubi Dublinense recipiatur in Ioanne, ut habente ubi Romanum, non expelleret ubi Romanum, & consequenter non haberent se sicut calor, & frigus contra suppositum antecedentis. Itaque illa duo ubi expellunt se formaliter ab eodem subiecto, quis in instanti, quo producit vnum, definit esse alterum: & verum est dicere quod iam non sit, & ante immediate fuit: & sicut quando vnus homo movet se ab vno loco ad alium, solum producit ubi nouum absque vlla alia actione, quæ produceret suam substantiam, licet illud nouum ubi non sit productum in ipso, ut existente sub priori ubi: non obstante quod illa duo ubi habeant se sicut calor, & frigus quantum ad expulsionem connaturalem sui inuicem ab eodem subiecto; ita etiam Deus potest ponere subiectum productum in hoc loco in alio loco absque vlla alia actione præter adductivam.

Et Dices tertio. Homo primo productus Romæ, & replicatus Corcagiz, quamvis non conferuaretur ubi Romanum, conferuaretur Corcagiz non solum quoad ubi, sed quoad substantiam: ergo signum est quod productus fuerit Corcagiz non solum actione adductiva, sed substantiali, quia alias non deberet conferuari substantialiter ibi,

nec consequenter vlla ratione, quia nisi conferuaretur substantia ipsius, non posset conferuari ubi ipsius, quod habet pro subiecto substantiam.

Respondeo negando consequentiam cum sua probatione, quia deberet conferuari ibi quoad substantiam, quandoquidem non desit, ut supponitur, actio conferuatiua ipsius, quæ independens est ab hoc & illo ubi, & potest cum quolibet ex ipsis coexistere, imo præsupponitur omni actiōi adductivæ, & omni ubi: quod si illa desisteret, periret res quoad substantiam, & quoad omnem locum, & ubi consequenter.

QVÆSTIO VI.

Quas formas debet, & potest habere corpus positum in diversis locis.

83 *Prima sententia* est, formas omnes absolutas, independentes à loco, eoque priores, quæ insunt corpori in vno loco, debere necessario ipsi inesse in quocumque loco ponatur, ita, ut oppositum nequeat fieri de potentia Dei absoluta: formas vero dependentes per se à loco non debere inesse corpori in omnibus locis, sed aliquas in vno, & alias in aliis locis. Hanc tenent *Scotists* communiter hic, & 4. d. 10. q. 1. in 13. ubi Doctor videtur idem sentire & in q. 4. n. 10. Hoc sequuntur *Walsg.* 3. p. diff. 189. c. 4. *Ruinus* hic q. 7.

Secunda sententia tenet formas absolutas omnes, quæ insunt in vno loco, debere inesse in quocumque commaturaliter loquendo, oppositum tamen posse contingere de potentia absoluta. Hanc tenet *Gabriel* 4. d. in cor. 5. motus & Hurtado hic, *Pesantius* 3. par. questione 75. art. 5. diff. 3.

Tertia sententia est, posse naturaliter contingere ut aliquæ affectiones seu forme absolute sint in vno loco in corpore, quæ non sint in illo in alio loco. Ita *Alens.* 4. p. q. 44. *Occam.* 4. q. 4. *Maior.* d. 10. q. 4. *Auerſa* q. 27. sec. 7. *Arriag.* diff. 14. sec. 7. Et si queratur quam sint illa accidentia, aut forme absolute, quæ possunt naturaliter non replicari: respondent illa, quæ non sunt de complemento naturali corporis, nec proprietates physice eius. Ex his autem qui tenent hanc sententiam, aliqui, ut *Suarez* & *Auerſa* tenent posse corpus in diversis locis habere formas oppositas, ut calorem, & amorem in vno, & frigus ac odium in alio, quamvis eas non posset habere simul in vilo loco. Alij vero, ut *Arriaga*, negant formas absolutas, quæ sunt ita contrariæ, ut nequeant esse in eodem subiecto in eodem loco, posse esse in ipso in diversis locis simul.

CONCLUSIO.

84 *Non potest naturaliter contingere ut vlla forma absoluta sit in corpore in vno loco, quæ non sit in illo in quocumque alio loco.* Hæc est iuxta primam, & secundam sententiam contra tertiam.

Probat autem: quia ideo acquirit naturaliter corpus moveri ab vno loco ad alium locum absque eo, quod moueantur cum ipso omnia accidentia, quæ erant in priori loco, & ab ipso independentia quia & erant independentia à priori loco, & quia vnicbantur physice corpori tantquam subiecto: ergo quando corpus poneretur in pluribus locis, talia accidentia debent naturaliter ipsum comitari. Probatur consequentia à paritate rationis.

Confirmatur: quia non solum accidentia, quæ sunt de complemento naturali corporis, ipsum sequuntur à loco in locum, sed etiam quæ sunt ipsi violenta, ut calor est aquæ: ergo, quando corpus replicatur non solum debent in ipso replicari accidentia connaturalia, & quæ sunt de complemento ipsius, sed etiam alia quæcumque absolute, ac independentia à loco, etiam si non sint connaturalia, sed violenta.

65 *Obiicit* cum *Auerſa* aliquæ affectiones sunt, quæ ex natura sua dependent à circumstantia loci, & recipi vicinarum in loco, videlicet visio albedinis dependet ab obiecto albo posito in hoc loco, & non in alio, & calor dependet

Varietate
tenet

Naturaliter
loquendo
formæ ab-
solutæ ex-
istentes
in substantia
in vno
loco, de-
bent exister
in alio.

dependet ab igne applicato in hoc loco, & nō in alio: ergo tales affectiones nequeūt esse naturaliter in alio loco.

Confirmari potest: quia actus vitales non sequūtur corpus ab vno loco in alium locum propter dependentiam, quā habent ab obiecto posito in tali loco, & nō in alio: ergo non debent naturaliter replicari in aliis locis.

Respondeo distinguendo antecedens: quantum ad productionem, & conseruationem etiam, loquendo de actibus vitalibus, qui in esse, & cōseruari dependent à præsentia obiecti, concedo; quantum ad hoc, quod non possent esse in alio loco, modo tamen corpus permaneat in illo loco, vbi erat obiectum, à quo causabantur, & conseruabantur, nego antecedens, & consequentiā. Et sane mirum est adduci illud exemplum de calore ab *Auersa*: nam quemadmodum ille calor, licet dependeat in fieri ab obiecto applicato in tali loco, tamen conseruatur in aliis locis vel à subiecto vel ab aliis causis ex suppositione quod semel productus sit ita ex tali suppositione deberet connaturaliter conseruari in corpore replicato vel ab ipso met corpore, vel aliis causis à quibus conseruaretur, si corpus produceretur in aliis locis relicto priori in quo productus est in ipso calor.

Ad confirmationem nego consequentiā: ideo enim non comitatur corpus, quia in alio loco nō est causa conseruationis ipsius: at si maneat in priori loco est causa conseruationis ipsius, & consequenter poterit esse in aliis locis.

86 Obiicies secundo: Actiones sensuum exteriorum non possunt naturaliter exerceri, nisi circa obiectum præsens: nec obiectum aut ignis hic existens habet virtutem sine producendi aliquid in India, siue replicandi aliquid: ergo non potest fieri vt visio aut calor hic productus connaturaliter sit in India, quamuis idē ipsū corpus, in quo produceretur, & conseruaretur hic, esset replicatū in Indiis.

Confirmatur, quia si corpus Christi, dum esset in terris in statu suo naturali, calefieret à causa naturali, & existeret sacramentaliter in alio loco, non posset fieri naturaliter, quod calor in illo productus reperiretur in illo in Eucharistia, quia causa naturalis nihil potest producere in corpore Christi existente modo sacramentali.

Respondetur distinguendo antecedens quoad primā partē: nisi circa obiectum quod sit præsens alicubi corpori habenti istas actiones, concedo antecedens: quod sit præsens in omnibus locis, in quibus reperitur illud corpus, aut illæ actiones, nego antecedens, & consequentiā. Distinguo etiā idē antecedens pro secūda parte: nec obiectū nec ignis existēs hic habet virtutem productiua alicuius in India, directe & immediate, concedo: indirecte, & quasi secundario, quatenus scilicet producit illud hic in eodē subiecto, quod est etiam in India, nego antecedens: nā ex suppositione replicationis corporis, & quod obiectū aut ignis producat formā hic in illo subiecto, sequitur connaturaliter saltē, quod debeat replicari in India, quia vel illū ipsum vbi corporis in India replicatū facit etiā accidentia absoluta replicata, vt tenere debēt qui nō multiplicāt vbi in eodē subiecto, vel certe cōnaturaliter debetur replicatio per vbi distinctū accidentibus absolutis ex suppositione quod ponatur replicatio in eorū subiecto, sicut datur connaturalis vis motiua respectu accidentium absolutorum illi, cui datur vis motiua respectu subiecti eorum.

Quod si queratur, à qua causa produceretur vbi replicationum, quo replicaretur calor hic productus ab igne hic existente, in India, vbi idem subiectum reperiretur:

Mastrius respondet virtutem productiua ipsius vbi, non posse tribui igni, quia virtus ignis hic existens non potest se extendere ad producendum immediate aliquid in India: vnde tenet illud vbi debere produci à solo Deo immediate, qui ea voluntate qua decreuit ponere corpus in duobus locis, decreuit etiam replicare cum ipso omnia accidentia absoluta, quæ adueniunt ipsi, in quocumque loco adueniunt ipsi.

Eo certe fateor, difficile esse adscribere igni hic existenti productionem immediatam vbi Indici, quod ibi tantum producit, atque adeo recurrendum esse ad Dominum Deum: sed non video tamen quomodo possit Dominus Deus simpliciter obligari ad illud producendum

etiā ex suppositione replicationis ac productionis forme hic productæ: quandoquidem enim actiones sunt realiter distinctæ, & separabiles à se inuicem, non videtur quod possit Deus ex suppositione vnius obligari necessario ad positionem alterius: Sed actio, quæ replicatur corpus, & actio qua producit hic calor, & actio, qua producit vbi Indicū istius caloris, sunt actiones realiter distinctæ, potest enim corpus replicari absque eo quod producat calor hic, & potest replicari calor in Indiis absque eo quod producat hic ab igne, & potest esse actio productiua ipsius hic absque eo quod replicetur in Indiis: ergo Deus nō potest obligari ad producendum vbi Indicū quamuis replicauerit corpus in Indiis, & productus sit in ipso calor hic. Quod si ad replicationē corporis, & productionem caloris in ipso hic necessario deberet produci vbi Indicū, sic vt de potentia absoluta non posset nō produci, deberet tū vbi Indicū produci per resultantiā, & non per actionē ad se immediate terminatā, sicut discurremus de relationibus intrinsicis aduenientibus; hoc autē aliunde esset inconueniens, quandoquidem directe per actionem ad se immediate terminatam posset produci; quod non debet dici de formis producibilibus per resultantiā. Itaque supposito quod vbi Indicū producat à solo Deo, existimo Deū posse absolute illud non producere, non obstante replicatione corporis, ac productione caloris in ipso; & hoc ipsum est fundamentum satis bonum pro conclusione sequenti.

88 Obiicies tertio: Si corpus replicaretur hic, vbi adesset ignis, & in Indiis, vbi adesset nix, deberet necessario naturaliter loquendo habere calorem hic causatū ab igne, & frigus ibi causatū à niue. Probat sequela: quia ignis hic esset causatiua caloris naturaliter, & nullū haberet impedimentum, & similiter nix in Indiis est naturaliter causatiua frigoris, nec habet impedimentum: nec enim credibile est in casu tali ignē impediri à niue, aut niuem ab igne: ergo etiam connaturaliter loquendo non deberent qualitates absolute replicari cum corpore.

Respondeo iuxta secundam propositionem *Doctōris in 4. dist. 10. quæst. 2. n. 13.* eodē modo posse diuersa agentia agere in corpus applicatum ipsis in duobus locis, ac si applicarentur ipsi in eodē loco; vnde sicut si ignis & nix applicarentur corpori in eodē loco, non possent ipsū frigefacere & calefacere in gradibus, in quibus calor & frigus sunt cōpossibiles naturaliter, sic nec si applicarentur ipsi in diuersis locis; vnde in forma, nego sequela cū sua probatione: nam illud ipsum impedimentum quod haberet ignis & nix, si applicarentur in vno loco, haberent, quando applicarentur in diuersis locis: nec in hoc est vlla difficultas; nam distantia ipsorum ad hoc nihil facit; cum non debeant impedire se agendo in se inuicem, sed impediant se præcile propter incompatibilitatem, quam habent effectus eorum; ex hac enim oritur quod vterque non possit agere ad illos effectus, sed vel fortius agens producat suum effectum, & alterum nihil producat, impeditum ab effectu alterius; vel vtrumque producat aliquem effectum medium, ad quem vtrumque concurrere potest; vel si vtrumque sit æqualis virtutis, neutrum aget, vel non aget nisi illud quod determinabitur à Deo.

89 Obiicies quarto: Petrus positus Romæ deberet connaturaliter videre obiecta sibi ibi proposita, & existens in Hibernia deberet connaturaliter videre obiecta proposita in Hibernia: sed hoc non posset facere, si vtroque haberet visiones habitas in vtroque loco: ergo non deberet illas habere.

Respondeo iuxta tertiam propositionem Scoti, nempe quod corpus positum in diuersis locis non haberet maiorem actiuitatem circa obiecta sibi applicata in illis, quam haberet, si applicarentur in eodem loco, quia diuersitas loci non auget virtutem ipsius.

Respondeo, inquam, iuxta hoc, distinguendo minorem: si deberet connaturaliter illa videre, casu quo applicarentur in eodem loco, transeat; sed nego minorem: si non deberet, nego maiorem.

Si queratur autem, quanam videretur? Respondeo, illa ad quæ determinaret Deus, aut quæ essent fortius motiua.

CONCLUSIO II.

Potest nō replicari accidens absolutum in corpore replicato.

90 De potentia Dei absoluta fieri potest ut replicato corpore nō replicetur accidens absolutum in illo subiecto. Hæc est iuxta secundam, & tertiam sententiam contra primam: & quamvis Doctor dicat absolute, debere replicari accidens quodcumque absolutum replicato corpore, & securam alias contradictionem, hoc tamen debet intelligi in ordine ad potentiam naturalem, & ordinariam, sicut intelligitur id, quod dicit Philosophus, nempe quod si contraria possent esse simul in eodem subiecto, etiam contradictoria possent esse simul.

Probatur conclusio quia non debent accidentia absoluta replicari necessario, nec ex eo quod coniungatur physice cum subiecto replicato, nec ex eo quod sint independentia à loco, ac ipso priora, nec ex utroque capite simul, nec vlla alia ratio necessaria connexionis asserri potest in ordine ad potentiam extraordinariam Dei: ergo non debent sic necessario replicari. Probatur antecedens quoad primam partem: quia secundum aduersarios nō replicatur vbi, nec aliquod accidens dependens à loco, & tamen subiectantur physice in corpore replicato: ergo coniunctio illa physica non infert necessario replicationem. Probatur antecedens quoad secundam partem, quia independentia à loco, & prioritas respectu ipsius, non facit aliud, quam quod posset replicari, licet accidens dependens à loco non posset replicari; sed ex hoc non sequitur quod debeat necessario replicari, cur enim id sequeretur aut cur necessarium est, ut accidens independentens à loco debeat replicari replicato subiecto, quantum ad potentiam absolutam? Probatur antecedens quoad tertiam partem, quia si nec coniunctio physica secundum se, nec independentia à loco secundum se infert necessario illam replicationem, non est vlla ratio cur vtrumque simul inferat illam.

91 Probatur secundo idem antecedens, & ipsa etiam conclusio directe, de facto naturaliter loquendo, aliquid absolutum, & prius loco ac independentens ab illo coniungitur, & vnitur physice ac intime cū alio absoluto, nec tamen reperitur vbi, quicquid reperitur illud aliud absolutum: ergo licet ex duobus absolutis vnum ponatur in alio loco, manendo in priori, non est necesse, ut aliud absolutum, quamvis coniungatur physice cum ipso, & sit prius loco, ponatur in illo alio loco. Probatur antecedens: quia caput vnitur physice animæ rationali, & est quid absolutum ac prius loco, & tamen non ponitur vbi, quicquid ponitur anima, nec enim ponitur in loco pedis, ut etiam reperitur anima. Nec valet dicere quod anima sit illimitata, atque adeo quod possit poni in diuersis locis simul, in quibus nequeat vlla pars corporis poni simul. Non inquam, valet hoc, tum quia quemadmodum anima habet hanc illimitationem naturaliter, ita etiam quæcumque alia forma absoluta potest habere talē illimitationem in ordine ad potentiam supernaturalem; tum etiam quia vis huius argumenti, solum consistit in hoc, quod non repugnet replicari vnum ex absolutis coniunctis, quin replicetur alterum, id quod euidenter ostendit hoc exemplum de anima, vnde cumque proueniat, quod id competat animæ. Nec etiam valet dicere, quod non sit quidem necesse ut replicata forma replicetur subiectum formæ, sed quod sit necesse, ut replicato subiecto replicetur forma: nam est eadem ratio de utroque, nec vnquam poterit dari disparitas vlla sufficiens.

92 Confirmatur hoc: quia non ratione formæ, ut sic, oritur ut replicato subiecto replicari debeat, quandoquidem secundum aduersarios aliqua formæ non replicentur, verbi gratia illæ, quæ dependent à loco: nec etiam oritur ex ratione formæ talis, verbi gratia absolutæ, quia non potest ostendi cur ex ratione absolutionis, ut ita loquar, oriatur quod necessario debeat replicari replicato subiecto, licet ex illa oriatur, quod possit replicari.

Arriaga confirmat hanc conclusionem exemplo intellectus, quæ est in capite cū anima, non vero in pede: sed aduersarij id negant, nec probatur ab Arriaga, aut

ab vilo probari potest.

Melius exemplum potest asserri de humanitate Christi, quæ est intime coniuncta Verbo, & in ipso subsistens, quæ tamen non reperitur vbi, quicquid reperitur ipsum Verbum: ergo non est necessarium, ut vbi, quicquid reperitur subiectum reperitur ipsa forma etiam absoluta: & consequenter quamvis replicetur subiectum, non debet necessario replicari forma absoluta in ipso subiecto.

93 Probatur tertio cōclusio: quia nō potest assignari vlla implicancia in eo, quod nō replicetur forma absoluta replicato subiecto: ergo dicendum est, quod de potentia absoluta possit non replicari, licet replicetur subiectum: antecedens probatur ex solutione obiectionum.

Probatur quarto, ex dictis supra n. 84. Calor productus hic in corpore hic, & in Indiis posito nō replicatur alibi: vbi nouo Indico in ipso producto, quod vbi à solo Deo est producibile: sed Deus non tenetur necessario illud producere: ergo potest calor non replicari. Probatur minor: quia actio, qua produceretur, distinguitur realiter ab omnibus aliis actionibus, quæ ibi reperiuntur: ergo non obstantibus illis Deus potest non habere illā actionem, videtur enim necessarium, quod Deus possit abstinere à quacumque actione realiter distincta ab alia actione, non obstante, quod sit altera actio.

94 Obicitur primo autoritatē Scoti in 4. d. 20. q. 2. m. 13. vbi proponit tres propositiones ad soluendas implicancias, quæ proponi possent contra replicationem corporis circumscriptionem: quarum propositionum prima est, quod quæcumque sunt priora vbi, vniuersimodum in corpore habenti diuersa vbi: ergo debent accidentia absoluta replicari, si replicetur subiectum eorum.

Respondeo, Scotum non velle, quod illa absoluta debeant ita necessario inesse subiecto suo vbi, quicquid ponitur, quin oppositum fieri possit de potentia absoluta: sed tantum quod naturaliter loquendo, deberent accidentia illa subiectum comitari, ac replicari cum illo. Hæc explicatio patet, tum quia ipsa verba nihil aliud præ se ferunt; tum quia ratio Scoti, qua probat illam propositionem, nihil aliud concludit; propositiones autem ac conclusiones Doctorum non debent extendi ad aliquid, nisi ad quod se extendit probatio & fundamentum, quo vtuntur. Quod ratio vero eius nihil aliud cōcludat, patet quia hæc est ipsius ratio: Prius naturaliter nō variatur propter variationem posterioris: hoc est dicere, ex eo, quod adueniant plures formæ subiecto, quæ sunt posteriores aliis formis, in ipso existentibus, non debet subiectum variari quoad illas formas priores, sed quoad illas, non obstantibus formis posterioribus, vniuersimodum se habere potest. Sed hæc probatio imprimis nō dicit quin possint variari formæ priores, sed solum, quod non variantur, aut quod non debeant variari. Deinde non dicit, quod non possit esse variatio in subiecto quoad formas absolutas, sed quod illa variatio nō oriatur necessario ex vi varietatis, quæ est in formis posterioribus: quod verū est, quia sine dubio possunt formæ absolute manere eodē modo in subiecto aduenientibus pluribus respectibus posterioribus: vnde si fiat variatio quoad formas absolutas, nō oritur præcise ex variis vbi, sed ex alio capite: ergo hæc probatio nō cōcludit nō posse fieri variationem quoad formas absolutas, quando fit variatio quoad formas respectivas posteriores.

95 Obicitur secundo Doctorē in eadē distinctione q. 4. n. 10. vbi expresse habet, quod necesse sit easdē proprietates & partes inesse corpori in diuersis locis: ergo nō potest fieri quod habeat aliquod accidens absolutum in vno loco, quin habeat illud in quocumque alio loco existit.

Respondeo imprimis, illud necesse posse optime intelligi, ut ante dixi, de necessitate quoad potentiam ordinariam & connaturalem; hoc autem non esse contra nos.

Respondeo secundo, Scotū solum velle, quod necesse sit ut eadē proprietates absolute sint in subiecto in omnibus locis, si non fiat alia variatio circa ipsū, quæ quod sit in pluribus locis: at si aliquid aliud fiat circa subiectum & proprietates illas, illud non erit necesse, nec vult Scotus quod sit in tali casu necesse. Hæc etiā expositio patet ex ratione.

ratione, quam affert Scotus, quæ est hæc: Nullum absolute definit esse in aliquo adueniente sibi præcise, nouo respectu extrinsecus adueniente. Ex hac ratione nihil aliud sequitur, ut patet ex terminis, quam quod ex vi præcise plurium ubi, non debeat definere aliqua forma absoluta, & consequenter, quod nisi aliquid aliud fiat circa subiectum, & formas suas absolutas, præter hoc quod datur in subiecto plura ubi, quod illa forma absoluta dentur in subiecto plura ubi, quod illa forma absoluta necessario debeant inesse ipsi in omnibus locis, in quibus ponitur: non vero consequenter quod ex aliis capitibus non possit oriri, ut non haberet easdem formas absolutas in omnibus illis locis, si alia capita possint afferri, ex quibus id oriri possit; sed possunt afferri alia capita: nam ex eo, quod Deus nolle producere ubi replicatum in aliqua forma absoluta, illa forma tum non replicaretur, & consequenter non esset replicatum cum suo subiecto: ergo ex hoc loco Scoti nihil concluditur contra nostram conclusionem, quod sane mihi videtur euidens.

96. *Obijciens tertio*: sequeretur contradictoria verificari de eodem. Si enim paries in hoc loco afficitur albedine, & in alio loco non afficitur albedine, absolute & simpliciter potest dici, quod sit album, & non album.

Respondeo negando sequelem; nam si subiectum habeat formam in vno loco, quamuis non habeat illam in alio loco, absolute, & simpliciter debet dici de ipso quod habeat illam formam, & non potest dici de ipso absolute & simpliciter, quod non habeat illam, quamuis possit dici de ipso, quod non habeat illam in tali loco. Habere autem formam absolute, & simpliciter, & non habere ipsam in aliquo particulari loco, non est contradictio; nec habere ipsam in vno loco, & non habere ipsam in alio loco.

Confirmatur hoc primo ad hominem, quia aduersarij concedunt corpus in vno loco habere ubi, quod non habet in alio, nec tamen, admittunt inde sequi contradictionem: ergo habere formam in vno loco, & non habere ipsam in alio loco, non est contradictio.

Confirmatur secundo: anima est in vno loco unita capiti & in alio loco cum negatione unionis ad caput, nec inde sequitur vlla contradictio; & similiter humanitas est in vno loco unita Verbo, & in alio loco non unita absque contradictione: ergo potest subiectum esse unitum formæ in vno loco, & in alio loco non esse unitum ipsi absque contradictione.

97. *Dices cū Mastrio*, non esse contradictionem, quod anima sit unita capiti in vno loco, & non unita in alio, non quidem propter diuersitatem locorum, sed propter diuersas uniones, quas habet ad diuersas partes corporis. Deinde non est contradictio, quod humanitas sit unita Verbo in vno loco, & non in alio, quia non unitur Verbo nisi inadæquate, propter illimitationem subiecti, sicut nec caput unitur animæ nisi inadæquate propter illimitationem animæ: sed forma unitur subiecto adæquate, & sic debet esse in ipso ubicumque.

Corra primū ex his de anima: anima quia potest habere diuersas uniones ad diuersas partes, potest etiā ratione istarum diuersarū unionum accidere ut aliquid sit coniunctū cū illa, ut subest vni unioni, quod non est coniunctū cū illa, ut subest alteri unioni: ergo si corpus potest habere diuersas præsentias locales ad diuersa loca, poterit ratione istarum diuersarū præsentiarum habere aliquid coniunctū secum, ut subest vni præsentia, a paritate rationis. Deinde falsū est quod diuersitas unionum animæ sit ratio præcisa, cur habeat coniunctionem cum capite, & negationem coniunctionis cū capite: nam si omnes partes corporis ponerentur in eodē loco, haberet illas diuersas uniones, & tamen non esset verū de illo dicere, quod haberet vllibi negationem coniunctionis cū capite: unde ut habeat hanc negationem, necessario requiritur, quod sit in diuersis locis, & hoc sufficit ad hoc, ut absque contradictione possit habere coniunctionem in vno loco, & negationem coniunctionis in altero loco, quamuis non haberet diuersas uniones ad diuersa sub-

iecta: quod probō euidenter alio exemplo de Angelo: Angelus potest esse intime præsens penetratine cum corpore Petri in loco Petri, & simul existere in alio loco absque illa præsentia intima ad Petrum, & hoc præcise ex eo, quod habeat diuersas præsentias locales, seu vnam præsentiam æquivalentem diuersis: ergo diuersitas præsentia localis præcise sufficit, ut subiectum habeat formam, ut sub vna præsentia existit, & negationem eius ut existit sub altera præsentia.

98. *Contra secundum* de Verbo & humanitate: Ideo humanitas non dicitur vni Verbo adæquate, sed inadæquate, quia non sic unitur ipsi, ut debeat esse ubicumque sit Verbum; sed si subiectum replicaretur absque replicatione formæ, etiam dici posset de forma, quod non unitur subiecto illi adæquate: ergo falsum supponit *Mastrius*, quod forma unitur subiecto adæquate sic, ut non posset inadæquate vni ipsi.

Confirmatur: quemadmodum Verbum est quid illimitatum, quoad locum naturaliter, ita corpus quod ponitur supernaturaliter in pluribus locis, esset quid illimitatum quoad locum, non tamen naturaliter, sed supernaturaliter: ergo quemadmodum ex illimitatione Verbi potest etiā fieri, quod humanitas non unitur ipsi adæquate, potest etiā fieri, quod accidens non unitur subiecto existenti in diuersis locis, nisi inadæquate; & hoc supposito posset forma esse coniuncta cum ipso, ut in vno loco, quin coniungeretur cum ipso, ut in alio loco: quemadmodum humanitas coniungitur cum Verbo, ut in vno loco, quin coniungatur ipsi ut existenti in alio loco.

99. *O' i' c'ies quarto*: non alia ratione anima Christi ponitur sub speciebus Eucharisticis cōcomitanter & ceteræ affectiones Christi, quā quod habeat naturalem connexionem, & unionem cū corpore, quod per se ponitur sub illis speciebus: ergo non potest poni subiectum unitum cum forma absoluta, vllibi absque illa forma absoluta.

Respondeo distinguendo antecedens: non alia ratione, quam quod habeat naturalem connexionem, & unionem præcise, nego antecedens; & sane alias caput deberet poni ubicumque ponitur anima, quia habet naturalem connexionem, & unionem cū anima, non minus quam anima cum illo: non alia ratione quā quod habeat illā naturalem connexionem, ac unionem, & quod præterea connaturalius est ut ubicumque ponitur subiectum ibi ponatur quicquid spectat ad complementum ipsius, nec sit vlla ratio, cur separaretur etiam loco corpus Christi ab anima ipsius & aliis affectionibus absolutis, concedo antecedens, & nego consequentiam.

100. *Dices actio*, quia ponitur corpus Christi sub speciebus, est extraordinaria: ergo nō deberet obseruare modū connaturalem rerum, sed tantum modum simpliciter necessarium: & consequenter, si non separat corpus, quod per se respicit, ab anima quam non respicit, nisi secundario, signū est, quod non possit ab anima separari corpus.

Respondeo distinguendo consequens primum: non deberet sic, quin bene posset aliter fieri connaturaliter loquendo, nego consequentiam primam & secundam. Itaque, quemadmodum actio, qua Deus resuscitaret mortuum, licet sit supernaturaliter, potest tamen terminari ad mortuum cum iisdem accidentibus, quæ connaturaliter petit, aut sine illis, prout placet resuscitanti: ita actio qua ponitur corpus Christi sub speciebus, licet sit supernaturalis, potest tamen ponere corpus sub illis, vel cum anima, prout exigit connaturaliter, vel sine anima, prout placet Deo; & connaturalius est, ut primo modo ponat illud, quam secundo modo; & ex hoc connaturali modo colligit Concilium Tridentinum, quod de facto ita fiat: non ex eo, quod aliter fieri non posset.

Dices, proprietates inseparabiles concomitantur corpus necessario ita, ut non possit vllibi reperiri absque illis: sed huius ratio est, quia sunt absoluta, & priora loco, ac ab ipso independentia: ergo quæcumque accidentia absoluta sic priora ac independentia, debent necessario concomitari corpus.

Respondeo negando minorem: sed ratio est quia supponuntur absolute inseparabiles ac identificatæ consequenter

subiecto: non autem essent tales, si poneretur subiectum absque illis; unde si non concomitantur necessario corpus, sequeretur contradictio, quod scilicet essent, & non essent separabiles; qualis contradictio non sequitur ex eo, quod accidentia absoluta separabilia non concomitantur ipsum.

101 *Ex hac conclusione* sequitur vel à pari, vel à fortiori, quod accidentia respectiva & dependentia à loco non debeant replicari cum corpore, quod communius docent Doctores, & videtur asserere Doctor supra in prima propositione sua: si enim non debent replicari formæ absolute, quæ non dependent à loco, cur deberent replicari relative à loco dependentes? Quod si tamē necessario deberent replicari formæ absolute propter necessariam connexionem cum subiecto; & quia alias sequeretur, quod subiectum haberet & non haberet illas; profecto, ego consequenter tenerem formas, etiam respectivas dependentes à loco debere replicari, quia & æque videntur physice subiecto, & æque sequeretur contradictio illa, si non replicarentur. Nec refert, quod dependeat à loco determinato; nam dependentia illa non debet esse talis, ut non possint esse in alio loco; sed ut non determinent subiectum nisi in ordine ad illum locum; & licet sint in alio loco, non tamen faciunt subiectum præsens in illo alio loco, à quo dicuntur dependere: hoc tantum credo voluisse Scotum. Unde licet respectus sessionis, à quo corpus hic positum habet sedere, poneretur simul cum eodem corpore in Indiis, non faceret illud corpus sedere in Indiis, & consequenter posset corpus illud non obstante illo respectu stare in Indiis: sicut enim si poneretur intellectio obiecti hic existentis in India, faceret intellectum intelligentem hoc obiectum, & non aliquod obiectum Indicum, quia ex natura sua determinatur ad hoc obiectum; ita sessionis, quæ corpus sedet hic, posita in Indiis, faceret corpus sedere hic & non in Indiis, quia ex natura sua ad hoc determinatur. De facto autem, quandoquidem non sit necessarium replicare formam replicato subiecto, melius est dicere, quod illi respectus non replicentur, quia frustra ponerentur in illis locis, in quibus non haberent aliquem effectum magis quam si non ponerentur in illis.

CONCLUSIO III.

102 *Corpus positum in diversis locis non potest habere formas repugnantes in eodem loco, ut v.g. amorem & odium, calorem & frigus in gradibus incompatibilibus. Hæc est communior cum Scotis, quos novissime sequitur Ariana contra Suarezium & Auerisam.*

*Probat*ur: quia formæ impossibiles in eodem loco inferunt absolutam negationem, altera alterius; unde ex eo quod dicatur absolute, & simpliciter de aliquo subiecto quod amet, debet dici de ipso absolute & simpliciter, quod non prosequatur odio; & ex eo quod absolute dicatur de aliquo, quod sit calidum ut octo, debet dici de ipso, quod non sit frigidum ut octo, spectata potentia naturali: quia alias non essent incompatibiles: sed si ex huiusmodi formis una esset in subiecto in vno loco, & altera in altero, non inferret una negationem alterius simpliciter loquendo, quod enim habet odium in vno loco, licet in cæteris illud non habeat, non potest dici de eo simpliciter, & absolute, quod non habeat odium, ut patet: quia ut diceretur simpliciter non habere odium, deberet nullibi habere illud: & idē est de amore, & frigore ac calore: ergo non potest fieri, ut corpus replicatum in duobus locis habeat odium in vno, & amorem in alio.

Confirmatur: non potest de subiecto aliquo dici absolute, & simpliciter, quod amet & odio habeat, alias non essent formæ incompatibiles: sed si in vno loco haberet amorem, & in alio odium, absolute & simpliciter posset vtrumque de ipso dici, sicut potest absolute dici de ipso replicato in duobus locis, quod sit in illis duobus locis, & sicut potest dici de ipso absolute, quod habeat odium, si odium solus haberet: ergo nequit habere in diversis locis.

*Probat*ur secundo: contrarietas, quam habent amor, & odium, oritur, vel ex natura sua formali respectu ad eundem subiectum, vel ex limitatione & incapacitate subie-

cti, quod non habet virtutem sufficientem ad illa simul recipienda; & non oritur ex ratione loci, unde potest intelligi absque ordine ad locum, sed in diversis locis retinent naturam suam; & subiectum ex eo, quod ponatur in diversis locis, non redditur maioris capacitatis, quam esset in vno loco, ut manifestum est: ergo illæ formæ erunt sibi contrariæ respectu eiusdem subiecti, quamvis ponatur in diversis locis, non minus quam essent, si poneretur in vno tantum loco.

Confirmatur: quia si possent huiusmodi formæ contrariæ esse simul de potentia illa in subiecto replicato, posset vnus & idem homo damnari ac pati omnia tormenta infernalium, & committere omnia peccata mortalia, ac rursus beari ac frui omnibus consolationibus celestibus, & exercere omnes actus virtutum: quod videtur valde ridiculum & intelligibile: & si ita fieret, quæro quid potius deberet optare secundum affectum commodi, an carere vtroque statu, vel vtrumque possidere, & magisne displiceret cruciatus Inferni quam gaudium paradisi placeret.

104 *Obijciens primo*: Potest quis diversis temporibus odio habere, & amare idem obiectum: ergo & diversis locis.

Respondeo, negando consequentiam: quia diversa tempora non sunt simul, & sic non est contradictio, quod subiectum in illis afficiatur formis incompatibilibus: diversa vero loca, in quibus replicaretur corpus, essent simul, & sic contradictio verificaretur, si in illis afficeretur formis incompatibilibus.

Obijciens secundo: oppositio contradictoria est magis, quam contraria; sed diversitas loci sufficit ut eidem subiecto posito possint competere contradictoria: ergo sufficiet etiam ut formæ contrariæ possint ipsi competere. Probat minor: quia ex conclusione precedenti potest subiectum habere calorem hic, & negationem caloris in alio loco: sed calor, & negatio caloris sunt contradictoria: ergo diversitas loci sufficit, ut contradictoria possint competere eidem subiecto.

Confirmatur: quia quidquid saluat contradictionem simpliciter quando poneretur forma hic, & negatio formæ in alio loco, saluat etiam contradictionem simpliciter quando poneretur vnum contrarium hic, & alterum alibi in eodem subiecto; ergo si primum potest fieri, potest esse secundum.

Respondeo negando minorem, & distinguendo minorem probationis: calor & negatio absolute caloris, secundum quam scilicet diceretur absolute de subiecto, non habet calorem, concedo minorem; calor & negatio caloris non simpliciter, sed respectu ad aliquod aliud v.g. ad locum hunc vel illum, nego minorem. Itaque quemadmodum non est contradictio, quod anima sit unita capiti simpliciter, & non sit unita ipsi propterea in pede, ita non est contradictio, quod corpus sit calidum simpliciter in summo, & non calidum ut in hoc vel illo loco.

Ad confirmationem, nego antecedens, quia saluatur contradictio posito calore in subiecto hic & non ibi, quia ex eo, quod non sit ibi non sequitur simpliciter, & absolute, quod non sit in subiecto: sed si poneretur amor & odium in diversis locis, sequeretur simpliciter, quod esset amans, & odio habens, atque non amans. unde non saluaretur contradictio.

105 *Obijciens tertio*: nihil impedit positionem formæ compatibilis subiecto in ipso, nisi forma opposita, nec aliqua dispositio requiritur ex parte subiecti quam negatio formæ opposita; ergo si Petrus Romæ habet negationem amoris, poterit habere Romæ odium oppositum.

Respondeo, concedendo antecedens pro prima parte, & distinguendo ipsum pro secunda: quæ negatio absoluta, concedo: quam negatio secundum quid seu in ordine ad aliquod particulare, nego antecedens, & nego consequentiam: quia licet Petrus Romæ non habeat odium, non inde sequitur quin absolute, & simpliciter habeat odium, nec consequenter sequitur, quod habeat absolutam negationem odij, secundum quam diceretur de ipso absolute, & simpliciter, non habet odium: talis autem negatio requiritur in ipso, ut possit habere amorē obiecti odio habiti.

Obijciens

Corpus
habere
ad potest
formas
repugnantes
in
diversis
locis.

Obiicies quarto: non sequeretur contradictio in illo casu, quia non competere ipsi formæ contrariæ secundum eundem locum, sed secundum diuersa.

Respondeo negando sequelam, quia illud idem, secundum quod contradictoria nequeunt eidem conuenire, est idem subiecti, & non idem loci: in casu autem nostro esset idem subiectum, & diuersitas loci nihil facit ad rem.

DISPUTATIO XVI. DE VACUO.



UPERIORI disputatione ostensum est quomodo corpora replere possint loca, nunc agendum est de Vacuo, quod inuoluit quid oppositum huic repletioni.

QVÆSTIO I.

Quid sit, & an dari possit Vacuum.

Quid vacuum in terminatum. **D**Vplex communiter assignari solet vacuum: vnum improprie dictum, quod interminatum vocant, &

est spatium imaginariū, non cōtēntum intra aliquod corpus vel superficiē corporis, in quo tamen posset produci corpus, & tale vacuum est, quod imaginamur esse extra totum vniuersum. Alterum est vacuum propriē dictū, de quo hic principaliter agimus, quod vocatur terminatū, & describitur esse locus seu superficies non repleta corpore quantitativo, apta tamen repleti, & tale esset in schola, si parietes eius distarent à se inuicem sicut modo, nec aer aut aliud aliquod corpus esset intra illas, & intra concauum lunæ, si omnia inferiora corpora distruerentur aut annihilarentur. Dixi autem corpore quantitativo, quia si in huiusmodi spatio essent substantiæ spirituales, aut corpora non quantitativa, adhuc esset vacuum, propterea hic agitur de vacuo; & si esset plenum quantitate absque vlla substantia, non esset vacuum: unde superficies continens species Eucharisticas non est vacua, quamvis non contineat intra se substantiam quantitativē extensam.

2 Per hoc patet ad primam partem quæstionis, in qua nulla est controuersia vilius momenti. In secunda vero parte varij sunt Auctores.

Prima sententia est, nec naturaliter, nec supernaturaliter posse dari vacuum huiusmodi terminatum. Ita *Vulpes 1. part. disp. 18. art. 3. num. 6. post Bannem ibidem quæst. 8. art. 2.*

Secunda sententia est non posse Vacuum dari vlla virtute creata, posse tamen Diuina & extraordinaria. Hanc tenent *Combric. Complutenjes, Ruinus & Fuentes, Arriaga, & alij* hic.

Tertia sententia est, non solum Diuina virtute, sed etiā creata posse dari vacuum, si considerentur creaturæ secundum vires suas, & non vt substant Diuino decreto ac prouidentia ordinanti de facto, vt non detur vacuum, quamvis, vt subsunt tali decreto, non possint procurare vacuum.

CONCLUSIO I.

Potest dari vacuum in terminatum. 3 *Potest supernaturaliter dari vacuum.* Hæc est communissima cum *Doctore in 4. dist. 43. q. 5. & quodl. 11. art. 2.* contra primam sententiam, quam miror *Vulpem* tenere.

Confirmatur manifeste: nihil impedit, quo minus Deus omnes Creaturas sublunares annihilaret & conseruaret Cælis, propterea de facto sunt: nec enim conseruatio Cælorum habet vllam dependentiam à conseruatione sublunarium, vt manifestum est: sed in tali casu daretur vacuum intra concauum Lunæ: ergo potest dari vacuum supernaturaliter.

Confirmatur: quia nulla potest assignari implicantia in hoc, quod Deus, vel annihilaret, vel expelleret totum aërem in schola contentum, non permittendo aliud corpus succedere ipsi: sed tum daretur vacuum: ergo potest dari vacuum.

Confirmatur secundo, quia difficile est ostendere rationem à priori, cur naturaliter non possit dari vacuum, nec est adeo euidenter certum, quin de facto detur in Cælis, vt de eo aliqui non dubitauerunt: ergo non est negandum Diuinæ omnipotentiae.

4 *Obiicies primo,* corpus locatum, & repletium loci est, quod facit formaliter latera corporis continentis distare: ergo nequeunt esse distantia absque corpore replente, & consequenter nequit dari vacuum, quia deberet esse superficies habens latera distantia. Probatur prima consequentia: quia effectus formalis nequit suppleri à Deo: ergo nequit Deus facere vt distent latera continentia, absque corpore replente.

Respondeo negando antecedens, ipsamet enim distantia est, quæ formaliter facit latera illa distare, & corpus replens solum effectiue facit illa distare, vel quatenus producit illam distantiam, vel quatenus dat occasionem, vt aliud agens illam producat: quod si etiam formaliter hoc faceret, non nisi per modum effectus secundarij: effectus autem formalis secundarius potest produci absque causa, cuius est effectus, vt patet in nigredine, quæ potest expelli absque albedine, quia albedo non expellit illam formaliter, nisi per modum effectus secundarij.

5 *Obiicies secundo:* vacuum est contra ordinem vniuersi, qui est representatio Diuinæ bonitatis, & sapientiae Diuinæ: ergo est quid inordinatum, ac contra representationem diuinæ bonitatis, ac Diuinam artem; ergo nequit à Deo causari.

Respondeo distinguendo antecedens: contra ordinem de facto statutum, transeat: contra ordinem omnem possibilem, quem posset habere, nego antecedens, & similiter distinguo consequens: quid inordinatum, hoc est contra ordinem de facto institutum, concedo: inordinatum, id est contra ordinem aliū possibilem, nego consequentiam quoad primam partem: distinguo etiam idem consequens quoad secundam partem: contra illam representationem diuinæ bonitatis, quæ de facto est, concedo: contra omnem representationem eius, nego consequentiam pro illa parte, & absolute nego secundam consequentiam.

6 *Obiicies tertio:* ex discontinuatione partium hominis destruitur homo: ergo ex discontinuatione partium vniuersi destruitur vniuersum: sed discontinuantur partes eius, si daretur vacuum: ergo nequit dari vacuum remanente vniuerso.

Respondeo primo distinguendo vltimum consequens: remanente vniuerso secundum esse totale quale de facto habet, transeat: secundum partes eius, nego consequentiam. Sicut enim ex discontinuatione partium hominis, licet destruat homo, non tamen destruantur partes eius, sic nec ex discontinuatione partium vniuersi destrui debent partes eius, licet ipsummet destrueretur: nec ad nostram conclusionem necessarium est quod possit dari vacuum manente vniuerso, sed sufficit, quod possit dari quomodocumque.

Respondeo secundo negando subsumptum, quia quamuis aër expelleretur ex schola, nullo alio corpore accedente, partes vniuersi essent continuæ mediate vel immediate, vt patet, quia parietes continuarentur inter se, & cum aëre, & aliis corporibus vniuersi extra se positis.

7 *Obiicies quarto,* Latera illa essent & non essent distantia: essent quidem, vt supponitur, non essent autem, quia nihil medieret inter illa.

Respondeo negando sequelā pro secunda parte, ad cuius probationem dico, posse distare illa absque aliquo medio positio interiacente, modo sic se habeant, vt absque recessu à loco suo possit poni medium positum inter illa.

Obiicies quinto, sequeretur quod daretur locus, & non daretur; daretur quidem, quia vacuum dicitur esse locus non repletus corpore: non esset autem, quia locus formaliter dicit respectum ad locatum, tum autē nihil esset locatum in illo loco: ergo non esset locus.

Respondeo distinguendo sequelā: sequeretur, quod daretur locus fundamentaliter, id est superficies apta fundare respectum, à quo constituitur formaliter in esse loci, & non daretur talis locus, nego sequelam: aut sequeretur quod

A a a daretur

daretur & non daretur locus formaliter, id est superficies actu continens aliud, nego etiam sequelam: sequeretur quod daretur locus fundamentaliter; & non daretur formaliter, concedo sequelam; nec hoc est inconueniens aut contra nos.

CONCLUSIO II.

Non potest dari vacuum naturaliter, nec quidem virtute angelica; & hoc oritur ex defectu virtutis propriae in creaturis, & non tantum ex decreto extrinseco Dei. Hac quoad primam partem est communis, & quoad secundam est iuxta secundam & primam sententiam contra tertiam.

8 Non potest dari vacuum naturaliter, nec quidem virtute angelica; & hoc oritur ex defectu virtutis propriae in creaturis, & non tantum ex decreto extrinseco Dei. Hac quoad primam partem est communis, & quoad secundam est iuxta secundam & primam sententiam contra tertiam.

Probatur prima pars variis experimentis, quibus constat, multa corpora moueri contra propriam inclinationem ad impediendum vacuum, sicut aqua quandoque mouetur sursum; & alia corpora non mouentur iuxta inclinationem propriam: sic oleum ex lampade turrata non effluit dum lampas est à parte superiori bene obturata, quod tamen efflueret totaliter si non esset bene obturata. Alia etiam corpora rumpuntur eandem ob causam, ut patet in vase pleno aqua, quod positum in loco frigido ubi condensetur aqua, rumpitur, quia aqua ex illa condensatione occupat minus locum quam ante: & propterea, quia nisi rumperetur vas, non succederet aliud corpus, & daretur vacuum, rumpitur vas. At certe quamuis communiter adducatur hac experientia ad hoc propositum, valde incertum mihi est, an rumpatur ad impediendum vacuum, propter dicenda in quaestione sequenti n. 26. quare potius aliis experientiis est fidendum, quae plurimae sunt & satis obviae, ut propterea superfluum sit illas hic adducere, ex quibus satis patet naturam abhorreere à vacuo, & consequenter non posse naturaliter dari.

Complutenses probant hanc conclusionem: quia Deus & natura nihil agunt frustra, sed vacuum esset frustra.

9 Confirmatur, quia cederet in detrimentum vniuersi: ergo non potest causari à natura, quae sibi nequit esse aduersa.

Sed contra: quia vacuum non esset frustra, quandoquidem ostenderet ad quid posset se extendere natura. Et praeterea quamuis ex se esset frustra, tamen non esset frustra, quantum ad eiectionem corporis à loco, & impedimentum alterius corporis succelluri: hoc autem esset, quod intenderetur per se à natura causante vacuum, non ipsum vacuum.

Ad confirmationem facile negari posset antecedens, loquendo de vacuo aliquo, paruo praesertim.

Deinde quid impedit, quo minus Angelus posset facere aliquid, quod caderet in damnum vniuersitatis rerum corporearum; aut quid esset inconuenientiae, quod aliqua partes vniuersi possint per accidens facere aliquid quod aliquantulum cederet in damnum vniuersi?

10 Secundam partem probatur: tum quia potest satis commode & absque difficultate negari talis potentia creaturis, & potius dicendum est, quod ex defectu ipsius non possint efficere vacuum, quam recurrendum est ad Dominum Deum; tum quia nulla potest assignari ratio, cur Deus haberet illam ordinationem extrinsecam: si non exigeretur à creaturis; non autem exigeretur ab his, nisi quia ipsamet non haberent talem virtutem; tum quia non constaret nobis, quod haberet illam ordinationem, quamuis enim in casibus illarum experientiarum id constaret; tamen quis scit, quin in aliis casibus multis nobis incognitis habeat oppositam ordinationem, & consequenter, quin detur vacuum?

Dices contra secundam probationem: ratio est, quia Deus haberet talem ordinationem esset, ut vniuersum esset perfectum, quale non esset si daretur vacuum; vel ut possent res omnes in se inuicem agere, aut à se inuicem pati, & praecipue ut caelestia corpora possint habere influxus in omnia inferiora corpora quod non possent, si daretur vacuum, quia non potest dari actio in distans; vel ne aliquid esset otiosum, & inutile.

Contra primam ex his rationibus: quia vniuersum non debet esse necessario tam perfectum quin possit esse perfectius quam est, & etiam imperfectius: ergo ex perfectio-

ne, quam debet habere, non necessario caret vacuo. Probatur consequentia: quia habendo vacuum, non sequitur aliud quam quod non esset tam perfectum, quam si careret illo, ergo si non debet habere omnem perfectionem possibilem, aut si potest esse imperfectius quam est, poterit habere vacuum non obstante perfectione, quam debet habere.

11 Contra secundam: quia posset res omnes agere & pati inter se inuicem mediate vel immediate, quamuis daretur vacuum, nec etiam posset dari actio in distans: continuantur enim, aut contiguantur omnia corpora cum superficie non continente intra se corpus, & partes superficie illius continuantur inter se non obstante vacuo: ergo non obstante vacuo posset agere inter se inuicem & pati: quae etiam ratio probat, quod corpora caelestia posset agere & influere in inferiora omnia, non obstante, quod daretur vacuum in hac aula, verbi gratia; quamuis non agerent in inferiora, si daretur vacuum inter totum concauum Lunae & superficiem conuexam terrae & aquae; nisi possit dari actio in distans.

Contra tertiam negat Arriaga, vacuum esse otiosum aut inutile, quia est nihil, & tamen ipsemet postea n. 160 dicit Deum loco corporum Christi & B. Virginis in Caelum assumptorum creasse alia corpora, quia vacuum, quod alias daretur esset inutile: ergo male negat rationem, cur vacuum non detur, esse, quod vacuum esset otiosum, aut male ipsemet assignat eandem rationem.

12 Melius contra tertiam illam rationem facit, quod non esset inutile, quia ostenderet virtutem causae secundae; & quamuis esset inutile, ac otiosum quantum ad hoc, quod non esset necessarium, nec haberet effectum posituum, tamen talis inutilitas, ac otiositas non sufficit ad probandum, quod non posset dari: nam datur naturaliter negatio huius, aut illius intellectio in homine, quae in hoc sensu est inutilis, quia non est necessaria, nec habet effectum posituum. Deinde licet vacuum per se non esset vtile, quia est nihil, tamen per accidens posset esse vtile, nimirum ratione motus, quo moueretur corpus à loco, & detineretur aliud corpus à succedendo ipsi.

13 Probatur secundo hac secunda pars conclusionis: quia nulla creatura nec quidem Angelica potest penetrare duas quantitates, hac enim sunt naturaliter impenetrabiles; sed non posset fieri vacuum absque penetratione: ergo nulla creatura potest efficere vacuum. Probatur minor: ut ponatur vacuum hic, debet tolli corpus hic positum: ergo cum vniuersum sit plenum antea, ut suppono deberet poni in alio loco, & ab eo alio loco expelli corpus, quod ibi fuit, nisi fieret penetratio; ac tandem vltimum corpus quod expelletur, deberet poni hic, & consequenter hic non esset vacuum.

Dices quando expellitur corpus ab hoc loco, posset condensari alia corpora, & corpus hic expulsum posset occupare partem illam loci, quam ante condensationem occupabant, & post condensationem non occupant, & sic non esse necesse, ut aliud corpus moueatur ad hunc locum, atque adeo posset dari vacuum saltem, virtute Angelica, quae videtur posse impedire, quo minus aliud corpus succedat corpori hinc expulso.

Solutio huius replica dependet à doctrina danda de rarefactione & condensatione: nam si dicatur condensatione fieri absque deperditione quantitatis vilius, aut absque egressu corpusculorum, replica erit bona, & sufficienter tollit vim huius probationis. At si dicatur non posse fieri absque egressu corpusculorum quantorum, non valet, quia ipsamet corpuscula egressa occupabunt partem illam loci relictam à corpore densato, & sic non erit locus corpori hinc expulso. Hac ergo probatio est bona ex suppositione huius secundae sententiae, & non proponitur hic, nisi ex ista hypothesi.

14 Obiicit contra primam partem: Dum consumitur oleum in lucerna turrata, seu ad modum turris coepta, non potest ingredi aer: ergo remanet vacuum in summate lucerna. Deinde in lapidibus quibusdam durissimis, quando franguntur, reperiuntur quaedam concauitates, in quibus nulla corpora erant, integris lapidibus. Praeterea

rea dum extrahitur clauus cum violentia ex trabe, debet reperiri vacuum in interiori parte foraminis, quia aer eo perungere non potuit.

Respondetur, dum consumitur oleum, & extrahitur clauus, semper ingredi aëre, quamuis imperceptibiliter quoad sensum. In concauitatibus autē illis lapidum repe- tiebatur aer ab initio simul cum lapidibus productus.

Obicies cum *Mastrio* contra secundam partem: Do- ctor in quarto dist. 43. quæst. 5. ait: Si natura in instanti faceret minus ex maiori, vacuum posset esse absque mi- raculo: ergo datur virtus ad faciendum vacuum in natura secundum Scotum.

Respondeo negando consequentiam, quamuis enim daretur talis virtus, ex suppositione prioris virtutis, nō ta- men sequitur, quod de facto, quandoquidē de facto non datur prior virtus: sicut quamuis equus esset risibilis, si esset rationalis, non sequitur, quod de facto sit risibilis.

15 *Obicies* secundo pro eodem: secundum Scotum in 3. dist. 27. n. 12. Aqua non mouet se sursum ad impediē- dum vacuum, sed à virtute regitiua vniuersi: hoc suppo- sito sic argumentatur: Secludenda diuina ordinatione, nulla vis in vniuerso reperitur resistens separationi, seu disunctioni illi corporum, ad quam sequeretur vacuum: imo potius corpora vniuersi inclinatur ad illam sepa- rationem: ergo seclusa illa ordinatione diuina dari pos- set vacuum naturaliter.

Respondeo concedendo authoritatem Scoti, qui nihil aliud vult, vt patet ex ipsa littera, quam quod aqua mo- ueatur à causa aliqua extrinseca ad impediendum vacuū: nego vero antecedens, quia vel impenetratio corporum erit causa impediens illam separationē: vel aliqua causa creata contenta in vniuerso habent virtutē naturaliter impulsuam aliorum corporum ad impediendum vacuū, quæ virtus nequit impediri ab vlla causa creata.

16 Fateor tamen, mihi non satis constare, si impedi- mentum vacui non proueniat ex impenetratione iuxta secundam probationem, quin Angelus posset impedire, quo minus impelleretur corpus ad impediendum vacuū, & sic non satis constare, quin virtute Angelica posset dari vacuum, nisi, vt dixi, impedimētum eius proueniat ex illa impenetrabilitate: nam illa experientia, quibus suaderetur non dari de facto, nec posse naturaliter dari, habent locum quantum ad alias causas naturaliter agentes, non vero quantum ad Angelos.

Dices cum Complutensibus: vacuum esset miraculo- sum: ergo nequit fieri ab Angelis.

Contra: quia in antecedente petitur principium: sup- ponitur enim quod esset probandum, & quod negare non quotquot dicerent Angelos posse vacuum causare.

QVÆSTIO II.

Qua causa impedit vacuum.

Causa
impedi-
tes va-
cuum.

17 **T**RIBUS aut quatuor modis, vt plurimum impedi- ri censetur vacuum. *Primo* per motum locale, quo aliqua res mouetur contra propriam inclinationem, vt quando aqua ascendit sursum. *Secundo* per rarefactio- nem, qua corpus in ampliorem molem reducit, vt pos- sit impediri vacuum, quod alias oriretur ex condensa- tione aliorum corporum. *Tertio* per fractionem alicuius vasis. *Quarto* per detentionem corporis in loco sic vt dimoueri nequeat, vt in foliis, quorum latera, obstru- cto orificio, nequeunt à se inuicem diuelli, quia non da- tur locus aëri aut alij corpori, quod succedere posset. Queritur ergo hic, à qua causa effectiue oriatur hæc impedimenta, & particularius id examinari solet de im- pedimento primo, quod fit per motum localem rei con- tra suam propriam inclinationem.

Prima sententia est, huiusmodi corpora moueri à seip- sis per virtutem sibi intrinsicam. Authores vero huius sententiæ in assignanda hac virtute inter se discrepant: nam *Scaliger exercit. §. 1.* eam esse gravitatem ac leuita- tem existimat, non tamen vt sunt naturæ particulares, sed vt respiciunt bonum vniuersi. *Conimbricenses* autem dicunt eam esse qualitatem quandam aliam, cuius mu- tus sit impedire semper vacuum.

Secunda sententia est, ea moueri à causa aliqua extrin- seca, quam alij dicunt esse Deum, alij intelligentiam ali- quam rectricem vniuersi, alij formam totius vniuersi, alij influentiam quandam cælestem, alij corpus secedens à loco, quod attrahit post se aliud corpus, vel sicut *Magnes* attrahit ferrum, vel propter viscositatem, quæ causa est cur aliud corpus adhæreat ipsi, ac sequatur. *Mastrius* ve- ro sequens *Amicum*, ait causam huius motus esse, quod ex ordinatione Diuina, corpora debeant esse contigua, ac colligata inter se, & quod hoc supposito, corpus mo- tum à loco trahat post se aliud corpus. Vnde quod est causa, cur moueatur corpus à loco, est etiam causa, cur aliud corpus sequatur ipsum.

CONCLUSIO I.

18 *Corpora non mouentur seipsi, seu ex sua propria vir- tute ad impediendum vacuum, sed ab aliqua causa extrin- seca.* Hæc est expresse Doctoris in 3. d. 27. & *Probatur*: quia non habent virtutem motiuam respectu talis mo- tus: ergo non se mouent illo motu.

Probatur antecedens: quia nec grauitas aut leuitas est talis virtus, nec alia adscribi debet: non quidem grauitas in corpore graui, v.g. aqua, quia grauitas ex se est prin- cipium formale descendendi, & ad hoc naturaliter ad- terminatum: nec pari ratione leuitas in corpore leui: ab- surdum enim est, quod principium vnum naturale possit habere duos effectus incompatibiles non dependentes à propositione aliqua obiecti, nec à causa aliqua libera: nec etiam alia virtus debet attribui aquæ, v.g. à qua mo- ueatur sursum, quia omnis virtus aquæ est naturalis, & consequenter deberet habere effectum suum semper quoties non ponitur impedimentum: ergo si aqua ex se haberet virtutem ad æquatam ac totalem respectu motus sursum, deberet semper moueri sursum, quoties non po- nitur impedimentum: sed non ponitur impedimētum de facto aquæ expositæ aëri, nā aër ipse non est impedimē- tum sufficiens: sicut enim non impedit motum aquæ deorsum protinentem à grauitate aquæ determinatæ natu- raliter ad talem motum, ita nec deberet impedire motum aquæ sursum, qui prouenire deberet ab alia illa qualita- te tam naturaliter, quam motus deorsum à grauitate.

Dices illam aliam qualitatem datam esse aquæ ad bo- num vniuersale, ne scilicet daretur vacuum in vniuerso, atque adeo non debere causare motum, nisi quando est periculum vacui; vnde impedimentum istius motus est negatio periculi vniuersi.

Contra: licet ignis haberet virtutē combustiuiam in or- dine ad bonum vniuersi, tamen quia illa virtus est causa ad æquata combustionis, si applicaretur hic, & nunc ma- teriis combustibilibus, ex quarum combustione seque- retur malum vniuersi, aut non sequeretur bonum ipsius, deberet comburere: ergo & illa virtus si esset causa ad æ- quata motus sursum, deberet illum causare quotiescum- que esset applicata sufficienter: nec haberet aliud impe- dimentum, quā quod non sequeretur bonum vniuersi ex motu ipsius. Et ratio vtriusq; à priori est quod causa na- turaliter agens non potest impediri à negatione vlla nisi à negatione concausæ aut conditionis positivæ applica- tis ipsum ad materiam, vel disponētis materiam aut ob- iectum, circa quod agit: periculum autem vacui non est concausa motus illius, nec conditio applicans aquam ad motum, aut disponens siue aquam, siue aliud subiectum ad recipiendum motum: ergo aqua non obstante nega- tione eius potest tantum agere, quantum si non fuisset.

Probatur secundo: Si aqua haberet virtutem aliquam intrinsecam motus sursum, illa non deberet esse nisi in ordine ad impediendum vacuum, vt fatentur aduersarij: ergo non deberet mouere nisi quantum sufficeret ad im- pediendum vacuum: nec consequenter deberet mouere aquam ascendentem per fistulam nisi vsque ad extremi- tatem fistulæ, sic vt nulla pars aquæ deberet effluere, quia eousque ascendendo impediretur vacuum: sed ex- perientia constat quod moueatur amplius, ergo non mo- uetur ab illa virtute.

Confirmatur: non deberet potius dari virtus aquæ con- tra propriam inclinationem ad motum illum, quæ solum causare

Corpora
non mo-
uentur se
ipsis ad
impediē-
dum va-
cuum.

causare potest impendente periculo vacui, quam virtus attractiua ipsius corpori recedenti; imo potius videtur concedenda illa virtus corpori recedenti, quia corpus recedens non habet virtutem contrariam tali virtuti, sicut habet aqua virtutem contrariam virtuti motiue sursum, nimirum grauitatem, vt motiua est deorsum: ergo non solum gratis, sed minus probabiliter asseritur illa virtus motiua esse in aqua ac cæteris corporibus, quæ sic mouentur.

CONCLUSIO II.

21. Motus ille non provenit à corpore recedente, nec etiam à colligatione corporum orta ex decreto Dei, & motore corporis recedentis. Hæc quoad primam partem est contra Aristotelm & Amicum.

Probatur prima pars: quia corpus recedens haberet virtutem attractiua, vel propter adhaerentiam aliorum corporum, vel propter virtutem occultam attractiua: neutrum dici potest: ergo.

Probatur minor: quia non propter adhaerentiam orta scilicet ex viscositate aliqua, quia falsum est talem dari inter duo corpora dura præsertim, quorum tamen vnum sequitur alterum, ne fiat vacuum; tum quia si daretur talis viscositas seu adhaerentia, ratione illius sentiremus difficultatem separandi vnum corpus ab alio, quando non adesset periculum vacui, contra experientiam; tum quia certum est illam adhaerentiam non esse tantam, quin deberet superari à grauitate aquæ, sicut superatur quando descendit.

22. Et si dicas illam adhaerentiam non impedire separationem nisi occurrente vacuo.

Contra opponi potest totus discursus Conclusionis præcedentis vsque ad vltimam confirmationem, quo etiam discursu probatur, quod corpus recedens non habet virtutem illam quasi magneticam attractiua corporis, quia si talem haberet, semper deberet attrahere etiam non occurrente periculo vacui.

Confirmatur, quia si esset illa adhaerentia corporum inter se, non potius propter illam deberet sequi aqua, verbi gratia ad impediendum vacuum, quam aer recedens manere in loco suo proprio: ergo illa adhaerentia non est causa ad quæ istius motus.

Confirmatur hoc ipsum: quia folles, quando est periculum vacui, non possunt extendi, sed remanent compressæ non minus quam aqua ascendit ad impediendum vacuum: ergo aer ad impediendum vacuum posset remanere immobilis contra naturam particularem suam, non minus quam aqua posset moueri contra suam inclinationem sursum: ergo adhaerentia viscosa aquæ ad aërem ad impediendum vacuum non potius deberet esse ratio, cur aqua moueretur sursum, quam cur aer aut aliud corpus recedens deberet manere immobile iuxta aquam.

23. Probatur secunda pars: tum quia male asseritur illa coniunctio, & colligatio oriri ex decreto Diuino, si non sit exigentia aliqua in ipsis rebus ex natura sua: quod si sit talis exigentia colligatio ipsismet naturis rerum potius attribuenda est, quam ordinationi extrinsecæ Dei. Tum quia, vt paulo ante dixi, si sit talis colligatio ex ordinatione Diuina inter corpora, non potius ex ea deberet oriri, quod corpus recedens deberet mouere seu trahere post se corpus subsequens, quam corpus subsequens detinere corpus illud quod recedit; tum denique, quia sicut illa colligatio attribuitur Deo, ita etiam & motus illi attribui debet; non vero motori corporis recedentis, nisi per modum conditionis sine qua non, quatenus scilicet si ipsum non moueret corpus recedens, nec Deus moueret corpus subsequens.

Probatur hoc: quia ipsamet colligatio non est aliud, quàm positio corporum in locis cõtiguis: ergo si colligatio aquæ cum aëre recedente oriatur à Deo, positio aquæ in loco contiguo loco aeris attribui debet Deo: sed positio illa fit per motum localem aquæ: ergo motus ille debet adscribi causæ contiguationis.

CONCLUSIO III.

24. Ille motus non debet adscribi Deo, nec Angelo rectori vniuersi, & multo minus formæ totius vniuersi. Hæc est iuxta eos, qui adscribunt motum illum virtuti intrinsecæ, & eos etiam, qui assignant aliam causam extrinsecam.

Probatur prima pars, & secunda: tum quia ad Deum ac Angelos in effectibus naturalibus non est recurrendum, nisi vbi deficiunt aliæ causæ naturales, quales hic non deficiunt, vt patebit postea: tum quia ad impediendum vacuum nec Deus nec Angelus deberet potius mouere corpus contra propriam inclinationem, quam detinere alia corpora in loco priori, aut impedire actiones illas, quæ darent occasionem vacuo, nec deberet etiam mouere illa corpora plusquam necesse esset ad impediendum vacuum. Cur enim Deus, quemadmodum detinet graue sursum aliquando, ne fiat vacuum, vt dicunt aduersarij, nec permittit, vt aut ex se moueatur deorsum aut ab alio agente, quod alias ipsum moueret, similiter nõ detinet aërem in fistula ne fiat vacuum tam bene quàm impelleret aquam renitentem ad motum sursum vacui impediendi gratia, aut cur potius frangeret vas, in quo congelaretur aqua, quam impediret condensationem aquæ in illo vase, quæ alias succedere deberet, nisi immineret vacuum, vt supponitur?

Probatur tertia pars: tum iisdem rationibus, tum etiam quia non datur forma aliqua vna totius vniuersi, nisi aggregatum ex omnibus formis particularibus repertis in illo, illa autem forma aggregata non habet hoc facere, nec secundum se tota, quia secundum se totam non applicatur; nec secundum partem vllam determinatam, quia talis assignari non potest; & si possit, ipsamet potius deberet dici causa quam forma totius, vt distinguitur ab illa.

CONCLUSIO IV.

25. Motus corporis ascendens contra propriam inclinationem ad impediendum vacuum, fit ab alio corpore succedente ac impellente ipsum immediate, & mediate ab agente mouente primum corpus, quod mouetur, quando incipit motus, quo fieret vacuum, nisi succederet corpus ascendens. Hæc est conformis principiis supra insinuat, quod in rarefactione acquiratur noua quantitas cum subiecto nouo, & in condensatione deperdat aliquam quantitas simul cum subiecto suo: supposito enim hoc, ac impenetrabilitate corporum, facile

Probatur conclusio: quia non potest vnum corpus à loco recedere quin expellat aliud corpus, & illud aliud, & sic necessario debet vnum aliud expellere donec perueniat ad corpus succedens primo corpori, quod impellitur à corpore sibi immediate succedere, etiam contra propriam inclinationem, sicut impellimus lapides sursum. Itaque sic fit hic, quemadmodum in rota, cuius cum vna pars impellitur, illa impellit aliam, & hæc alteram, donec pars immediate succedens impellatur ad succedendum: quod exemplum magis ostendet propositum, si rota fieret ex partibus omnibus contiguis, & non continuis: nam si partes sint continuæ, non potest moueri vna quin altera succedat, etiam absque impulsu aliquo partis succedentis, vt patet in linea mota seu tracta à capite; at si partes sint contiguæ, & non continuæ, nec adhaerentes sibi inuicem, quamuis vna pars moueretur, alia sequens moueri non deberet, nisi ab altera succedente impelleretur vt patet. Quod si etiam posset fieri conuersatio per deperditionem aut quantitatis, aut modi quantitatis, absque deperditione subiecti; tamen adhuc neganda esset contingere in casu, quo moueretur corpus sursum ad impediendum vacuum, aut saltem negari deberet contingere in tanta mensura, quanta sufficit ad excludendum hunc modum mouendi aquam sursum.

26. Adde, in hoc modo dicendi non esse aliquid difficultatis, nisi quod mirum videatur, quomodo ab aëre moto in fistula possit etiam moueri tã cito mediate aqua à parte inferiori, à qua aer ille posset distare secundum lineam illam, qua progreditur motus per multa miliaria:

at

Motus
impediens
vacuum
non ori-
tur à co-
pore re-
cedente.

Motus
corporis
ascendens
ad im-
mediatam
causam
pro-
uenit à
corpore
succedente
& im-
pelle.

QVÆSTIO III.

An possit dari motus in vacuo, & qualis.

at hæc difficultas imaginationis debet tolli per rationē, qua colligitur necessarium esse ita fieri, & per aliam imaginationem de rota facta ex globulis non continuatis, sed contiguis, quæ quamvis esset maximæ magnitudinis, supposito quod impelleretur vnus globulus, deberet necessario per huiusmodi impulsū partis ad partem tota moueri tam breui tempore, quam moueretur primus globulus impulsus propter impenetrabilitatem corporum; quod exemplum est valde aptum ad persuadendum hoc quod dicimus.

Ex hoc patet, cur non descendat graue deorsum, quādo ex descensu sequeretur vacuum, quia scilicet cū non possit propter impedimentum succedere ipsi aliud corpus, non potest impellere ante se alia corpora, & consequenter debet manere vbi est, quæ est etiam ratio cur solium latera extendi nequeunt obstructo orificio. Fractio vero vasis nullo modo oritur ad impediendum vacuum, quando condensatur in ipso aqua, v. g. tum quia natura non potius tam deberet, extraordinarie rumpere vas in ordine ad hunc finem, quam impedire illam condensationem: tum quia reuera, quando condensatur aqua, tantum corpusculorum egreditur ex aqua, quantum sufficit ad occupandum illam partem loci ab aqua relictam, & sic non daretur vacuum, licet non rumperetur vas: oritur ergo illa fractio ex impetu aquæ retrahentis se ad vnā partem, vel ex aliis capitibus, de quo suo loco.

Quæres, an motus aquæ sursum ad impediendum vacuum sit naturalis an violentus.

Omnes quotquot dicunt illum motum provenire ab intrinseca aliqua virtute aquæ ob inclinationem, quam habet quasi vniuersalem ab bonum vniuersi, Respondent & merito, affirmant: & similiter debent omnes respondere, qui ponunt talem inclinationem, vnde cumque oriatur efficienter motus eius: motus enim tendens in bonum quodcumque quod est secundum inclinationem rei motæ, est ipsi naturalis. At quia reuera probabilius puto motum illum non esse ad bonum vniuersi, magis quam quicumque motus etiam violentus potest dici cedere in bonum ipsius, & quia quamvis cederet etiam in bonum vniuersi, adhuc pars appetitu innato non appetit bonum totius, nisi quando bonum ipsius partis ab ipso dependet, bonum autem aquæ non dependet à bono illo vniuersi quod sequitur ex motu ipsius contra propriam inclinationem, quandoquidem sæpe ex illo motu oritur, vt applicetur causis destructiuis; ideo simpliciter cenfeo motum illum non debere esse naturalem, sed bene posse esse violentum; & dico posse esse, quia non est necesse, vt sit semper violentus, quandoque enim posset mediante illo motu aqua acquirere aliquam perfectionem licet hoc esset per accidens ad illum motum, & hæc est expressa sententia Scoti supra dist. 27. Nec refert quod in 4. dist. 49. q. 13. n. 13. dicat: *Aquam esse sursum, vt saluetur plenum in vniuerso, non est simpliciter violentum: imo si tunc descenderet relicto vacuo superius, esset simpliciter violentum, & secundum quid naturale, quia natura totius vniuersi magis est principium naturalitatis quam natura istius particularis, & magis naturale est, quod tali toti conuenit, quam quod proprie huic parti:* quæ verba sūt fundamentum P. Ferrarii, vt teneat oppositum huius resolutionis: sed non sunt tam expresse in fauorem ipsius, quam ipse putat, vnde

28. Respondet, aliud esse quod motus ille sit violentus simpliciter, aliud quod sit violentus aquæ: vt sit enim simpliciter violentus, requiritur, quod nulli sit naturalis, aut quod non sit naturalis principaliori: vt sit autem violentus aquæ, sufficit esse contra inclinationem ipsius, quamvis esset secundum inclinationem alterius, & quidem dignioris. Itaque Scotus his verbis dicit motum illum non esse simpliciter violentum, quia non est violentus vniuerso, sed potius secundum inclinationem vniuersi; sed non dicit non esse violentum aquæ, imo in loco pro nobis citato dicit esse violentum, & nullo modo naturalem aquæ, & hæc expositio patet ex ipsis verbis, si quis ponderauerit illa.

29. Quamvis per se hic solum agere oporteret de vacuo terminato, tamen non erit abs re aliquid adiungere de vacuo interminato.

Prima sententia est, non posse fieri motum in vacuo vlllo, & si fieret, illum debere esse instantaneum. Ita Albertus, Agidius, Burleus hic.

Secunda sententia communissima cum Doctore 2. dist. 2. quæst. 9. asserit possibilem esse motum in vacuo, & quidē successiuum: sed adhuc tamen inter huius sententiæ auctores non conuenitur adequate: nam aliqui dicunt in vacuo non esse possibilem motum causatum à rebus corporeis, sed bene tamen à Deo, vel Angelis: aut Complutenses. Alij autem in vacuo interminato non posse fieri motum grauium, aut leuium, bene tamen posse esse motum animalium, & proiectorum. Alij existimant in vacuo terminato nō posse esse motum progressiuum rei positæ in medio istius vacui, nec motum volatium. Alij putant etiam quod, si esse vacuum inter terram & Cælum, non posset quispiam ab vno loco ad alium mouere se, neque eleuare se super terram.

CONCLUSIO I.

30. Potest dari motus grauium, & leuium in vacuo terminato, & motus progressiuus corporis existentis super superficiem terræ ab vna parte ad aliam partem, & motus progressiuus in medio vacui virtute diuina ac Angelica, non vero virtute corporea, loquendo de motu progressiuo totius corporis, seu animalis.

Potest dari in o-
tus gra-
uium, &
leuium
in vacuo
termina-
to, &
progre-
ssiuus.

Probatur prima pars: quia nihil impedit quo minus lapis positus supra terram in vacuo, quod esset intra terrā & Cælum Lunæ ad altitudinem hominis descenderet ad terram, quæ est locus naturalis eius; nec enim aer iuuat illum motum, sed potius impedit ipsum: ergo debet concedi ipsi virtus: & certe si ipsimet non concederetur virtus descendendi, nō potest cum vlla probabilitate negari, quin Deus posset ipsum deorsū aut sursum impellere, prout placeret ipsi: & idē dicendū est de Angelo. Deinde nihil impedit, quo minus leue ascenderet sursum ad locum suum naturalem v. g. ignis ad concuum Lunæ, supposito quod sit locus naturalis eius.

Dices: motus ille si daretur, deberet esse instantaneus: sed hoc implicat.

Respondet, negando ante cedens, cuius ratio patebit ex dicendis.

Dices secundo, Motus istius corporis dependet ab influxu cælorum: sed talis non potest communicari ipsi in vacuo, quia non datur actio in distans.

Respondet primo, illam dependentiam non esse tam necessariam, quin possit suppleri à Deo: ergo saltem à Deo possent moueri corpora sursum & deorsum in vacuo.

Respondet secundo, negando maiorem: neque enim omnis effectus sublunarium debet dependere immediate à celestibus corporibus: & oppositum gratis asseritur.

31. Probatur secunda pars: quia nihil prorsus impedit, quo minus homo existens super hanc partem terræ moueret se ad aliam: ergo asserendum est quod sic: quodcumque enim datur virtus loco motiua, & terminus à quo & ad quem sufficiens, nec aliquod impedimentum assignari potest, gratissime & male negaretur possibilitas motus ab illo, quod haberet illam virtutem.

Dices, ex diuina ordinatione, aut ex natura rerum de facto procedere, vt nunquam aliquid recedat à loco in quo est, quin aliud ipsi succedat, vt patet experientia: sed in tali casu nihil succederet homini recedenti à suo loco: ergo non posset ab illo recedere.

Respondet distinguendo maiorem: ex natura rerū præcise, aut ordinatione aliqua diuina non supponente rationem ex parte rerum, nego maiorem: ex illa natura supposita contiguitate rerum & defectu vacui, ex qua natura, & defectu oritur quod vna remota, alia moueri debeat, donec perueniatur ad corpus succedens, concedo maiorem, & nego consequentiā, quia in casu nostro non esset necessitas successione, sicut est de facto propter defectum vacui, & impenetrabilitatem corporum.

Probatur

Probatur tertia pars simili ratione, quia nihil impedit.

Probatur denique quarta pars: quia motus progressivus fit cum dependētia à corpore, supra quod quis progreditur, & hinc non possumus progredi supra terram elevari, licet moueamus pedes nostros, quos etiam mouere possemus taliter in medio vacui; neque enim ille motus dependet à corpore sustentante.

Obiicies contra primam partem: non potest dari aliquis motus, qui non sit vel sursum, vel deorsum, vel dextrorsum, vel sinistrorsum: sed in vacuo terminato non potest motus habere ullam rationem ex his: ergo nequit dari motus in eo.

Respondeo primo, distinguendo maiorem: vbi cumque dantur aliqua, per ordinem ad quæ possunt desumi istæ denominationes, concedo maiorem: vbi non dantur talia, nego maiorem; & permitta minori, nego consequentiam, quia si non possint in tali casu reperiri aliqua, per ordinem ad quæ motus aliquam ex illis denominationibus habere possit, non habebit ullam ex illis, & sic non erit nisi accidentale motui illas habere.

Respondeo secundo negando minorem: quia si motus fiat à terra ad Cælum, erit motus sursum, si à Cælo ad terram, erit deorsum.

Obiicies secundo: motus ille non haberet vbi reale pro termino: ergo non potest esse realis. Probatur antecedens: quia vbi reale terminatur ad superficiem ambientem, qualis non daretur in casu conclusionis.

Respondeo negando antecedens, ad cuius probationem dico, vbi reale non necessario debere terminari ad superficiem immediate contiguam rei motæ, & vbicatur, sed sufficit quod ambiatur ab aliqua remota, nec hoc etiam requiritur necessario; quia satis esset quod ponatur distans tantum vel tantum ab alia re, siue ambiatur siue nō.

CONCLUSIO II.

Qualis
motus
posset
dari
in
vacuo.

35 Si poneretur corpus graue, verbi gratia homo, extra cælum in vacuo interminato, non posset habere motum progressivum, posset tamen mouere manus, & pedes motu animalis, imo moueretur naturaliter ad Cælum à gravitatem suam, sed corpus leue non posset mouere se ob leuitatem. Prima, & secunda pars est communis, tertia videtur contra commune.

Probatur prima pars: quia si non potest animal positum in vacuo terminato mouere se progressiue, non poterit etiam in interminato à paritate rationis.

Secunda pars patet: quia nihil impedit talem motum, quo scilicet approximeret manus ori, pedes ad se inuicem.

Tertia pars probatur: quia cum haberet suum centrum seu locum naturalem sub se, deberet eò ferri naturaliter, cum nihil impediat. Itaque perueniret ad cælum Empyreum; & quia hoc non posset penetrare, maneret supra ipsum, & posset supra ipsum ambulare, ex suppositione quod posset viuere supra ipsum.

Quarta pars etiam patet: quia non haberet locum naturalem supra se: ergo non deberet eò ferri virtute gravitatis; si tamen duo corpora ponerentur in illo vacuo, vt aqua, & oleum, oleum tum positum sub aqua moueret se naturaliter ob leuitatem supra aquam, quia petit naturaliter esse supra aquam, & aqua petit esse sub oleo.

CONCLUSIO III.

Motus
qui fieret
in vacuo
à causis
secundis
esset suc-
cessivus.

34 Motus localis, qui fieret in vacuo quocumque à corporibus virtute propria vel aliena creata, esset successivus. Hec est communis cum Doctore 2. d. 2. q. 9. & D. Thoma hic l. 12. quos sequuntur præter suos, etiam recentiores, contra authores primæ sententiæ.

Probatur: quia implicat ex corporibus æqualibus aut virtute sua aut virtute extrinseca creata æqualiter applicata, quod æquali tempore, vnum pertranseat distantiam vnius milliariis, & alterum distantiam centum milliariorum: sed si in vacuo motus corporum proueniens à virtute propria aut aliena creata fieret in instanti, hoc esset falsum: ergo non debet esse in instanti. Probatur minor: si lapis à concauo Lunæ ad terram, supposito vacuo inter vtrūque & manente eadem distantia, quæ est de facto, moueretur in instanti, deberet illam totam distantiam, quæ est maior quam mille milliariorum, in instanti pertranfire:

sed etiā in instanti deberet lapis descendens per vacuū, cuius latera distarent vno tantum milliari, pertranfire illud spatium: ergo æquali tempore vtrumque pertranfiret suum spatium.

35 *Confirmatur: quia si à concauo Lunæ ad terrā protenderetur vna hasta, & corpus palmare iuxta illam moueretur ad terram in instanti, deberet esse simul præsens omnibus partibus, & sic esset æqualis longitudinis cum hasta, quod est absurdum: ergo non posset moueri in instanti. Probatur minor: quia si non esset simul præsens omnibus, ergo deberet aliquando esse præsens vni parti, & aliquando alteri, & sic non moueretur in instanti.*

Confirmatur secundo: quia lapis positus iuxta summitatem istius hastæ, & alter iuxta medium non posset æque cito pertingere ad terram, si essent æqualis gravitatis, & æquali impulsu impellerentur à causis mouentibus: ergo vnus moueretur citius alio, & consequenter motus vnus esset successivus, quod est intentum.

Probatur secundo, quia successio in motu non solum oritur ex resistentia medijs, sed ex limitata virtute mouētis, & ex distantia maiori vel minori, qualis posset esse in vacuo: ergo posset esse motus successivus in illo, & deberet consequenter esse quoties proueniret à causis creatis.

Dixi autem: quoties proueniret ab huiusmodi causis, quia Deus, sicut potest in spatio pleno mouere in instanti corpus ab vno loco ad alium, quantumvis distantem, non pertransito tamen formaliter, & positue medio: ita etiam posset mouere corpus in spatio in vacuo, vel à potiori, vel à pari.

36 *Obiicies primo, ex Philosopho hic text. 71. quæ est proportio medijs ad medium in densitate, & subtilitate, ea est proportio motus ad motum in velocitate, & tarditate: sed medijs vacui ad medium plenum nulla est proportio: ergo nulla est proportio motus facti in spatio pleno ad motum factum in vacuo in velocitate aut tarditate: ergo alter ex illis debet esse instantaneus, quia si vterque esset successivus, necessario deberent habere aliquam proportionem ad inuicem, ita scilicet, vt necessario vel essent æqualis tarditatis aut velocitatis, aut alter altero esset tanto vel tanto velocior aut tardior.*

Confirmatur ex text. 72. Non potest motus factus in vacuo esse æqualis motui facti in pleno, quantum ad velocitatem, si cætera sint paria, quia medium plenum aliquo modo resistit motui: sed si daretur motus successivus in vacuo, hoc esset falsum: ergo nequit esse successivus. Probatur minor: quia si motus factus in vacuo esset successivus, deberet peragi in media hora verbi gratia, & motus factus in pleno esset ipso tardior aliquo deteminato tempore, verbi gratia media hora. Tū sic: possibile esset quod daretur aliud medium duplo subtilius, & minus resistens quam illud medium, in quo motus corporis erat vnius horæ: sed si daretur, motus in ipso factus deberet esse media horæ tantum: ergo motus in alio medio factus esset æqualis motui facti in spatio vacuo.

Confirmatur secundo: quia Sol illuminat in instanti ærem, eo quod nihil reperiat resistentiæ: sed nihil est resistentiæ in vacuo: ergo debet motus fieri in ipso in instanti, & consequenter non erit successivus.

37 *Respondeo distinguendo maiorem, ac sic explicando Philosophum: quantum ad tarditatem ac velocitatem ortam ex resistentia positiua medijs maiori vel minori, concedo; quantum ad tarditatem aut velocitatem ortam ex alijs capitibus, nego antecedens, quia certum est quod duo corpora inæqualis gravitatis aut inæqualiter impulsæ per idem spatium aut per duo spatia eiusdem subtilitatis aut densitatis inæqualiter mouerentur.*

Ad Confirmationem Respondeo negando minorem, ad cuius probationem dico impossibile esse dari medium aliud tanto subtilius medio in quo fieret motus, vt motus in ipso factus, esset cæteris paribus æqualis velocitati cum motu facti in vacuo, quia quæcunque subtilitas admittit aliquid resistentiæ supra resistentiam vacui; vnde proportio medijs positiui ad medium positiuum quodcunque, semper debet esse talis, vt minor sit proportio medijs negatiui ad ipsum, quam ipsius.

Ad

Ad secundam confirmationem respondeo negando minorem, est enim resistentia distantie termini à quo ad terminum ad quem, quæ sufficit; non est autem talis resistentia ad illuminationem: neque enim gradus luminis productus in vna parte aeris est qui trahit ad aliam, sed simul producuntur varij gradus, & partes luminis, vna in hac parte, & alia in altera: hic vero in casu nostro est idem corpus quod transit ab hac distantia maiori ad minorem.



DISPUTATIO XVII. DE TEMPORE AC DURATIONE.

Quamvis natura temporis rã difficilis visa sit S. Augustino, vt licet qualis fuerit, ipse conceperit, fateatur tamen se verbis eam explicare non posse: ac propterea nõ immerito præsumptioni attribui posset quod alius inferioris ingenij ac doctrinæ eius explicationem aggredereetur; tamen quia Philosophus, & cum eo cæteri expoliores de ea agunt, non erat prætermittendum, quin quam clare ac breuiter fieri posset, Scoti sententia proponeretur.

QVÆSTIO I.

Quid sit duratio, & quomodo distinguatur à re durante.

Quamvis durare in esse videatur importare perseverantiam quandam seu permanentiam, in esse, nec consequenter deberet dici quod res existens vnico tantum instanti duraret, aut haberet durationem vllam: tamen vsus communior dicendi iam obtinuit, vt omnia quæ existunt, dicantur durare, siue existant tempore aliquo diuisibili, siue solo instanti; vnde solemus respondere quærentibus quam diu solent durare res istæ vel illæ, annos, horas, instanti; & iuxta hunc vsum Scotus dicit q. 4. ar. quod si Angelus existeret pro vnico tantum instanti, adhuc duraret: hoc autem negare aut concedere quod fit improprius modus loquendi, est reducere rem ad questionem grammaticam de nomine, parui semper faciendam Philosopho, rem ipsam examinari. Itaque iuxta hunc communiorum loquendi modum hic agendum de Duratione.

CONCLUSIO I.

1. Duratio non est actualis coexistentia rei ad tempus. Est conformis Scoto in 2. d. 2. q. 2.

Probat: quia potest res durare, existere ac perseverare in esse, etiam si nullum tempus esset, cui actualiter coexisteret, verbi gratia si Deus ante productionem Mundi produceret Angelum: ergo duratio nõ consistit in coexistentia actuali ad tempus.

De hoc hinc sequi quod non consistat necessario in coexistentia actuali ad tempus reale, non vero quin consistat in coexistentia ad tempus imaginarium.

Contra Duratio in tali casu esset realis, & actualis: sed coexistentia ad tempus imaginarium non est realis & actualis, sed imaginaria: ergo duratio realis non consistit in coexistentia ad tempus etiam imaginarium.

Confirmatur: quia res secundum eandem durationem posset realiter coexistere diuersis temporibus realibus: sed non potest habere eandem coexistentiam, siue realem ad diuersa tempora realia, siue imaginariam ad diuersa tempora imaginaria: ergo duratio non consistit in coexistentia actuali. Minor patet: quia diuersi termini, saltem qui non possunt simul existere, exigunt diuersas relationes, & consequenter cum coexistentia sit relatio, non potest esse eadem ad diuersa tempora, quæ nõ possunt esse simul. Maior probatur, quia duratio est res illa, à qua formaliter quid sit tanto vel tanto tempore, verbi gratia per tres horas vel dies, &c. sed potest res habere hoc quocumque tempore tanto existit: ergo, &c.

Obiicitur: non potest res intelligi durare sine ordine ad tempus, vel verum vel imaginarium: ergo dicitur

essentialiter ordinem ad tempus: sed non alium quam coexistentie: ergo &c.

Respondeo distinguendo antecedens, sine ordine actuali, nego. sine aptitudinali, concedo.

Dices ipsa res, quæ duraret per mediam horã, haberet aptitudinem ad durandum per integram horã, & tamen non haberet durationem vnus horæ: ergo duratio dicit aliquid vltra aptitudinem.

Respondeo distinguendo maiorem aptitudinem remotã, concedo; proximã, seu talem qualem haberet, si haberet durationem horæ, nego: & concessa minore similiter distinguo consequens. Itaque res durans duratione horaria verbi gratia habet talẽ aptitudinem proximã, vt eo ipso, quod sic duraret, sine vltiori conseruatione durationis posset coexistere cuicumque horæ tẽporis simul cum ipso incipienti; res vero existens, & durans media hora non haberet coexistere toti horæ incipienti simul cū ipsa, nisi vltius conseruaretur: ergo nõ haberet aptitudinem tam proximã quam haberet res, quæ duraret duratione horaria.

Obiicitur secundo, eo ipso quo intelligatur res actu coexistere tempori, intelligitur durare; ergo coexistentia actualis est duratio eius.

Respondeo, negando consequentiam, quia id non provenit ex eo, quod coexistentia illa sit duratio eius, sed ex eo quod necessario præsupponatur duratio ad illã coexistentiam. Sicut ergo non posset intelligi quod subiectum reciperet actu calorem verbi gratia, quin intelligeretur existere, non quod receptio caloris esset existentia, sed quod præsupponeret existentiam, ita in proposito. Ex his patet quod male explicetur duratio esse illud, à quo res habet formaliter esse nunc, vel tunc actus, sed potius dicendum est quod sit illud, à quo haberet res quod possit tanto vel tanto tẽpore existere, comprehendendo sub nomine temporis non solum partem diuisibilem eius, sed etiam instans indiuisibile.

CONCLUSIO II.

2. Duratio si consideretur in coexistentia relatiua actuali ad tempus, esset quid successiuum: & idem dicendum est, si esset aliquis modus, aut forma distincta à re durante, & actione, seu conseruatione eius, loquendo etiam de duratione tẽporaria rei permanentis. Est conformis Scoto supras.

Probat: prima pars: quia coexistentia quæ coexisteret vni parti temporis, non esset illa, quæ coexisteret alteri parti, nec illæ duæ coexistentiæ posset esse simul: ergo coexistentia totalis, quæ coexisteret toti isti tẽpori esset quid successiuum. Consequentia patet, quia illud est successiuum, quod constat partibus nõ potentibus simul existere. Probat: antecedens quoad primam partem: quia quod est essentialiter determinatio ad vnũ, nõ est essentialiter determinatio ad alterum, quod nõ potest esse simul cū illo vno, alius esset, & nõ esset essentialiter determinatio ad illud alterum; sed partes temporis, vt tales, non possunt esse simul: ergo quod est essentialiter determinatio ad vnã partem, nõ est essentialiter determinatio ad alteram partem; sed coexistentia rei ad tempus est essentialiter determinatio ipsius ad tẽpus: ergo &c. Probat: antecedens quoad secundã partem, quia coexistentiæ partiales ad aliquã nõ possunt esse simul, nisi illa possint esse simul: ergo cū partes tẽporis nequeant esse simul, coexistentiæ partiales rei ad illas nõ possunt esse simul.

Confirmatur: quia istæ coexistentiæ sunt relationes, sed relationes multiplicatur ad multiplicationem terminorum, qui possunt esse sine se inuicem, & nequeunt simul existere nisi termini simul existant, aut possint existere.

6. Probat: secundã partem: quia non posset illud, à quo haberet durare alia media hora sequenti, ergo deberet illud, à quo duraret integra hora, esse quid successiuum. Probat: sequela a precedenti: quia illud, à quo duraret prima media hora, non deberet necessario existere pro secunda: ergo esset indifferens, vt existeret v. l. nõ existeret pro secunda media hora: ergo vltius, vt existeret pro secunda deberet superaddi ipsi aliquid quo determinetur ad existendum pro secunda illa media hora: quemadmodum enim

enim ideo ponitur duratio distincta à re, quia res est indifferens ad existendum, vel non existendum tali, vel tanto tempore: ita etiam, si duratio, qua durat res pro prima media hora, sit indifferens, ut duret pro secunda media hora, debet necessario superaddi aliquid distinctum alioquin si non obstante indifferentia sua potest absque aliquo distincto durare pro secunda media hora, etiam ipsamet res posset durare absque aliquo distincto, non obstante indifferentia.

7 *Dices* illud, à quo res durans per horam habet durare pro media hora istius horæ, necessario debere durare pro altera media hora, & sic non esse indifferens, ut duret pro altera media hora, nec indigere consequenter aliquo distincto, ut sic duret.

Contra, quia si necessario deberet durare pro secunda parte horæ, Deus necessitaretur ad eius conseruationem pro secunda parte horæ: sed omnino absurdum est, quod Deus ex suppositione solum, quod producat creaturam vllā pro hoc instanti, necessitaretur ad eius conseruationem pro vltiori instanti; tum quia productio rei non magis debet esse libera Deo, quā conseruatio; tum quia alias non esset sub perfectissimo dominio Dei, quandoquidē non posset ipsum productum destruere pro omni tempore, seu instanti posteriori; tum quia qua ratione posset res exigere, ut conseruaretur pro secundo instanti necessario à Deo, posset etiam dici quod exigeret necessario produci pro aliquo instanti, quod absurdum sine dubio ab omnibus admittetur; tum denique, quia non potest concipi qua ratione res vlla creata existens in hoc instanti haberet trahere necessario, ac determinare Deum ad sui conseruationem pro secundo instanti.

8 *Dices*, posse habere rem hanc naturam, ut si existat, debeat existere tamdiu, quemadmodum duratio horaria ex natura sua intrinseca petit esse horaria, & lignum trium palmorum petit habere tres palmos.

Contra, licet duratio horaria debeat sine dubio, si existat, existere pro hora, quia alias non esset horaria, & lignum trium palmorum necessario debeat includere tres palmos, quia alias non esset trium palmorum: & vniuersaliter licet vnaqueque res debeat, si existit, habere suā naturam, quia sine ea nequit existere; tamen implicat quod illud, quod existit totaliter secundum omnem naturam intrinsecam suam pro vno instanti, debeat necessario obligare Deum ad dandum ipsi existentiam pro alio instanti, & implicat quod naturam habeat hoc necessario exigentem, propter rationes dictas.

Confirmatur: quia existentia rei pro hoc instanti nullam habet necessariam connexionem cum alio instanti sequenti: ergo ex suppositione existentia ipsius pro primo instanti, non necessario sequitur existentia ipsius pro alio instanti.

Confirmatur secundo: quia nihil potest determinare Deū ad aliquid faciendum physice, nisi vel moraliter vel physice; sed nihil existens in hoc instanti potest alterutro modo determinare Deum ad conseruationem eiusdem rei pro alio instanti: ergo. Probatur minor: non potest ipsum determinare moraliter, ut fatentur aduersarij, & patet quia non potest assignari, qua ratione sic ipsum determinaret. Non etiam physice, quia nihil determinat aliū physice nisi producendo aliquid in ipso, vel concurrendo physice cū ipso, ad aliquid: sed res existens in hoc instanti nihil producit in Deo, ut patet, nec concurret cū ipso ad aliquid producendum pro secundo instanti, nihil enim produci debet præter ipsammet rem: sed ipsamet res non concurret ad productionem sui in vllō instanti, & si concurreret etiā, absurdum esset quod creatura ex concursu suo physico habeat determinare Deum necessario ad concurrendum secum. Hinc patet male dicere *Arriagam*, quod non repugnet creatura indiuisibilis, quæ deberet necessario existere pro aliquo tempore.

9 *Obiicies* pro *Camerario* p. 2. q. 22. vbi tenet æuum & consequenter durationem cuiuscumque rei permanentis esse indiuisibilem, ac totam simul. Duratio sequitur modum essendi rei durantis, vnde tempus est duratio ccessiua, quia sequitur modum essendi in otus; ergo du-

ratio rei permanentis ac indiuisibilis debet esse tota simul ac indiuisibilis.

Confirmatur: ideo in æternitate Dei nulla est successio, quia in Diuino esse nulla est successio: ergo duratio rei permanentis, in suo esse nullam habentis successio- nem; debet esse tota simul.

Respondeo negando antecedens, loquendo de duratione, qua ponitur coexistens alicui successiui, supposito, quod illa duratio esset forma aliqua se tenens ex parte rei durantis; nec ideo præcise & solum tempus est duratio successiua, quia sequitur motum successiuum, quamuis hæc ratio sufficeret; sed etiam quia est duratio, quam ponitur motus coexistens tanto tempori.

Ad confirmationem respondeo negando antecedens in sensu præciso: sed potius ratio est, quia æternitas est infinita, ac se ipsa determinata ad coexistendum necessario cuiuscumque tempori existenti. Duratio autem, qua Angelus existit hodie, si sit quid creatum, non est infinita, nec determinata ex natura sua necessario ad faciendum ipsum existentem cras; vnde necessario debet addi aliquid quo determinetur ad existendum cras, & consequenter tota duratio Angeli nequit esse tota simul.

CONCLUSIO III.

10 *Duratio creata non distinguitur realiter à re durante, & actione qua producit ac conseruatur.* Hæc est conformis Scoto qui in 2. dist. 2. q. 2. dicit non esse necesse ponere aliquid reale siue absolutum siue respectuum intrinsecum Angelo, quod sit mensura eius: sequuntur *Scotista* communius, & recentiores, *Suar. met. & Valentia* 1. tom. dist. 8. q. 10. *Hurtad. disp.* 17. contra *Thomistas* communius, præsertim *Ruinum*, *Combricenses*, & *Complutenenses*, & *Arriagam* hic.

Probatur: quia eo ipso, quo res aliqua producit ac conseruatur, seu eo ipso quo terminat actionem productiuā ac conseruatiuā, durat vel instat vel tempore; ergo nihil aliud requiritur ut duret, & consequenter duratio non est aliquid realiter à re durante, & huiusmodi actione distinctum.

Confirmatur: quia nullum est indicium distinctionis realis inter rem conseruatam ac durantē, seu inter durationem, & conseruationem rei: ergo non debent distinguī, quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate.

Probatur antecedens solutione Argumentorum, quibus innituntur *Aduersarij*.

11 *Complutenenses* hic q. 3. Respondent durationem non esse quamcumque permanentiam rei in esse, sed permanentiam formalem.

Ad quod intelligendum *aduerte secundum ipsos*, quemadmodum datur inter duo similia duplex similitudo, vna fundamentalis, quæ consistit in albedine, v.g. reperta in duobus similibus; & altera formalis, quæ consistit in respectu adueniente albedini, ac ipsa posteriori: ita duplex etiam permanentia in rebus reperitur: vna fundamentalis, quæ est permanentia illa in esse, quam habet substantia ab actione conseruatiua; & altera formalis, quæ est duratio formalis, & accidentalis.

Contra hanc responsionem: quia gratis, & absque vllō fundamento asseritur permanentia illa formalis distincta à fundamentali, & gratis dicitur illam, quam ipsi vocant fundamentalem, non esse durationem formalem: nam eo ipso, quo illa poneretur, & adesset tempus, res coexistere tanto vel tanto tempori: quod si non esset fundamentum aliquod distinguendi similitudinem formalem, & fundamentalem, profecto male distinguerentur.

12 *Probatur secundo*, quia si esset aliquid distinctum, vel esset quid absolutum, vel respectuum: neutrum dici potest: ergo non est aliquid distinctum ab illis.

Probatur minor: non respectuum, quia omnis respectus realis debet habere terminum realem, potest autem res durare absque eo quod sit aliquid reale: hinc, ad quod diceret respectum, ut si Deus vnum Angelum solum produceret. Non etiam absolutum, quia esset posterius re durante, & consequenter res durans posset produci absque illa, quod est absurdum: quia sic duraret, & non duraret, duraret quidem, quia produceretur; non duraret autem, quia non haberet durationem, quæ esset aliud absolutum posterius.

posterius quod non esset productum. Quod autem posset res durans produci absque illo positiuo posteriori, patet, quia omne absolutum prius alio posteriori potest produci absque illo posteriori, alias dependeret ab illo posteriori, & sic non esset prius illo, & hoc maxime locum habet quando non potest dari ratio necessaria connexionis vtriusque absoluti, vt contingit in proposito; nec enim potest ostendi quamnam sit ratio cur homo, verbi gratia, realiter distinctus à modo absoluto durationis non posset poni sine illo.

Dices, quia sequeretur, quod duraret, & non duraret. *Contra*: si durare haberet ab illo posteriori, id nō sequeretur: neque esset inconueniens, quod aliquid esset in rerum natura absque duratione: & quamvis reuera absolute loquendo nihil potest esse existens absque duratione tamen hoc ideo verum est, quia non habet res durare ab aliquo se ipsa posteriori, sed ab hoc, quod producat ac conferuetur secundum esse suum proprium.

13 *Dices secundo*, actio ipsa habet durare tanto tempore ab aliquo à se realiter distincto: ergo & res producta per actionem.

Respondeo, quidquid sit de consequenti, negando antecedens. habet enim formaliter à seipso durare, & efficienter à causa efficiente per ipsa, quatenus talis causa vel naturaliter determinatur ad talem actionem habendam; vel libere se ad eam determinat: & quemadmodum illa ipsa duratio, si esset aliquid distinctum à re durante, haberet se ipsa durare formaliter, & efficienter à causa, à qua producit; ita de actione, & re terminante actionem est dicendum.

Dices tertio, Actio, qua conseruatur Angelus, verbi gratia, per vnā horam, est actio, qua producit pro qualibet parte istius horae: ergo Angelus nō habet durare per horam à seipso, & illa actione. Probatur consequentia: quia si haberet à se, & illa actione durare per horam, non posset esse cum illa actione, quin duraret per horam: sed potest, quia actio illa est cum ipso pro prima parte horae, pro qua tamen parte Angelus nō durat per horam.

Respondeo, distinguendo antecedens: est actio illa praecise & secundum se, nego: vt continuatur pro hora concedo antecedens & similiter distinguo consequens, à seipso & illa actione quomodoque, concedo consequentiam: à seipso & illa actione continuata, nego consequentiam.

Et si queras: à quo habet continuari: *Respondeo*, à se ipsa, & causis efficientibus, à quibus procedit.

14 *Probatur tertio*, quia si deberet poni aliquid distinctum à re & actione seu conseruatione, quod esset duratio rei, maxime quia res est indifferens vt sit tali vel tanto tempore: sed hoc non sufficit: ergo nō debet poni duratio distincta à re & actione. Maior probatur, quia in eo consistit principale aduersariorum fundamentum ab *Arriaga* fuisse propositum, & confirmatum.

Probatur minor primo, quia determinari potest res ad durandum tandiu absque recurſu ad modum aut formā distinctam à re, & actione, vt patebit ex solutione objectionū. *Probatur secundo eadem minor*, quia si propter indifferentiā rei ad existendū vel tādū vel tādū, debet aliquid distinctū in ipsa poni, quo determinetur, sequeretur quod deberet poni aliud quid distinctū à re durante hoc tempore, ad hoc vt coexistat cuicunque alteri rei, cui coexistit sed hoc est inconueniens: Probatur maior, quia est indifferens ad coexistendum cuicunque tali, quāuis enim res existat pro hora, nō tamē eo ipso debet coexistere alteri rei, quae existit pro illa hora: ergo vt duratio huius rei coexistat alteri durationi, debet superaddi alia duratio. probatur minor, nempe quod hoc sit inconueniens: quia inde sequeretur maxima ac incredibilis modorū superaddendorum multiplicatio, deberent enim in vna, & eadē re producte esse tot coexistentiae, quot sunt res, & accidentia, & modi realiter distincti in toto mundo.

15 *Obiicit primo*: si res posset durare à seipsa & actione sine vilo alio superaddito, etiā posset esse in loco à seipsa & actione absque superaddita forma illa, quam vocamus vbi, contra nostram propriam sententiam: ergo nō debet

id asseri: probatur sequela à paritate rationis.

Respondeo, negando sequelam cum sua probatione, & disparitas est, quod res non habeat necessario esse in loco ex eo, quod producat, posset enim produci absque eo, quod esset in loco; habet autem durare eo ipso quo producit, ac conseruatur; vnde vt sit in loco aliquid aliud debet aduenire praeter actionem & conseruationem; non debet autem aliquid, praeter actionem, ac conseruationem aduenire, vt dicitur.

Confirmatur hoc: quia res potest poni in loco ab aliqua causa, à qua non potest produci, nec conseruari; nō potest autem per actionem vilius durare, nisi illius, quae potest producere & conseruare vt patet; ergo signum est, quod non ponatur in loco per actionem productiuam, aut conseruatiuam, sed per actionem distinctam: quamuis per talem actionem poneretur durans.

16 *Obiicit secundo*: Angelus, v.g. est tam indifferens, vt sit in hoc & illo tempore, ac vt sit in hoc & illo loco: ergo quemadmodum propter illam indifferentiam ponitur vbi distinctum, quo determinatur ad hunc locum potius quam alium, etiam vt ponatur in hoc tempore potius quam alio debet poni aliquid superadditum: illud autem non est aliud, quam duratio: ergo duratio est aliquid superadditum, ac distinctum realiter à re durante.

Respondeo primo, negando subsumptum, quia duratio non est illud, à quo res habet esse hoc, vel illo tempore, vt dictum est in prima conclusione.

Respondeo secundo, concedendo totum, sed non facit contra conclusionem, quia non dicimus durationem non esse distinctam à re durante, sed eam non esse distinctam à re durante, & actione ac conseruatione eius.

Dices: ipsamet actio est indifferens, vt sit hoc vel illo tempore, aut vt duret tantum vel tantum: ergo vt sit hoc tempore, aut vt duret tantum, debet aliquid ipsi superaddi, quemadmodum ipsimet Angelo debet aliquid superaddi vt sit hoc tempore, aut vt duret tandiu, quia est sic indifferens.

Respondeo, distinguendo antecedens: ex suppositione, quod causa ipsius sit applicata cum illis circumstantiis, in quibus sequitur actio, nego antecedens: ex suppositione, quod non sit, concedo antecedens, & consequentiam. Itaque actio causae naturalis determinatur ad hoc, quod sit hoc tempore, & quod tandiu duret per hoc praecise, quod causa eius ponatur cum omnibus conditionibus requisitis ad agendum in hoc tempore, vel tam diu. Actio autem causae liberae similiter determinatur ad esse per volitionem causae liberae existentis tali tempore.

17 *Dices iterum* ipsamet causa tam naturalis quam libera est indifferens, vt sit tali vel tali tempore: ergo debet determinari per aliquid aliud.

Respondeo primam determinationem provenire à Deo, qui vult producere creaturas tali tempore, & nō alio: supposita autē illa prima productione aliae determinationes proveniunt à causis secundis concurrente Deo.

Dices: ipsae res primo productae à Deo sunt indifferentes, vt producantur hoc vel illo tempore, & vt durent tam diu vel tam diu: ergo debent determinari per aliquid aliud.

Respondeo, eas determinari per volitionem Diuinam, qua vult eas producere ac conseruari tali ac tanto tempore, vel ab actione distincta ab illa volitione, si detur talis actio.

18 *Dices*: volitionem Diuinam, qua vult Deus rem conseruare pro vna hora, v.g. non posse distingui à voluntate, qua vult rem conseruare pro media hora, nisi obiectum vnius ex illis habeat aliquam differentiam ab obiecto alterius: sed nisi illud à quo res haberet durare per horam esset quid distinctum ab ipsa re, & volitione Diuina, non esset aliqua differentia ex parte obiecti vt patet: ergo necessario admittendum est aliquid distinctum à re & volitione Diuina, à qua res, quae est indifferens, vt duret tam diu vel tam diu, habeat durare tam diu, & non plus nec minus. Hae est summa difficultas huius rei, ad quam tamen

Respondeo, negando antecedens, ex infinitate enim

volitionis Diuinæ oriri potest vt possit circa idem obiectum inuariabile alio, & alio modo se habere, & obiectum idem potest ab illa habere diuersas denominationes. Quod probō vltius; quia Deus potest per eundem actum voluntatis suæ velle producere Petrum, & nolle producere Petrum pro eodem instanti in sensu diuiso; & Petri productio posset consequenter habere denominationem noliti, & voliti ab illa eadem volitione Diuina: ergo similiter posset res habere denominationem duratis per horam, & denominationem durantis per mediam horam ab eadem volitione Diuina, absque vlla variatione ex parte obiecti præter variationem ortam ex ipsa voluntate Diuina formaliter.

Dices, nolitionem habere pro obiecto, negationem productionis, non vero ipsam productionem, & consequenter non esse idem obiectum vtriusque istius actus.

Contra: quia non haberet nolitionem negationis, sed potius volitionem: ergo obiectum nolitionis non est illa negatio, sed ipsamet productio, quam nollet.

Confirmatur hoc: quia nolitio, & volitio sūt actus essentialiter diuersi non minus quam amor, & odium: ergo non potest fieri quod actus, qui est nolitio, sit volitio, aut e contra: ergo nolitio productionis, non est volitio negationis productionis.

Rursus per eundem actum voluntatis suæ potest instituere Regem aliquem, quem actum realiter posset habere absque eo, quod instituat ipsum Regem absque vlla variatione ex parte obiecti, præter variationem desumptā formaliter ab ipsamet volitione Diuina. plura de hac re tractanda sunt in materia de voluntate Dei.

20 *Obiicitur tertio*: sequeretur, quod illa res, quæ ponitur in prædicamento quando, non esset respectus intrinsecus adueniens: non est enim aliud, quam id, quo coexistunt temporali vel tali: sed secundum doctrinam hic traditam non esset aliquid distinctum à productione, & conseruatione rerum, à quo haberent coexistere temporali, vel inter se: ergo non daretur respectus aliquis coexistentiæ pertinens ad prædicamentum quando, quod est contra Scotum, & dicta in Logica in eodem prædicamento.

Respondeo, mihi probabilissimū esse propter hanc ipsam rationem quod non detur ille respectus, quando: & quātū ad auctoritatem Scoti dico ipsum posse intelligi sic, vt non voluerit absolute, quod daretur ille respectus; sed ex suppositione tantum, quod entitas istius prædicamenti esset forma distincta realiter ab actione, & conseruatione tenens se ex parte rei durantis: ex qua suppositione melius sine dubio ponitur esse respectus extrinsecus adueniens, quam forma absoluta.

21 *Confirmatur* autem hæc sententia: quia si coexistentia ad alias res esset respectus extrinsecus adueniens, deberet produci per actionem ad se immediate terminatam, aut se ipsa egrediā causa producente rem, vt sic coexistente: & consequenter causa, quæ produceret re hodie, deberet simul cum re hodie producta producere tot respectus extrinsecus aduenientes in illa re, quot sunt res realiter distinctæ in rerum natura, quod absque necessitate maxima dici nequit.

Deinde causa producens respectum extrinsecus aduenientem in vno subiecto, est illa ipsa, quæ causat correlatiuū istius respectus in termino eius: verbi gratia, causa quæ producit in Ioanne coexistentiam ad Petrum producit etiam in Petro coexistentiā ad Ioannem: hoc autem videtur valde difficile, quia sequeretur, quod Ioannes existens Romæ produceret per actionem physicā respectum coexistentiæ in illis, qui sunt in Indiis; aut si illi respectus non producuntur per actionem, sequeretur, quod respectus illi in India phyfice egrederetur immediate à Ioanne existente Romæ: quod videtur durum non solum in sententia non admittentium actionem in distans: sed etiam in sententia admittentium, quia non admittunt actionem creature posse naturaliter esse in quacunque distantia, sed concedunt spherā determinatam actiuitatis quicunque creaturæ iuxta naturam, & vires eius.

Respondeo secundo, negando sequelam: quia quamuis illud, à quo haberet res durare tam diu, non sit quid distinctum à re conseruata & conseruatione: tamen illud à quo res haberet esse coexistens alij rei, esset quid respectuum, quia denominatio illa coexistentiæ ad aliam rem est relatiua, & separabilis à productione, ac conseruatione rei tanta vel tanta. Angelus enim solus productus posset conseruari in æternum, quamvis nulla alia res creata esset producta, cui coexisteret.

22 *Obiicitur quarto pro Complutensibus*: duratio motus distinguitur realiter à motu, & est aliquid accidens ipsius ipsi intrinsece adueniens: ergo & duratio cuiuscumque rei à paritate rationis.

Respondeo deo, negando antecedens, de quo questione sequenti. Quod si antecedens esset verum, ideo esset verum, qui aliqua ratio particularis id probaret de motu, quæ non curreret in aliis rebus. Et hoc supposito, quauis antecedens esset verum, neganda esset consequentia, & dandum pro disparitate, quod ratio id suadens de motu, non curreret in aliis durationibus.

Obiicitur quinto: prius est rem existere, quam durare: ergo duratio habet se vt accidens respectu existentia, seu rei existentis: probatur antecedens, quia existentia est magis intrinseca rei, quam duratio.

Confirmatur, quia duratio Dei intrinseca, nempe æternitas, solum distinguitur virtualiter eminenter ab essentia, & esse diuino: ergo in creaturis duratio earum distinguitur actu ab illis etiam vt existentibus. Probatur consequentia, quia distinctio virtualis, quæ est in Deo inter esse eius, & attributa, sumitur ex distinctione reali, quæ est in creaturis inter similes rationes, vt distinctio virtualis sapientiæ & iustitiæ desumitur ex distinctione reali, quæ est inter sapientiam creatam, & iustitiam creatam.

23 *Respondeo*, distinguendo antecedens: prius est rem existere, quam durare, capiendo durationem, prout extenditur ad durationem instantaneā, nego antecedens, ab eodem enim habet formaliter recipere existentiam & durationem: & si duratio sit formaliter existentia, non est magis intrinseca vna, quam altera; si vero duratio sit actio productiua, aut conseruatiua, quamvis magis sit intrinseca existentia quam actio, non sequitur quod duratio sit accidens distinctum ab actione & conseruatione: nos autem solum contendimus non esse aliquid accidens ab his distinctum, & Complutenses volunt, quod sit accidens ab his distinctum.

Respondeo secundo, negando consequentiam, quia licet sit prius, hominem esse rationalem, quam resibilem, nõ sequitur, quod resibilitas sit accidens distinctum realiter ab homine: ergo quamvis prius esset hominem existere quam durare, non sequitur vi formæ, quod duratio sit accidens distinctum realiter ab homine.

Respondeo tertio, distinguendo consequens: vt accidens distinctum ab actione, & conseruatione, nego; vt accidens identificatum realiter illis; transeat consequentia: nec hoc sufficit Complutensibus, aut officit nobis.

24 *Ad confirmationem respondeo primo* negando consequentiam: ad cuius probationem, nego ex sola distinctione reali rerum creaturarum argui distinctionem virtuale aut formalem in diuinis: nam talis daretur distinctio inter intellectum diuinum, & voluntatem diuinā, quæ tamen in creaturis secundum meliorem Scoti sententiam non distinguitur realiter. Quod si solummodo ex distinctione reali creaturarum inferretur distinctio virtualis in Deo, petunt Complutenses principium, dum dicunt dari distinctionem virtuale inter esse diuinum, & durationem; aut probant ignotum per æque ignotum, quia tam ignotum erit dari illam distinctionem inter esse diuinum & eternitatem, quam dari distinctionem realem inter durationem creatam, & existentiam creatam, vt patet.

Respondeo secundo distinguendo consequens: distinguitur actu ab illis, vt existentibus, & actione, & conseruatione earum, nego consequentia: ab illis solis, non connotatis actione, & conseruatione, concedo consequentia: sed non est contra conclusionem, nec inde sequitur quod duratio sit accidens aliquid distinctum ab actione, & conserua

Probabilis
de quod
non de
ur respectus
quæ
do.

conservatione, & intrinsece efficiens rem existentem. *Scotus* communiter, vt dixi, conueniunt in hac conclusione, nimirum quod nihil requiratur, vt res duret, quam ipsamet res cum actione productiua, & conseruatione. Sed *Masius* tamen dicit ipsamet existentia esse formaliter durationem. Et si opponatur ipsi quod existentia possit esse absque eo quod duret per horam aut annum; Respondet hinc sequi solummodo, quod duratio ultra existentiam, quam per se primo formaliter dicit, importet per modum connotari aliquid aliud; & explicat illud aliud esse respectum coexistentie alicui durationi imaginaria, qui est respectus rationis.

Verum, quidquid sit, an duratio formaliter, & per se primo sit sola existentia, ei, licet præterea dicat connotatione, & secundario aliquid aliud, nempe actionem aut conseruationem, aut respectum aliquem: an vero per se primo sit ipsamet actio seu conseruatio: an denique dicat per se primo vtrumque, & existentiam, & actionem seu conseruationem: quidquid inquam sit de hoc, quod parui proflus momenti est; cum sufficiat ad cognitionem reale durationis scire, quot, & quæ realia requiruntur ad hoc, quod res duret; nullo modo placet illud de respectu rationis: neque enim duratio, à qua realiter res durat, potest dependere, etiam tanquam à connotato, à respectu rationis: quamuis enim nullus esset intellectus possibile, nec consequenter ullus respectus rationis esset possibile adhuc res possent durare, & vna res magis, quam altera: ergo impertinens est ad rationem durationis realis omnis talis respectus.

26 *Confirmatur* quod vna duratio realis connotet respectum aliquem rationis, quem non connotet alia duratio, non oritur præcise ex operatione intellectus absque fundamento aliquo ex parte durationis, alias vna duratio haberet esse maior altera per hoc præcise quod consideratur ab intellectu maior altera; aut per hoc quod fingeret intellectus aliquem respectum in vna, quem non fingeret in altera, quo nihil est absurdus: ergo debet ad illam respectum præsupponi aliquod fundamentum reale, ratione cuius sit talis in vna, qualis non est in altera sed illud fundamentum non est ipsamet existentia præcise absque aliquo alio reali distincto: ergo debet aliud connotatum distinctum ab illo respectu assignari pro duratione: sed illud solum sufficit, vt res à parte rei duret tadium, vel tamdiu: ergo non requiritur respectus ille rationis, vt res dicatur durare à parte rei, quidquid sit, an requiratur, vt intellectus intelligat rem durare tamdiu vel tamdiu: Quod argumentum mihi videtur convincere intentionem, non solum intelligendo per respectum rationis respectum aliquem, qui fingeretur ab intellectu, sed etiam illum, qui esset à parte rei independenter ab intellectu, & vocaretur rationis, non quod haberet esse à ratione, sed quia non haberet terminum realem.

CONCLUSIO VLTIMA.

Duratio adæquate diuiditur in æternitatem, æuum & tempus. Hæc est communissima, & probatur quia nulla est duratio, quæ non sit vel rei permanentis, id est existentis secundum omnes suas partes simul; vel rei successiue, id est non existentis secundum omnes suas partes simul, vt est motus successiuus. Si sit duratio rei successiua, erit tempus, si rei permanentis, vel rei permanentis carentis principio & fine, & est æternitas; vel est duratio rei permanentis carentis principio siue careat fine, siue non, & est æuum: ergo nulla est duratio, quæ non spectet ad aliquam ex his tribus, & consequenter duratio vt sic adæquate diuiditur in illas. Nō nego tamen quin ex his tribus duratio, quæ est æternitas, possit diuidi in illam, quæ est talis ex natura sua intrinseca necessario sine dependentia: qualis est æternitas propria Dei; & illam quæ non est talis sine dependentia à causa efficiente extrinseca, qualis esset æternitas, quæ cōpeteret creaturæ, si prodaceretur à Deo aliqua creatura ab æterno, & conseruaretur in æternū; quæ vocatur æternitas participata.

Rursus æternitas participata potest diuidi in illam, quæ caret principio & fine, & illam quæ caret principio, sed non caret fine, qualem haberet Angelus productus ab

æterno, & destructus hodie. Præterea, æuum potest diuidi in durationem rei permanentis habentis principium, & carentis fine, qualis est duratio quam habent Angeli, & anime rationales, & secundum aliquos corpora celestia; & illam quæ habet principium & finem, qualis est duratio rerum permanentium, quæ corrumpuntur, ac destruiuntur de facto, vt ignis, calor, brutorum, hominum in mundo degentium. Sed de æternitate, & æuo fusius agi solet in Theologia, hic pauca de Tempore subiungere sufficiet.

QVÆSTIO II.

Quid est tempus?

28 *D*uplex considerari solet ab authoribus Tempus, vnum intrinsecum, alterum extrinsecum. Tempus intrinsecum est duratio rerum successiuarum, vt duratio motus localis, quo quis ab vno loco ad alium locum se conferret: quemadmodum enim æuum, & æternitas est intrinseca duratio rerum permanentium, ita tempus intrinsecum est duratio rerum successiuarum. Tempus extrinsecum est numerus motus secundum prius, & posterius, pro vt communiter explicatur. id est, quod est aptum natum declarare, & certificare nos de duratione intrinseca motus, ita vt per ordinem coexistentie motus ad illud possimus scire, quamdiu durauit motus, & quisam motus alio diutius durauerit. De vtroque hoc tempore aliquot hic difficultates expediemus, ex quarum solutione vtriusque natura melius percipietur.

CONCLUSIO I.

29 *Tempus intrinsecum non distinguitur realiter à re successiua, vt successiua est, cuius tempus dicitur esse duratio intrinseca: v.g. Tempus intrinsecum, seu duratio intrinseca motus, quo navis mouetur ex Hibernia in Angliam, seu Sol ab oriente ad occidentem, non distinguitur realiter ab ipso motu.* Hanc insinuat *Scotus* 6. metaph. q. 10. d. 2. q. d. 8. sed longe expressius in opere de rerum principio q. 28. nuper reperto, ac inter opera Scoti excuso. Est autem contra Thomistas, ac illos, qui putant vniuersaliter durationem creatam esse modum superadditum existentie rei durantis: & nominatim contra Complutenses hic q. 3. Camerarium q. 2. 2. qui multos Scotistas pro se citat.

*Probat*ur: quia distinguuntur realiter, aut possunt realiter separari, aut subieciuntur in diuersis subiectis, aut ex illis vnum produciuntur realiter ab altero: sed idem numero motus nequit separari realiter à duratione sua intrinseca, aut hæc ab illo; nec alterum ab alio causatur realiter, nec subieciuntur in diuersis subiectis: ergo non distinguuntur realiter.

Confirmatur: quia nulla est necessitas ponendi durationem distinctam realiter à motu: ergo non est ponenda: quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate.

Confirmatur secundum: quia duratio rerum permanentium non est quid intrinsecum ipsis, & realiter distinctum, vt patet ex dictis: ergo nec duratio rerum successiuarum, à pari, vel à potiori: quia res permanens videtur magis indifferens, vt duret diuersis durationibus, quam res successiua, vt successiua.

30 *Obiicit primo*: Idem motus potest esse duplo velocior, vt si primum mobile spatio duodecim horarum circuiret orbem, quem de facto non circumit, nisi vigintiquatuor horis; potest etiam esse duplo tardior, vt si quadraginta octo horis eundem conficeret circuitum: sed idem tempus non potest esse velocius, aut tardius, quam semel est: alias ex coexistentia aliquorum ad idem tempus non posset colligi, quod æque diu durarent: ergo tempus distinguitur realiter à motu.

Confirmatur: quia potest contingere, vt duo motus sint inequales in partibus suis, & equalis durationis: ergo duratio distinguitur à motibus illis, & consequenter tempus intrinsecum. Probat'ur antecedens: quia motus Solis per orbem posset esse æqualis durationis cū motu lapidis à S. Petro ad S. Ioannem Lateranensem, v. g. si lapis tam tarde moueretur, vt nō perficeretur motus eius, nisi vigintiquatuor horis: sed nō posset habere tot partes, quot haberet motus Solis, cū non percurreret tantum spatium.

568 PHISICA. De Tempore ac Duratione,

Probatur etiam consequentia: quia si duratio non distingueretur, deberet habere tot partes, quot haberet motus, & sic duæ durationes æquales nequirent esse in motibus inæqualibus, seu inæqualium partium.

Confirmatur secundo: aliæ sunt proprietates motus, & aliæ temporis, seu durationis motus: ergo distinguuntur realiter. Probatur antecedens: quia proprietas motus est, quod sit tardus, vel velox; hoc autem non est proprietas temporis, sed quod sit longum vel breue.

³¹ *Respondetur* negando maiorem: quamuis enim idem spatium possit velocius aut tardius percurri, tamen non eodem numero motu, vt motus dicit successionem talem vt talem; vt sic autem tempus non distinguitur realiter ab illo. Itaque in motu possumus considerare & acquisitiones particulares termini ad quem fit v.g. in motu locali vbi particularia intrinseca, quibus fit corpus successiue præiens spatio per quod transit, & possumus etiam considerare moram illam, quam faciunt istæ acquisitiones, seu ista vbi partialia in succedendo sibi inuicem; si autem per motum intelligitur aggregatum ex istis acquisitionibus absque successione, line dubio tempus distingueretur realiter à motu: quia motus sic acceptus posset esse in instanti, quidquid enim acquiritur per motum vnus horæ ad calorem, posset acquiri in instanti, saltem supernaturaliter: sed si per motum intelligeretur, vt certe debet intelligi, loquendo de motu proprie dicto, qui est successiuus, nõ aggregatum ex illis acquisitionibus quomodocumque, sed aggregatum ex illis & ex successione particularibus etiam, quas illæ acquisitiones habent inter se, tempus nõ distinguitur realiter ab illo.

³² *Si autem quæras*, à quo habeant istæ acquisitiones, quæ possunt esse simul, non esse simul, sed succedere sibi inuicem, & aliquando quidem cum minori mora, aliquando cum maiori.

Respondetur, quod efficienter habeant hoc à causa efficiente motum, & impeditentis, aliisque conditionibus concurrentibus, formaliter autem habent hoc à se ipsis supposita actione tali, quali producuntur: saltem nihil aliud requiritur realiter, vt sit talis successio inter illas quam quod tali actione à tali causa in illis circumstantiis proueniente producantur.

Per hoc patet ad confirmationem, cuius antecedens est distinguendum: potest contingere vt duo motus, quorum partes sunt inæquales, quantum ad acquisitiones, quas motus importat, sint æqualis durationis, cõcedo antecedens; vt duo motus inæqualium partium, quantum ad successionem, quam vltra istas acquisitiones motus importat, sint æqualis durationis, nego antecedens, & similiter distinguo consequens: ergo duratio distinguitur à motu, in quantum dicit istas acquisitiones, concedo consequentiam; in quantum dicit successionem, nego consequentiam.

³³ *Ad secundam confirmationem respondeo primo*, negando consequentiam, quia possent habere diuersas proprietates formaliter, & essentialiter, quamuis distinguerentur solum formaliter, vt habet intellectus & voluntas.

Respondetur secundo, distinguendo antecedens: quatenus motus includit tot partes quæ succedunt sibi inuicem, cõcedo antecedens; quatenus includit tot partes ipsiusmet successionis, nego antecedens: & similiter distinguo probationem antecedentis: quatenus motus includit illas partes quæ succedunt sibi inuicem, cõcedo, quatenus dicit ipsam extensionem successionis, secundum quã potest coexistere tanto vel tanto tempore extrinseco, nego antecedens.

Itaque motus dicitur tardus vel velox præcise, quatenus partes formæ, quæ acquiruntur per motum, citius vel lentius acquiruntur quam alias possent acquiri, aut quam tot partes acquiruntur per alium motum acquiruntur: sub hac autem ratione non habet rationem temporis intrinseci aut durationis, sed quatenus habet tandiu durare aut tandiu.

Obiicies secundo, secundum Augustinũ 11. *Confess. c. 24.* motus non est tempus, quia fit in tempore: quæ etiam ententia videtur Philosophi variis in locis hoc libro. *Respondetur primo*, Augustinum ac Philosophum loqui de

tempore extrinseco, quo mensuratur motus, & in quo dicitur motus fieri; non verò de tempore intrinseco.

Respondetur secundo, eos intelligi posse optime in sensu formali, sic vt velint quod tempus non sit formaliter idem quod motus: quod est verum; sed non sequitur, quod tempus & motus non sint realiter idem. Quod autem motus & tempus formaliter distinguantur, patet, quia motus consideratur in ordine ad formam, quæ acquiritur: tempus vero in ordine ad quantitatem durationis, quam habet motus.

CONCLUSIO II.

³⁴ *Tempus extrinsecum est necessario quid successiuum.*

Hæc est *Doxoris* in 2. d. 2. q. 3. quem præter suos sequitur Suarez disp. 50. met. sect. 5. *Vasquez* 1. p. d. 34. c. 2.

Probatur: quia nihil, nisi successiuum potest mensurare nobis quantitatem motus, hoc est certificare nobis, seu certiores nos facere de extensione durationis eius: sed tempus extrinsecum est id, quod potest mensurare motum: ergo nihil præter aliquid successiuum potest esse tempus extrinsecum.

Confirmatur: quia ex coexistentia motus ad quid permanens, vt sic, non potest cognosci, an vnus motus magis durauerit, aut minus quam alius, imo quam motus instantaneus, quia hic etiam posset eidem rei permanenti coexistere: ergo res permanens nequit esse mensura motus, quatenus permanens, & cõsequenter res permanens nequit esse tempus extrinsecum, sed necessario pro tali tempore requiritur quid successiuum.

Dices, ex coexistentia motus ad æternitatem, quæ est quid indiuisibile & permanens, posset cognosci, quando durauerit, ex eo scilicet, quod longius, vel breuius coexistit illi.

Contra, quia non possemus scire, quod longius vel breuius coexisteret æternitati, nisi quatenus compararem æternitatem alicui successiuo: ergo æternitas ex se non certificaret nobis quanta esset duratio motus: sed tantum ratione successiuo, cui compararetur. Quod autem duratio permanens, vt coexistens alicui successiuo possit habere rationem temporis extrinseci, non est nec inconueniens, nec contra conclusionem, quæ solum loquitur de eo, quod potest per se esse tempus, & ratione alterius, & de necessitate successiuo ad tempus, ita vt nihil possit esse tempus, nisi vel successiuo vel aliquid coexistens successiuo, vt coexistens ipsi. Hoc modo autem explicata conclusione, credo eam esse cõmunem: & saltem non est contra *Auersam quæst. 29. sect. 7.* quamvis citetur pro opposito ab aliquibus.

CONCLUSIO III.

³⁵ *Motus cuiuscumque successiuus præsertim finitus est tempus extrinsecum particulare: motus vero primi mobilis est tempus extrinsecum vniuersale.* Hæc est communis, quia omnis motus successiuus, præsertim finitus, potest certificare nobis quantitatem alterius motus: ergo omnis talis est tempus extrinsecum, quia per tempus extrinsecum nihil aliud intelligimus, quam id, quod potest nobis declarare quandiu durauit motus aliquis. Dixi *præsertim si sit finitus*: quia supponitur communiter quod mensura debeat esse certa & limitata, qualis nõ videretur esse motus etiam infinitus. Sed certe motus etiam infinitus posset mensurare nobis quantitatem alterius motus infiniti, ita vt quicumque cognosceret vnum motum esse infinitum, posset etiam eo ipso cognoscere, quod alius motus semper coexistens ipsi debeat esse infinitus.

Probatur secunda pars conclusionis: quia illud est tempus vniuersale, quo communiter omnes homines vt solent ad mensurandas durationes rerum: sed illud est motus primi mobilis, & hinc iste motus est diuisus ad hominum commoditatem in horas, dies, menses, annos; & motus qui coexistit vel coexistere potest vigesima quartæ parti motus, quo voluit primum mobile circa terram, dicitur durare per horam; ille vero, qui coexistit motui eius circa terram, dicitur durare per diem ac noctem, seu per viginti quatuor horas.

Et si quærat, cur iste motus sit tam vniuersaliter acceptus.

Respondetur

Tempus extrinsecum est necessario quid successiuum.

Motus omnis successiuus potest esse tempus.

Motus successiuus potest esse tempus.

Respondet, quia est valde regularis; inuariabilis, ac notus omnibus, nec alius aptior assignari potest, quod deberet assumi.

Et si querat præterea: cur motus Solis ipsius non dicatur esse tempus vniuersale? *Respondet* secundum communior sententiam, de qua tamen in libris de Cælo, Solem habere duos motus, vnum proprium, & alterum ratione alterius. Proprius autem motus non est tam notus, quam motus illius ratione alterius, qui est ille motus, quem habet ratione motus primi mobilis, & coincidit cum motu illi primi mobilis; unde motus primi mobilis potius pro tempore vniuersali acceptari debebat quam motus Solis, nempe proprius.

Obijciunt contra primam partem: si quicumque motus posset esse tempus, vnum tempus posset mensurari alio tempore: vnus enim motus potest mensurari alio motu; sed hoc videtur inconueniens.

Respondet negando minorem: sicut enim vna vlna, quæ est mensura panni, potest mensurari per aliam vlnam; ita vnum tempus, licet esset mensura alterius, potest tamen per aliud mensurari absque inconuenientia.

CONCLUSIO IV.

Tempus extrinsecum est quid reale, & nullo modo necessario indiget entis rationis, neque tanquam rationis formalis, neque tanquam complementi. Hæc est communior, & vix in re ipsa potest esse controuersia, quamvis aliqui autores aliter videantur loqui.

*Probat*ur prima pars: quia motus est ens reale: res enim realissime nouentur, vt euidens est: sed tempus realiter identificatur motui: ergo erit quid reale.

Confirmatur: quia motus realis habet ex natura sua posse certificare intellectum de extensione durationis rerum; sed quod hoc habet facere, est tempus: ergo tempus est quid reale.

Dicitur, non posse certificari intellectum per motum, nisi intellectus aduertat ad coexistentiam rei, de cuius duratione redditur certus, cum motu; ergo tempus dependet ab aduertentia intellectus, vt certificet, & consequenter licet habeat rationem mensuræ remotæ absque intellectu, non tamen rationem mensuræ proximæ. Sed quando dicitur, quod tempus sit mensura motus, id debet intelligi de mensura proxima, non de remota: ergo tempus non est quid reale, quod enim dependet ab intellectu aduertente & considerante, non est quid reale, sed rationis.

Respondet, quidquid sit de subsumpto, quod posset negari tanquam gratis assertum: cur enim potius de mensura proxima, quam de remota id debet intelligi? sed quidquid sit inquam de hoc,

Respondet negando vltimam consequentiam cum sua probatione. Itaque quamvis tempus extrinsecum ultra motum diceret formaliter aduertentiam intellectus, sicut res cognita dicit formaliter cognitionem, tamē cum illa aduertentia sit quid reale, tempus etiam sic acceptum erit quid reale, non minus quam cognitum vt cognitum, & visum vt visum.

38 *Hinc probatur secunda pars conclusionis*: nō indiget tempus aliquo ente rationis vlla ratione, nisi quatenus indiget aduertentia intellectus, seu applicatione eius: sed posset indigere hoc absque eo quod indigeat ente rationis, sicut potest habere hoc absque eo, quod accedat ipsi ens rationis: ergo nulla ratione indiget ente rationis.

Confirmatur per omnia illa, quibus in Logica probauimus non necessario sequi entia rationis ad denominationes extrinsecas.

Ex quo etiam patet, quod quamvis tempus vniuersale dependeret ab intellectu, quantum ad distributionē determinatā eius in tales vel tales partes, verbi gratia, in horas, dies, menses, annos, quod adhuc non diceret ens rationis, quia haberet illam denominationē ab actibus realibus intellectus ac voluntatis, absque eo, quod esset necessarium fingere, aut concipere aliquid realiter impossibile.

39 *Obijciunt*: tempus est compositū ex partibus successiuis vt successiuis, atque adeo talis naturæ, vt implicet vllam partem eius simul existere, & multo minus totum tempus: ergo non est quid reale. Probatur consequentia: quia illud non est reale, quod neque secundum partem sui, neque secundum totum vnquam existit, aut existere potest.

Confirmatur: tempus componitur ex præterito & futuro: sed nec præteritum est realiter existens, nec futurum; nec vt sic possunt existere: ergo nec tempus.

Hæc obiectio æquè probaret motum successiuum non esse quid reale, contra omnem experientiam & rationē; unde sicut id non probat; nec probare poterit, quod tempus non sit quid reale. Tolleretur autem difficultas eius, si diceretur tempus componi ex indiuisibilibus vltimate, sibi inuicem succedentibus, quia omnis pars vltimate ipsius aliquando existeret.

Sed respondetur independenter ab illa sententia, negando consequentiam, cum supposito probationis; tantum enim tempus existit, & secundum se totum, & secundum omnes partes, sed successiue tamen & non simul. Sicut enim res permanens debet posse existere secundum omnes partes simul, & res indiuisibilis nequit existere secundum successionem partis ad partem, quia hoc esset contra rationem, ac naturam ipsius: ita etiam res successiua, vt successiua, non debet existere secundum partes simul, quia sic non esset successiua. Itaque motus hodiernus existit hodie realissime, & externus existit realiter heri, & futurus existet realiter postea, & possibilis potest existere, non tamen pro vilo instanti.

40 *Ad confirmationem respondeo*, negando, quod omne tempus componatur ex præterito & futuro; nam ipsum præteritum non includit aliquid futurum, nec futurum includit aliquid præteritum: solum ergo tempus aggregatum ex præterito & futuro componitur ex præterito & futuro, & illud ipsum est reale, quia præteritū fuit realiter, & futurum erit realiter. quod si sensus antecedentis sit, quod tempus componatur ex partibus, quarum vna necessario est prior, & altera posterior; & consequenter quarum vna, id est prior, debet esse præterita, quando aduenit altera, quæ est posterior, & quarum vna, id est posterior, debet esse futura, quādo altera, id est prior est præterita, concedo antecedens, sed nego consequentiā: quia hoc non obstante potest esse quid reale, quandoquidem, & illa pars præterita sit præterita realiter, & pars futura sit realiter futura.

Alij respondent, tempus esse reale ratione instantis realis, quod partes ipsius copulat, & quod existit realiter: sed sane ipsæ partes temporis non essent reales; nec instans temporis copularet illas; nec esset verum, quod tempus realiter existeret, quamuis instans ipsius existeret, præsertim cum instans non sit pars temporis, quod si partes temporis sint reales, ipsum tempus conflatum ex illis, vt conflatum ex illis erit reale absque eo, quod sit recurrendum ad instans eius, vt ab eo sumat denominationem realitatis.

Addo, quando quæritur, an tempus sit reale, non esse quæstionem, an sit reale per denominationem desumptam ab aliquo, quod non est tempus, nec pars temporis: sed an secundum entitatem suam propriam, & secundum suas partes sit reale. Huic autem quæstioni non satisfacit responsio illa de instanti, vt patet; unde reuera non est ad propositum.

Alij dicunt, partem aliquam proportionalem indeterminatam temporis simul existere; sed cum illa pars debeat esse successiua, ac includens prius ac posterius, implicare videtur, quod secundum se totam simul existat. Itaque in nostra responsione, quæ est satis communis, sistendum est. Et hæc de hoc libro difficili sufficiant ad Dei gloriam.